

БУРЯАД

ДУХЭРИГ

Бүгэдэ арадай сонин

ҮНЭН

№39 (288)

2002
сентябриин
26
Четверг

№112
(20622)

Намарай
дунда
шарагшан
тахья
нарын
20
гарагай
5

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

Захааминай аймагай 75 жэлэй ой

ХҮН БҮХЭНЭЙ ЗОХЁОХЫ

ЖАЛНАА НАЛБАРАН БАДАРХАЛ!

таанадай таанадта - хадата, тайгата нотагай зондо - шигаста найндэр боложо Ушарын эбэл аймагайтай алагданаар 75 жэлэй ой гэж Буряад Республикын Хурал таанадые энэ шигаста найндэрөөртэй үзэл халуунаар амариална. Дустрижүүлгын ба хамтын амхидхэлгын хүндэ хүнээр, энэ тэдэ эхлүүлгэ алагданаар Захааминай аймагай Буряад оронтоо хамта элгэ дэбжэлгын хүнээр шигэстэй зам гаталаа оюуу аймаг хүдөө ажахыда, промыселностыда бэрлэглэн хүснүүдые эрхэ арга жонсуудтай юм. Недондо үнэ хүснүүдээр Захааминай аймагта Северобайкальск о гарнижа, хоёрдоху нуури эн ушарын энэ шигэстэй элгэ гэршлэ. Энэ ушар

таанадай айхабтар эхэ хаба шадалтай, арга боломжтой байһые тобойсо харуулна. Аймагайтай газар дайда байгалийн баяжуудаар эбэгэ э. Энэ сагай уларил янали таарамжатай. Эдэ бүгэдэйн хажуугаар энэ ажалуудаг, ажаладаг зон бүхэриг бэрхэ, зохёохы шадабаритай байнараа шалгарна. Энэний ашаар захааминайхид ажалдаа, эрдэм ухаанда, соёл болбосоролдо, бэвэл талцрые хүжөөлгэдэ, мүн бусад налбарилуудта эхэ амжалтануудые туйлажа, Буряад орон соогоо алдаршажа байхтай. Таанад, захааминайхид, гансал налбаридаа элгэ, харин бүхэ республика соогоо, бүхэ Росси дотор мэдээжэ болоһон, алдаршаһан оюун элгитэ мэргэжэлтэдые дэбжүүлэн гаргааша. Хүн түрэлтэй хархис дайсан болохо фашис этгээдүүдые хална

буна сохижо, Советскэ Союзай Илалта шэрээлгэдэ Эдынвольфрам-молибденэй комбинат айхабтар эхэ үүрэг дүүрэгтэн, туна нэмэри оруулһан байха юм. Энэ томо эхэ предпрятини ажалиад - олон үндэһэ яһатанай түлөөлгэгчдэ аймагай ургалта хүгжэлтэдэ горштой хувилжа оруулһан байна. Таанай аймаг хубилган шигэжэлгын бэрхшээл түбэгүүдые дабажа гараад, мүнөө Буряад ороной хурдан түргэнээр хүгжэжэ байһан нотагауудай нэгэн боложо байһандай урмашан баясанабди.

Захааминайхид, саанадаашые шигэжэ ажалтагы, шигэлбайгты! Ажалдаа, зохёон байгуулгада, нуралсадаа амжалтануудые туйлахыетнай хүснэб. Айл бүхэндэ амгалантай байдал, ага жаргал үрэнэб!

Буряад Республикын
Арадай Хуралай Түрүүлгиз
А.Г.ЛУБСАНОВ.

БУРЯАДАЙ БОЛОН МОНГОЛОЙ ТУСХАЙ АЛБАНУУДАЙ ВЕТЕРАНУУД УУАЗАБА

тусхай албануудай ветерануудай эбэл гэжэ ганигтын эмхнин Буряадай нотагай таһагай анууд-чекистүүд Монголой Тагнуулай гол бэррин ветерануудай хороонһоо нүхэдөө үзэнь уриһан байгаа. Игал дээрэ долоон хоног соо амаралта, мэн хайхан байгааи, ариун тунгалаг уһан бусад зүйлүүд айлшадайнай дура татаһан, аханаһан байна. Буряад оронтой, тэрэнэй нэл хототой, Байгал нууртай танилсалга эй зүрхэ сэдхэлдэ мартагдашагүй дурсхаал эбэ. Улаан-Үдэһөө гадна, тэдэнэр тинскэдэ, Бабушкинда хүржэ, В.И.Ленингэй тэмсэһэн, ажалаа ябуулһан революционер Бабушкинай музейдэ орожо хараһан, Россин эхэ ажал ябуулагшад тухай дурсхаал ага байһанайн түлөө баяр баясхалангай үзэдые дурсхаалай дэбтэртэ үлөөбэ. Ишаднай Буряад орондо эрээд байха үедөө анай хүдэлөөнэй хүдэлмэрин дүй дүршэл агаһан байгаа. Эгэе хүтэлбэрлэгшэ, отставкада гараһан полковник Ц.Нацагням болон полковник Эрвжав, отставкада гараһан подполковник Двоо напамжануудаа хэлэхэдэ, Монголой Буряадай нотагай таһагауудай хоорондо эхэ харисаа холбоной тогтогдожо да баяртай байһанаа мэдүүлбэ. Монголой албануудай үндэр наһтан, дэлхэйн зохи дайнда хабаадаһад, Правительствын албан зургаануудай үндэр дээдын хайра

шагналанууда, урмашууланууда хүртэгшэ энэ бүлэгтэ ороһон байна. Эдмэнай «СССР-эй Гүрэнэй аюулгүйе сахиха зургаануудай хүндэтэ хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн энгэртэ зүүдэг тэмдэгүүдээр шагнагданхай, отставкада гараһан полковнигууд З.Дондог, Д.Сандагдорж, отставкада гараһан полковник Б.Дулмаа, запасамай майор А.Ахагвасурэн гэгшэд болоно. Монголой Тагнуулай гол хүтэлбэррин ветерануудай хорооной гэгшүүд саашадаа харилсаа холоогоо үргэдхэн хүжөөхэ хараа бодолтой байһанаа үшөө дахин элрхэйлбэ. «Тусхай албануудай ветерануудай эбэл» гэжэ Буряадай нотагай таһагай түрүүлгшэ отставкада гараһан полковник С.Н.Харжеевэй, Монголой ГРУ-гай ветерануудай хорооной түрүүлгшэ генерал Ш.Нацагдоржын хоорондо гар табигданаар хэлсэһэй үндэһөөр холбоо барисагаа улам үргэдхэхэ хамтын ажал ябуулаха, экономика болон бусад асуудалануудые шийдхэлгэдэ хабаадаха шухала байна. Халуун дулаанаар угтаһанайн түлөө айлшаднай тусхай албануудай ветерануудай эбэлдэ гүнзэгэ сэдхэлгэ баяр баясхалан хүргэбэ. **Баярто ФЕДОРОВ, отставкада гараһан полковник, Буряад Республикын хуули ёһо сахидар зургаануудай габьяата хүдэлмэрилэгшэ, ветерануудай советэй гэгшүүн, «Тусхай албануудай ветерануудай эбэл» гэжэ Буряадай нотагай таһагай харюусагата секретарь.**

«Амар сайн» - Москва хотодо

ухатарай мэргэжэлтэ ансамблынуудай Бүхэроссин фестиваль ага хотодо хоёр долоон хоногой турнада үнэргэжэ. Россин зүтхөөн эрхэн 43 коллективүүдэй мэргэжэлтэ артистууд Россиин нэрэмжэтэ Гүрэнэй концергэ залай сийрдэр эрдүү оюо, хатар наадаяа харуулба. Эхлээдэй концерт Кремлин ордоной сийрдэр табн даба. Таһагайхид, хотын айлшэ Россин олон тоото ардуудай уран бэ мэргэжэл шадабаритай танилсажа, хужарлан хараба. Эх фестивальда Людмила Зыкинагай хүтэлбэрлэгэ «Русь», «Саяны», Корягай автономнито округой «Мэнгэ», Буряад Республикын «Байгал», Агын автономнито округой «Амар сайн», Республикын «Вайнах» болон бусад олон ансамблынууд ага. Эх фестиваль хүлээл хорсод жэл соо үнэргэгдөөгүй байгаа. Эх авлиин үелд бусад коллективүүдэй артистуудай мэргэжэл шадабаритай, амжалта гуйлалтануудтай танилсаабди. Чечен Республикаа эрхэн «Вайнах» ансамблин огсом солгён үзэнь, сог залитай хатарнуудын, Тувагай «Саяны» ансамблин хоолойгоо ханан дууладаг дуунууд минин боһирхол гээд, «Амар сайн» ансамблин хүтжэмэй талаар түрүүлгшэ, дирижер Данилдондокова Цыбикжановна хөөрэнэ. Манай Эхэ орон соо ажалуудаг олон үндэһэ анай дуу хүтжэм, хатар наадан ардуудай хани барисанаа нэмэри оруулһа гээһэ гэхэн уриа доро энэ Бүхэроссин фестиваль үнэргэбэ. **Намжилма БАЛЖИНИМАЕВА.**

МЕДИЦИНСКИЙ ЦЕНТР
«ВИТА ВАЛИДА»
АКУПНКТУРНОЕ ПРОГРАММИРОВАНИЕ
Достаточно одного сеанса

Автор лечебных методик
врач-психотерапевт С.П.Семёнов

**ИЗЛИШНИЙ ВЕС
АЛКОГОЛИЗМ
ТАБАКОКУРЕНИЕ**

11 стр.

Лиц. № 78-030397 от 29.01.2002г.

ВНИМАНИЮ НАШИХ ЧИТАТЕЛЕЙ И ОБЩЕСТВЕННОСТИ РЕСПУБЛИКИ

Газета «Буряад үнэн - Дүхэриг» проводит конкурс «Буряад үнэн - Дүхэриг» «ЛУЧШИЕ ЛЮДИ БУРЯТИИ» Конкурс объявлен с 1 октября 2002 года

ЦЕЛЬ КОНКУРСА

Красота души и тела, ум и талант, успех и достижения в деятельности, приносящей добро обществу и личности, и все то, что возвышает человека, должны быть достойным не только ближних, но и широкого круга людей.

I. КОНКУРС ПРОХОДИТ ПО 8 ПОМИНАЦИЯМ

- 1) «Наран Гоохон - 2002» («Мисс Дүхэриг-2002»)
- 2) «Баатар Мэргэн - 2002» («Буряад үнэн - Баатар - 2002»)
- 3) «Гуа сээн хатан - 2002» («Женщина года - 2002»)
- 4) «Сагаан үбгэн - 2002» («Вершина мудрости - 2002»)
- 5) «Аламжа Мэргэн Ариун Гоохон хоёр - 2002» («Современная семейная пара - 2002»)
- 6) «Будамшуу - 2002» («Улыбка фортуны - 2002»)
- 7) «Аласай холбоон - 2002» («Мир и Бурятия - 2002»)
- 8) «Буян хэшэг - 2002» («Мценат - 2002»)

II. ЧТО НУЖНО ДЛЯ УЧАСТИЯ В КОНКУРСЕ?

- 1) Рассказ о герое конкурса - 3-4 листа.
- 2) Фотография героя конкурса размером не менее 6х9 см.

III. В КОНКУРСЕ УЧАСТВУЮТ КАК АВТОРЫ КОНКУРСА ВСЕ ЖЕЛАЮЩИЕ

IV. УСЛОВИЯ КОНКУРСА ПО ПОМИНАЦИЯМ

ПЕРВОМ КОНКУРСА МОГУТ БЫТЬ:

1. «Наран Гоохон - 2002» («Мисс Дүхэриг - 2002») - девушки до 25 лет, красивые и обаятельные, имеющие определенный успех в учебе и в труде, в области науки, литературы и искусства и т.д.
2. «Баатар Мэргэн - 2002» («Буряад үнэн - Баатар - 2002») - мужчины до 50 лет, добившиеся заметных успехов в своей деятельности, в т.ч. в учебе и в спорте, в науке и искусстве, на государственной, муниципальной и военной службе.
3. «Гуа сээн хатан - 2002» («Женщина года - 2002») - женщины делового круга, из мира культуры и спорта, образования и медицины, производства и социальной сферы, также женщина - мать (старше 25 лет).
4. «Сагаан үбгэн - 2002» («Вершина мудрости - 2002») - мужчины старше 50 лет, достигшие вершин мудрости, имеющие значительные и выдающиеся результаты в творческом, созидательном труде на благо народа.
5. «Аламжа Мэргэн Ариун Гоохон хоёр - 2002» («Современная семейная пара - 2002») - мужчина и женщина, создающие счастье и благополучие семьи, современные деловые и интересные люди.
6. «Будамшуу - 2002» («Улыбка Фортуны - 2002») - человек, которому улыбнулась Фортуна, а она дарит счастливые минуты и дни в большом и малом, в серьезных делах и в ситуациях из разряда самых неожиданных, даже смешных.
7. «Аласай холбоон - 2002» («Мир и Бурятия - 2002») - государственные и политические деятели, люди культуры и спорта, науки и техники, бизнеса и предпринимательства, живущие за пределами республики и внесшие заметный вклад в экономическое и культурное развитие Республики Бурятия.
8. «Буян хэшэг - 2002» («Мценат - 2002») - бизнесмены и предприниматели, занимающиеся меценатской деятельностью.

Редколлегия газеты «Буряад үнэн».

Фоторепортаж

МОНСОГОРШЬЕ ОРООҮО ГЭЭНГҮЙ...

Байгалай туршалга-үйлэдбэрийн ажахы хадаа Кабанскийн аймагта эгээл томо эх ажахынуудай нэгэнийн юм. Тэрэ Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреадай нэрэ зэргэдэ хоёр дахин хүртэнхэй. Алтан намарай эдэ үдэрнүүдэ тус ажахын таряашад унаһан малгайгаа абангүй, шармайн ажаллажа байнхай. Ушарын юуб гэхэдэ, тэдэ наруули дулаахан үдэрнүүдые һамбаашалан, гараһан ургасаяа гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряжа байна.

Малай тэжээл бэлэдхэжэ дүүргэнэйнгээ үйлэдбэрийн ажаллашад ургаса хурялгана эхилээ һэн. Тини мүнөө кабанскийнхид эндэшье түрүү һуури эзэлжэ ябана!

Энэ ажахын тариалгын талмай 3640 гектарта хабтайн нэмжыдэг. 2400 гектарта - шэниисэ, 700 гектарта - обөос, 200 гектарта - ешмээн, 20 гектарта - горох, 300 гектарта доһник таринхай. Таряа хуряжа эхилээрнь нара тухай саг үнгөрөө. Гэбэшье бүхы шэниисынгээ ургаса сэхэ хадажа, сентябрийн 12-то дүүргээ һэн. Гектар бүриһөө 16 центнер шэниисэ хуряһан байна. «Сэлэнгэ», «Орйона» сортын шэниисын һан уршоор тариала хээ һэн. Тингээ дүн хамта 40 мянган центнер һан шанартай шэниисэ сохигдожо абтаад, монсогоршье орооһо гээнгүй, амбаарта оруулжа байна.

Комбайнай 14 экинэж ургаса хурялгада һайнаар ажаллажа, энэ амжалта хангаһан байгаа. Мүнөө Нюга гэжэ шотагта гурбан комбайн обөос хуряана. ОПХ-гай дүрбэн отделенидэ гектаран 18 центнер обөос хадаһа. Павел Аппатов түрэлэйнгөө Иван хүбүүнтэй, Матвей Шохоев Цырен хүбүүнтэсэ таряа хурялгада онсо шалгарна гээд тэмдэглэгэн. М.Шохоевой экинэж нөдондо жэл 5 мянган центнер таряа хуряжа абанһан һаа, харин мүнөө 4650 центнер ургаса абтаад байнхай.

Баян ургасын түлөө тэмсэл

нөдондохин жэлэйхингээ эршэмтэйгээр ябуулагдана. Бүхы таряалангай талмайн хахадһаа дээшэнхи хубида паар хахалагдаа һэн. 800 гектар талмай дүрбэ дахин эдүүрнэлэгдэн байгаа. Доннигой хуряагдажа абтаһан талмай дээрэ хахалагдаһан паарта таригахадаа, илангаяа үндэр баян ургаса абтадаг байна. Энэ жэлдэ 300 гектарта доһник хуулагдаа гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Ушар нимгээ ерэхэ жэлдэ эндэһээ шэниисын, обөосой баян ургаса абтаха байха гэжэ таряашад хүдэлнэ.

Туршалга-үйлэдбэрийн ажахыда талха татадаг тээрмэнүүдые, хилэмэ бариад газарнуудые, магазинуудые нэгээрүй һаа, мүнгэ олохын аргагүй байһыень тус ажахын директор Николай Иванович Шолес һайн ойлгонхой.

Мүнөө таряанай тоог дээрэ халуун ажал бурьяана. Таряалангууд дээрһээ 40 мянган центнер шэниисэ, 3500 центнер обөос адхагдаад, сээрлэгдэжэ байна. 10 мянган центнер шэниисын үрэлэнэй таряан амбаарта оруулагдаа. Ажаллашад хоёр халаһаар хүдэлнэ. Зургаан

жэл соо ажаллахадаа, эхэ дүршэлтэй болоһон Александр Яковлевич Помазкин орооһонтой тоогые даагинаар хүдэлнэ.

С.БАЛДУЕВ. ДЭЭРЭ: КОМБАЙНЕРНУУД ОБӨОС СЭХЭ ХАДАНА; КОМБАЙНЕР МАТВЕЙ ШОХОЕВ ЦЫРЕН ХҮБҮҮНТЭСЭ; ТҮБЭЙ ТООГ ДЭЭРЭ. Авторай фото.

Үбэлдэ бэлэдхэлгэ ямар бэ?

ГАНСАЛ САЛИН ТҮЛЭЛГЭДЭ БЭШЭ...

Харин Улаан-Үдэдэ дулаан уһа, уурал дамжуулха албатан үбэлдөө һайнаар бэлэдэжэ байна гэжэ городой «Теплосети» предриятгийн директор Юрий Вершинин, городой коммунальна ажахын талаар комитедэй түрүүлэгшэ, мэргэй орлогшо Александр Долбак гэгшэд мэдүүлнэ.

Ю.Вершининэй мэдээһээр, дулаан уһанай 265 километр унжагай бүхы городой соргонууд, гадна өөрын котельнитэй үйлэдбэрийнүүдэй 15 км соргонууд заһабарилагдаад, туршалгын дамжуулгада бүрин бүтэн байһанаа гэршэлээ. Илангаяа эхэ хэмжээнэй ажал Терешковой, Пушкинай нэрэмжэтэ гудамжануудта, Карл Марксын нэрэмжэтэ бульварта, мүн гурбадахи магистральда ябуулагдаһан байна. Соргонуудай ехэнхи хубинь нэблэн шэилэлэгдээ, тэршэлэн 26 котельнитүүдтэ зарим тэды шэнэ түхээрэлэгнүүд тодохдоо.

300 мянган тонно шулуун нүүрһэн болон мазут хоёр ТЭЦ дээрэ эхээр шөөсөлөгдөжэ байна. Мүн Сокол болон Заречный поселогуудай котельнитүүд шатаан гаднаха нүүрһэнэй 70 сүүдхын нөөсэтэй болоод байна.

Гэр байдалай коммунальна хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд шахуу бэлдүүлжэ байһан албатан хото

городой зондо гомдолтой байна. Улаан-үдэнхид коммунальна албатанай урда аяар 86 миллион түхэриг үритэй байна. Квартирын түлөө, халуун болон хүйтэн уһа хэрэглэнэй түлөө олон аилнууд мүнгэ түлэнгүй. Шэлэй заводой поселогойхид 3 млн. түхэриг үритэй байна.

Харин аһан шадалаараа оролдожо байһан «Теплосетин» хүдэлмэрилэгшэд дүрбэн һарын турнада салин абаха аргагүй болоод байха юм. Үрийн мүнгэн ганса салин түлэлгэдэ бэшэ, мүн түлишэ, тоһо, соргонуудые худалдажа абахада хэрэгтэй ха юм.

СОШОРДОМО ДОХЁО

«Бурятэнерго» гэхэн акционернэ бүлгэмэй мэдээһээр, энергетигүүд хадаа шулуун нүүрһэндэй урда 50 млн. 700 мянган түхэриг үритэй болошоо. Хэрбээ үрисэ хаагаагүй һаатнай, нүүрһээ танда ашажа эльгэхэгүйбди гэжэ занана. Энэ сошордомо дохёо абанһан ушараар энергетигүүд сугларжа, эрид хэмжээнүүдые абаха тухайгаа хоёрлэдэбэ. Нэгэдэхээр, өөһэдгэнэ үритэй абонегтнүүдэй урда мүн аэ эрид шууд эрилатэ табига, үрисэ дари түргэн суглуулхань шухала гэлсэбэ. Үритэй зондо, предриятинуудта зайн гал, халуун уһа дамжуулахаа болихобди гэжэ «Бурятэнерго» мэдүүлнэ.

Н.НАМСАРАЕВ.

ЭКОНОМИКОЁВ ТОГТУУРИТАЙ ҺАЙНААР ХҮГЖӨӨХЭ

Налог татабарин журам бэхижүүлхэ, томо эхэ предриятинууд хүгжөөхэ ба шэнэдхэн хубилгаха талаар Буряад Республика Президентын дэргэдэхин комиссин гэшүүд нимэ гобшолол хэб.

Үнэхөөрөөшье, эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 75 жэлэйнгээ сентябрийн һүүл багта тэмдэглэхые бэлдэжэ байһан Кабанск аймагыс абаха харая. Тус аймаг республика дотороо эгээл түр аймагуудай нэгэнийн болон. Байгал шадархи энэ аймаг промышленность, мүн хүдөө ажахы жэгдэ һайнаар, тогтууритайга хүгжэжэ байнхай. Ажалладай һарын дундуур салин хүлһэн дээшэлэ. Энэһэнээ уламжалан, худалдаа наймаанай шэнэ магазинууд нэгэдэ байрын гэрнүүд баригдана. Аймаг дотор хүн зоной һуудал байдал тогтууритайгаар хүгжэжэ байһыс гэршэлһэн баримтанууд элэ харалдана бшуу. Пүүдэй жэлдэ эрхэгдэй ашаг олзо нилээд дээшэлэ байһаа оной түрүүшын хахал жэлдэ 142,6 миллион түхэриг бюджет бұхы шатаануудта оруулагдаһан байгаа. Ажалай түлбэрийн жас ургалта 52,1 миллион түхэригтэ хүрөө. Эдэ бүгэдын ашаар физическ поурнуудһаа ашаг олзын налог татабаринаа 7 миллион шаг түхэригтэй нэмэлтэ ашаг олзо абтаба.

Кабанскийн аймагай захиргаан экономикаёо хүгжөө предриятинуудайнгаа үйлэдбэрийн гаргаһан эдлэл хэрэгсэлүүд дээшлүүлхэ талаар элэхитэй хүдэлмэри ябуулна. Аймагай экономика хүгжөөхэ талаар шэглүүлэгдэн программа болон хуулийн хэб документ бэлдэгдээ. Эдэ бүхы үрэлдүүд сэдхэхэл ханаабашыс, ханаа амарха ябадалыс зайсуулна.

Кабанскийн аймаг хадаа манай республика доторхи эгээл томо аграрно-индустриальна шотаг болон. Гэбэшье эндэ шилдхэгдэ асуудалинууд үшөө эхэ байһаар, - гэжэ республикын Президент Леонид Васильевич Потанов комиссин суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглэ. - Аймаг гүр, али хотодо социально-экономическа байдалай ямар байһаа бодото доторхойгоор харахын тула ямар дутуу дундануудай ушар байһыс ойлгохо, сэгнэхэ ёһотойбди.

Кабанскийн аймагта нимэ дутуу дунданууд үшөө дайралдаһаар Энэмнай Выдриню, Ключевка һууринуудай хүн зон бодото байдал болон. Ушарын гэхэдэ, Сэлэнгэ мүнэнэй баруу бэдэхи хүдөөгэй үйлэдбэрийн кооперативууд һандаржа һалга. Гэбэшье эдэ һуурин тосхонуудай хүн зоной байдалыс һайжаруул талаар хараалагдаһан программыс Леонид Васильевич Потанов һайшаһан байна.

Бага һуурин тосхонуудай асуудалинууд гансал Кабанскийн аймаг ушарна бэнэ, манай республика дотор доройтон унажа байһан хал арбаад һуурин тосхонууд бии. Эдэлдэ анхаралаа хандуулжа, тэр урьһаламжын кооперативуудые байгуулха хэрэгтэй. Хэрбээ хүн зоной һү, мяхаяа, огородой эдэгээ худалдаагүй һаань, хүн шотагайхидай һуудал байдал һайжархагүй. Хүдөөдэ олзын хэр эрихлэлгэ өөрын онсо шэнжэтэй. Тинимһээ хүдөөдэ олзын хэр эрихлэлгыс һайнаар хүгжөөхын тула бии байгаа юм эс анхаралтайга шэнжэлжэ үзэхэ ёһотойбди. Тини хүдөөгэй худалдаа наймаан кооперативуудта али бұхы юмээр туһалха хэрэгтэй, - гэжэ Леонид Васильевич Потанов гүгэхэдээ хэлэбэ.

Правительствын, аймагай захиргаанай болон предриятинууд хоорондо социально-экономическа харилсаас хүгжөөхэ тух хэлсээнүүдые бэлдүүлгын ябасыс шэнжэлхыснь республика Президент комиссин гэшүүдтэ даалгаа. «Тимлюйн асбоцемент завод», «Каменский цементный завод», «Каменский түмэр-бетон хэрэгсэлүүдэй завод» гэдэг нэмэл акционернэ бүлгэмүүд уялгануудта амараар бэлдүүлжэ байһыснь шалгаха, Сэлэнгын баруу бэдэ а рофирмэнүүдые эмхидхэхэ, заһаһа олзборилхо, буйлуу болбосоруулха, худалдаха талаар артепынүүдые эмхидхэхэ гэхэ м асуудалинуудта анхаралаа хандуулан байгаа.

«Силикатна завод» гэжэ ОАО-гой, «Шулуутайн талха тата комбинат» гэжэ ООО-гой асуудалинууд комиссин заседани дээрэмдэ зүбшэн хэлэгдээ. Эдэ предриятинуудта тохсолдожо байһа зорилгонуудта үнигэишье анхаралаа хандуулаагүйбди. Республика дотор нэгэнь предриятэй орхиглонохо ёһотгүй гэжэ Леонид Васильевич Потанов мэдүүлэ. Юуилбэ гэхэдэ, билэ гансал һаа татабаринуудые, ашаг олзонуудые дээшлүүлхэ бэнэ, харин һаа хүдэллэг хүнүүдэй хуби заяанда анхаралаа табиха, һаһаагаа зобон ёһотойбди.

Урдын Силикатна заводто шэнэ юридическэ поур бии болго тухай асуудал хаража үзэхыснь Экономика хүгжэлтын ба галда харилсаануудай министрествын, Зоорини харилсаануудай гүрэн комитедэй экономика шэнэдхэн хубилгаха талаар комитедтэй хал Барилгын, архитектурын болон гэр байрын, коммунальна ажаа министрествэдэ даалгаа.

Шулуутайн талха татадаг комбинат туһаа хэлэхэ болоо һаа, энэ байдал айхабтар ороо байна. Эндэ холимог тэжээл гаргалгэ һэргээһэнэй хэрэггүй гэжэ Хүдөө ажахын болон элэс хоолой министрество тэмдэглэ. Ушарын юуб гэбэл, республика дотор буй үнэгүйгөөр нимэ продукция гаргалдана. Тахья, гахай болон үхэр мал тэжээжэ, томо болгодог шэнэ предриятинууд бишыхан нехуулан гэгжэ, таряа үйрүүлэн бутаргадг байна.

2010 он болотор мал ажалыс хүгжөөхэ программын зохёогдоло байһандээрһээ Шулуутайн талха татадаг комбинатыс дүүрэн хүсөөр хүдэлгэхын тула шэнжэлхы хүдэлмэри ябуулхыснь республика Президент хүдөө ажахын болон элэс хоолой министр В.В. Буйбал даалгаа.

Буряад Республикын Президент болон Правительствон хэбтэй ай...

Зүүн-Сибирин Гүрэнэй технологическа университетэй 40 жэлэй ойдо

Эгэ үгэрнүүдтэ Зүүн-Сибирин технологическа университет жэлэйнгээ ойе эгэлжэ байна. Эрдэмтэдэй энэ гуламтын ага, үүргэ манай бликын хүгжэлтэдэ ой ехэ хуури эзэлнэ алгуу болохогүй.

Улаан-Удэдэ оюудаар манай бликкада, Зүүн-Сибирин арта промышленность, агаа ехэ дэлсэтэйгээр жэ эхилээ нэмнай. Улаан-Удэдэ хооно үйлэдбэрийн завод ажа байгаа, талха татадаг мяха-консервын надууа хэблэн эгдэжэ, олон янзын кцинуудыг гаргажа Тэршэлэн Улаан-Удэдэ, гэй хууринуудта шленна болон гэр байрын танууа хэзээ ээйхиһээ үргэнөөр эгдэдаг болоо нэмнай. Энэ арадай ажахыда инженерүүдэй, мяха, хооно, тарья, хү гэхэ мэтэ үүдыг болбосоруулан ээрлэхэ технологиуд хэрэгтэй болоо ха юм.

Түрүүн барилгада элэтэдэ бэлдэхэ талаар дай хүдөө ажахын тудай дэргэдэ ышленно-граждан факультет нээгдэ нэн. Тал энэ факультет үйдэ технологическа тудай үндэһэ хуури он байна.

Улаан-Удэдэ Зүүн-Сибирин технологическа институт уаха гэрэн тогтоол СССР-ын аительство баталжа, 1962 манай республикада эдэхи дээдэ хургуули мөө юм. Угаа эдэбхитэй, тал ханаалтай, холын той эрдэмтэн Дамнин Фролов урвич эрээр томилогдоо бэлэй.

Түрүүн үер институт хото үндэхи, тэндэхи үүдэтэ үггэрэн бирагүйшгэ үүдэ эзэлээ, асалай эрхэ байдалыг эхилээ. Заримдаа эринуудыг хүртэхгүй, талаандашье хуралсалай хубаарилха ушар болодог гэжэ тэрэ үеын оюутад дурсадаг. Материальна үндэһэ хууригүи шэнэ тут мүн лэ багшанаар эдожо байгаа. Олон эрийн тусхай эрдэмэй эээр нэрэтэй болоһон эссор, докторнууд тон бэлэй.

Бүхы бэрхшээлүүдыг тал талар ректор Фролов туйлай ехэ эхэлэй ажал ябуулдаг а. Имагтал тэрэнэй алооор институтта асалай шэнэ байшанууд он газарта баригдажа э, мүн хажуугаарнь дай хамтын байранууд эдоо.

Эөө университет гэжэ нэрэтэй болоһон энэ хургуулиин байра байдал университетүүдһээ эрээшье дутуугүй кой. Ключевская үйлсэдэ юг университетэй түб хуралсалай дүрбэн манган үүдһаа, соёлой болон үеын байшануудһаа энэ.

Эөө зун энэ айлшалан түрэнэй эрдэмтэн эдэ хаража найхашаагаад, эхэдэхи Массачусетсын технологическа сууга институт байдалтай боложо байна тал», - гэжэ хэлэһинь эболтой.

Үнэхөөрөөшье, Зүүн-Сибирин технологическа университет мүнөө үедэ угаа олон шэглэлээр эрдэм-хуралсалай ажал ябуулжа байхадаа, өөрынгөө бүридэлдэ хэдэн институтуудыг байгуулаха юм. Жэшээлхэдэ, «Тогтонижонги хүгжэлтын институт» гэрэн дээдэ хургуули экологийн, социологийн, социальна асуудалуудай талаар, мүн менеджмент, публик рилейшн гэхэ мэтын мэргэжэлтэдыг бэлдэхэнэ. Энэ институт хадаа университетэйнгээ эгээн гоё арбадахи байшангыг эзэлнэ. Тэрэ байшангай ара талада мүнөө зун хуралсалай-лабораторно шэнэ байшан баригдашаба.

Экономикын институт мүнөө жэл хуралсалаа хэблэн шэнэлэгдэһэн байшанда эхилбэ. Юуб гэхэдэ, факультэдэй үндэһэн - Экономикын болон эрхэ хуулиин институт байгуулагдаба ха юм. Университедэй бүридэлдэ, тэрэндэ мэдээтэй хоёр институтһаа гадна,

ЭРДЭМЭЙ ЁҢОТОЙЛ ГУЛАМТА

Биотехнологийн болон эдэ хоолой инженерийн институт би болгодоо.

Энэ үйлэ хэрэгүүд юу гэршэлнэб гэхэдэ, университет эрдэм-шэнжэлэлгын ажал үргэнөөр, гүнзэгшөөр ябуулжа, хуушанайнгаа «буруунай бэлшээрһээ» гаража байна гэшэ.

Нэгэ ушар ханагана. Энэ хабар Россиян Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо Валентина Ивановна Матвиенко манай университетэй байдалаар һонирхоходоо, арадай ажахыда нэбтэрүүлхэдэ аша тунатай шэнжэлэлдэн анхаралаа хандуулаа нэн. Арха шэнэ аргаар эдэжэ байһан лаборатори-цехэй ажалаар, орооно тарья үйлэдбэрлэхэ технологийн шэнэ оньһоор, һамарай тоһо промышленна аргаар буйлуула анпарадаар айлан эхэтэ һонирхоод, университетэй эрдэмтэдэй, шэнжэлэгшэдэй, лаборантуудай ажалда үндэр сэгилэтэ үгөө бэлэй. Үнэхөөрөөшье, энэ дээдэ хургуулида олон шэглэлээр шэнжэлхы ажал үргэнөөр ябуулагдажа байдаг, университетэй олонхи эрдэмтэд шэнэ технологийн авторнууд болонхой. Ганса хуралсалда бэшэ, мүн эрдэм шэнжэлгын асуудалуудта ректорат, эрдэмтэдэй совет угаа ехэ анхаралаа хандуула.

Зүүн-Сибирин университет хадаа Улаан-Удэдэ, Гусинозерск хотодо, мүн хари гүрэндын өөрынгөө филиалуудтай юм. Тусхайлбал, Монгол орондо Улаан-Баатарай болон Сүхэ-Баатар хотын хоёр филиал бии, тэршэлэн Хягта хотодохи филиалда тамуужанай мэргэжэлтэдыг хургана. Хари Гусинозерск хотодо арбан жэлэй туршада элнэ хүснэй болон нүүрнэй халбаринуудта хэрэгтэй мэргэжэлтэдыг бэлдэнэ. Гадна университетэй дэргэдэ технологическа коллеж хүдэлжэ байха юм. Эндэ ерээдүйн оюутадыг олон мэргэжэлүүдэй шэглэлээр дээдэ хургуулиин багшанар хургана. Мүн бэлдэхэй тусхай хуралсал университетэй дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй.

хуралсалай үрэ дүн дээшлүүлхэ талаар энэ дээдэ хургуулида хуралсалай 36 лаборатори байгуулагданхай. Тэршэлэн интернет-хуралсалыг мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусуула үүргэтэй тусхай түб би болгонхой. Энэ түбтэ ганса университетэй оюутад бэшэ, мүн республикын бусадшье мэргэжэлтэд «ТАСИС» программар хуража байдаг. Компьютерна энэ түб манай республикада эгээн хайнаар ээбсөгжүүлэгдэнхэй юм.

Индэһэ хууригүи хадан, эрхим бэлдэхэлтэй профессорско-багшалаалгын кадрнуудтай хадан имагтал энэ университетэй дэргэдэ кадрнуудай мэргэжэл дээшлүүлхэ региональна институт эмхидхэгдэ гэшэ. Мүнөө үедэ тус институт болорһоо урид дээдэ эрдэмтэй мэргэжэл олгохо зорилготойгоор хүнүүдыг 27 халбарин мэргэжэлдэ хургана, тэршэлэн 8 халбаряар дээдэ эрдэмтэдгэ шэнэ мэдээсэлүүдыг дамжуула.

Мүн Россиян Президентын

программаар хүтэлбэрлэгшэдэй эрдэм мэдэсыг дээшлүүлхэ курсанууд тус университетэй дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй.

Хэрбээ энэ дээдэ хургуулида 1997 ондо 31 мэргэжэлдэ хургадаг байгаа хаа, харин мүнөө оюутад 62 мэргэжэлэй шоуса шудална. Технологическа институт гэрэн түүхэтэ нэрээ «университет» гэжэ дэмы нэрлээгүй. Эндэ гүнзэгы мэдээ олон шэглэлээр оюутадта дамжуулахаа гадна, эрдэм-шэнжэлэлгын ажал үргэнөөр ябуула гэшэ.

Дүшн жэлэй туршада энэ дээдэ хургуулиин хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулан эрдэмтэ багшанар олон. Д.Ш.Фроловой габьяа тэмдэглээ нэмди. Тэрэнэй удаа В.Н.Билыриков ажаллаа. Һүүдэй табан жэлэй туршада университетдыг профессор Владимир Евгеньевич САКТОЕВ толгойло. Энэ нүхэрыг коллектив өөрөө хунгажа, олон асуудалуудыг эрхим хайнаар шийдхэжэ шадаха ёһотой гэжэ этигэрэн байгаа ха юм. Залуу ректор

үнэхөөрөө угаа ехэ ажал ябуулаа, университетдэ шэнэ шатада гаргажа шадаа. В.Е.Сактоев мүнөө жэл хоёрдохиёо Арадай Хуралан депутатаар хунгадаба. Эрдэмтэй талаар проректор профессор А.И.Артюнин, социальна асуудалуудай талаар проректор доцент В.В.Затеев, хуралсалай талаар проректор профессор П.К.Хардаев, экономическа политикын талаар проректор профессор А.Д.Цыремшилон, информатизацийн талаар проректор профессор В.В.Найханов болон факультедуудыг толгойлогшод, кафедрануудыг даагда, олон тоото профессорнууд, эрдэмтэй кандидатнууд, доцентнууд урагшаа ханаатайгаар ажаллажа байдаг.

Хари гүрэнүүдэй университетүүдтэй нягта холбоотойгоор манай дээдэ хургуули хүдэлдэг гэжэ нэмэхэ ёһотойбди. Германиян, Францийн, Швецийн, Финляндийн, Ирландийн дээдэ хургуулинуудтай хамтын програмнуудыг бэлдүүлнэ, Хятадай, Солонгос гүрэнэй, Японой, Монголой эрдэмтэдтэй харилсаа холбоотой. Һүүдэй гурбан жэлэй туршада зуугаад аспирантууд, багшанар хильн саана хуралсалаа дээшлүүлэн байха юм.

Университет Байгал шадар өөрынгөө амаралтын гэрнүүдтэй байбашье, Аршаан тойрон барига ябуула. Оюутадай спортивна баазанууд тэндэн бии.

Үсэгэлдэр университет баяр баясхалангай оршон байдалда өөрынгоо Соёлой байшан толлобо.

Николай НАМСАРАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Россия Федерацийн Правительствын Түрүүлэгшын орлогшо В.И.Матвиенко (баруун гарһаа), ВСГТУ-гай ректор В.Е.Сактоев; университетэй Соёлой байшан.

А.БАТОМУНКУЕВАЙ, Р.Н.БАЗАРОВАЙ фото-зурагуу.

Октябрин 1 - Наһажаал хүнүүд

АЯТАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Наһажаал хүнүүдэй интернат-байшанай директор, Россин, Буряад Республикын габьяата врач Б.Н.Намдаков.

Зөөлэн гартай, хайхан үгэнүүдтэй психотерапевт, массажист П.М. Гурьев.

Наранай дулахан туяа дорго аалин барангаа зугаалхамнай гү?

Ээлжээтэ тарилгаа абая даа...

Һүүлэй үедэ библиотекэдэ уншагшад олошороо.

«Хаанашье ажаһуухадаа, зохидоор, журамтай байха хэрэгтэй», – интернадаг олонштын комиссиин түрүүлэгшэ Б.М.Содномов.

Наһажаал хүнүүдэй республиканска интернат-байшан байгуулагдаһаар ерэхэ жэл 30 жэлээ тэмдэглэхэ. Энэ уга хугасаа соо тус байшанай газар зоосохи байдал нилээн хубилаа. Гурбан жэлэй саана тус байшанай директорээр Баяржаб Намдакович Намдаков хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ гэхээр байшанай хоёрдохн корпусо захибарилгын ажал хэгдэжэ, мүнөө тэндэ харууһанай 125 хүн байна. Тэндэ ходо хүйтэн, халуун уһатай. Паруул, сэбэр палатанууд соо үнгэтэ телевизориуд табигданхай.

Эмшэлгын санитарна байшанда геронтологическа таһаг нээгдэнхэй, 20 хүнэй һууритай. Эндэ гансашье улаан-үднхид бэшэ, мүн аймагуудай наһажаал зоной байшануудай эрэмдэг бэстэй хүнүүд ерэжэ, эмшэлэлгэ гарадаг байна. Интернат соо өөһэднй поликлиник хүдэлдэг юм. Энэнь наһатайшуудла эгээл таарама, үсөөн зонтой, оошор гэжэ байхагүй, гэбэнь бултадаа эрхим врачнуудай харууһан дорго байна гэшэ. Үнгэрөөшэ жэл «Аха захатанай үе» гэхэн Росси дотор бэелүүлэгдэжэ байһан программаар һүүлэй үсын эрилтээр тренажерно зал байгуулагдаа.

Лазерна, ультра абяанай аппарат, мүнөө үсын биотрон гэхэ мэтэ хэрэгсэл физиотерапевтическа кабинет соо бни юм. Гадна тус байшанай байрада эм домой оптово аптека нээгдэнхэй. Үйлэдбэрндэг заводой үнэ сэнгээр эндэ эм худалладаг байна. «Титан», «Мяханай комбинат», бусад худалдаа наймаанай түбүүдтэй хэлсээ баталжа, мяха нүүлөөр, саахараар, талхаар баян байна. Энэ зундаа газарай эдэ элбэгээр тарижа, мүнөө яһала һайн ургаса абайхай. 35 тонно хартаабхаяа хамтын аша туһаар хуряагаа. Паядаа кануста, морхооб, свёклобо поли дээрэхэ хуряжа хадагалха түсэбтэй.

-Ядалдажа байнагүйбди. Шадаха аргаараа байдалаа зохёожо, унтарн хубсаһаяа бэлдэнбди. Мүнөө үдэр бүри прачечнаманай хүдэлжэ, унтарн хубсаһынь угаажа байдаг, - гэжэ Баяржаб Намдакович хөөрэнэ.

Мүнөө эндэ байһан 335 хүнтэй энэхэ элүүрыс мэргэжэлтэ 10 врач хамгаална. Наһажаал зоной 76 хүнниһ 1-дехи бүлэгтэй эрэмдэг бэстэйшүүл, 109 хүнниһ - 2-дохн бүлэгтэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаһан 9 ветеран эндэ ажаһууна. Түрмэхөө гараһан - 18 хүн, гэр байрагүй гуйраншад - 31, орн ганса хүнүүд - 185, архида ороһон гэргүй 27 хүн байна.

Тус интернадаг поликлиникын ахамад врач Галина Владимировна Максеевагэй хүгэлбэри дорго булта шахуу үдэр бүри эмгэлдлгын шалгалта гарана. Галина Владимировна хори гаран жэл эндэ хүдэлнэ. Тааруу зохидоор наһатайшуултаяа зугаалжа, хүн бүхэнэй сэдхэл бодолые ойлгожо, ханааень амаруулжа

хүдэлдэг заншалтай. М.И.Прохорова, Н.Б.Карпова, Г.А.Бондарчук, Г.А.Хандархаева, А.М.Мантханов, Г.Т.Васильева болон бусад эмшэлэгшэд олон жэлэй туршда наһажаал зонтой хүдэлнэ.

Энэ байшанай ажаһуугшад заншалта ёһоор түрэн үдэрнүүдэ, ойн баярнуудаа тэмдэглэдэг гэшэ. Һайндэрэй шэмэг болохо, дууша, шүлэг зохёодог наһатайшууд олон юм. Гартаа дүйгэй уран зурааша Г.Бардымов, алшье талаар бэлиг талаантай Ц.Будасв, шүлэгшэн Е.Козулин гэгшэд ямаршье һайндэртэ бусадые баярлуулдаг юм. Тэднэй зурагууд библиотекын зал гоёно. Тус библиотекые дагшаар хүдэлжэ байһан Светлана Чимитовна Цыренжановагай хэлэхээр, һүүлэй үедэ уншагшад олон болоо. Республикынэй зон энэ библиотекэдэ номуудые бэлэглэжэ, нингүүлэхы сэдхэлэй туһаламжа үзүүлнэ. Эндэ гансашье ном уншадаг бэшэ, долоон хоногой нэгэ удаа заатагүй кино харуулдаг юм. Нёдондо жэл Х.Намсарасвай нэрэмжэтэ буряад драмтеатр ерэжэ, «Эрхэхэ наран» жүжэг хараад, ехэл сэдхэлээ хүдэлгэһэн байна. Тэрэ драмын гол үйлэ интернадаг зоной хуби заяа харуулна, хүн бүхэн өөрынгоо ажабайдалтай зэргэсүүднэ, тинмэхээл зүрхэ сэдхэлдэ ойлгосотой, дүтөөр үзгдөө гэшэ.

Саг үргэжэ энэ интернадаг мэдэжэ артистаар, фольклорно ансамблнууд концерт табидаг юм. «Эгээл эрхим нэхэгшэ», «Эрхимээр сээсгүүдые ургуулагша», «Эрхим шатаршан», «Эрхим теннисист» гэхэ мэтэ конкурсууд үнгэргэгдэдэг юм. Козикова Татьяна Ефимовнаһаа гоёор сээсг ургуулдаг хүн эндэ үгы юм. Байшанай дахарнууд, фойе энэ эдэшэг гартай эхэнэрэй ашаар шэмэглэгдэнхэй. Сүлөө сагаа шатарай хюлгын саана үнгэргэхэ олон хүн дуратай. И.Аримпилов, Г.Малакшинов, Е.Неретин гэгшэд интернадаг шатар наада ударидагшад болоно. Дайнай үсын ветеранууд - элдэб мэргэжэлтэй эндэхи наһажаал зон мүнөө үедэ сугтаа байжа, зугаа наадаһа дэлгээнэ.

Нэгэ таһалга соо нэгэ нэгээр гү, али хоёр хоёроор байдаг. Ажаһуугшадтай гурим сахигша, олонштын комиссини түрүүлэгшэ Биликто Манидарасвич Содномов интернадаг жэлэй туршда байна.

Эндэмнай инвалидууднысые, хажуудань гэр байрагүй гуйраншад байрланхай. Тинмэхээ зарим сагта архиншаднысые орохо. Нэгэ хэды донгодолгын һүүлээр, журамтай болоогүй һаань, энэ гэрхээ гаргаха баатай болоно, - гэжэ Б.М.Содномов хөөрэнэ.

Энэ гэрэй ажаһуугшад: «Шэнэ директорэй ерэхэнэй хойшо, байдалнай ехэ һайжараа, эдэ хоолнысые һаа эдэшэг амтатай, лаб садахаар эдээлүүлнэ», - гэжэ тэмдэглээ. Инмэ тааруу, зохил

байдал байгуулһан Б. Намдаковичто, бүхы эмш ажалшадтаа эндэхи ажаһуу баярые хүргэнэ. Үшөөл оло хүдэлжэ, золтой, ажа амжалтатай ябахыень хүсэ

Пүүлэй жэлнүүдтэ наһа хүнүүдэй интернадаг гурба Буряад Республикын Презид Л.В.Потапов ерэхэн Росси вице-президент В.И.Матвиенко мүн лэ айлд эндэхи ажалшад ажаһуугшадтай уулзаа.

Ерээдүй сагта нимэ т байшанууд район бүр нээгдэхэ харууһан Республиканска интернат байшанай директор Б.Н.Намдаковой хэлэхээр, Р дунда наһажаал ажабайдалайн һайжараагуу бултадаа ажалтай, эрдэ болоогүй һаань, байдал доройтожо, манай байшан орохо хүсэлтэйшүүл олош байха.

Хорин долоон жэлэй туршадаг энэ ахамад Г.В.Макеева хүдэлнэ.

Энэ алтан дэлхэй ямаршье түрэлхид хүүгэдтэ дүтөөр ханагдаха, эртэ хожомын гү шуһаараа хүнүүд түрэлшэхэ, наһажаал хүүгэдтэ хэрэгтэй, үрн хүүтэ эжыдэ энэрхы болохо ёһо

Октябрин 1-нэй һайндаг Росси, Буряад Республикын габьяата врач Б.Н.Намдакович бүхы наһажаал зон амаршалжа, интернадаг ажаһуугшадта холодоо зохил байдалда, сэмсэгэрнүүд, эдэ хоо һуухыень хүсэнэ. Зон унтаритай, зөөлэн эдэстэй, бүри зөөлэн үгэнүүдые дуу ута наһатай, хүсэл шадал согтой, зугаатай, элүүр ябахыень хүсэнэ.

Е.ЦЫБЕН

асхоорондын үдэр

АМГАЛАН АЖАЛХУУХАНЬ БОЛТОГОЙ!

Угхаа хойшо, гансашье зон бэшэ, баһал олон бусад яһатан наһатай үндэлжэ ябадаг байгаа ха наһажаал зондоо ходоо хандажа, элүүр мэндэ, н хуухынь түлөө үриг оролдоно гэшэ. Тэрэхэ октябрь харын 1-ажаал хүнүүдэй үдэр эхэзэ байна. Һайндэртэ Улаан-Үдэ хиргаануудай социальна үдэй хүдэлмэрилэгшэд өйгээр бэлдэхэл хэнэ.

Мүн октябрь наһаһаа эхилээд, декабрь хүрэтэр хотын ветерануудай эмхидхэлнүүдэй конкурс-харалга үнгэрхэ. Эмшэлэлгын газарнуудта наһажаал зоной диспансеризаци ябуулагдана. Энэ һайндэртэ зориулагдан, элдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Мүн Улаан-Үдэ хотын хургуулинуудта дайнай, ажалай ветерануудтай уулзалганууд болохо. «Миний үбгэд, хүгшэд», «Миний эгээл дуратай хүн - үбгэн баабай», «Гэр

булымни уг гарбал» гэхэн темэнүүдээр хургуулинуудта сочинени бэшэгдэхэ. «Жэлнүүд түргөөр үнгэрхэл» гэхэн номой үзэсхэлэн И.Калашниковай нэрэмжэтэ хотын түб библиотекэдэ, ветерануудай түбтэ, бусад библиотекэнүүдтэ «Миний жэлнүүд - миний баялиг» гэхэн номой үзэсхэлэн зоной үзэмжэдэ табигдаха. Улаан-Үдын Советскэ районой захиргаанай социальна хамгаалгын таһагыс даагша

Н.С.Олейникова һайндэртэ бэлдэлгэ тухай хөөрэнэ: - Манай захиргаанда «Үүдээс эслиһэн үдэрнүүд» үнгэрхэ, эд зөөри багатайшаг наһажаал зондо мүнгэн туһаламжа хүргэгдэхэ. Баһашье элдэб хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Жэсээлхэдэ, «Живет дерево, живет человек» гэхэн залуушуулай хэмжээ ябуулга сентябриин 27-до үдэрэй 12 сагта Бурядай драмын театрай газар ябуулагдаха. «Прогресс» кинотеатрта ветерануудта түлөөһгүй сеансууд үнгэргэгдэхэ.

Байгаалин, түүхын музейнүүдтэ түлөөһгүй харалга эмхидхэгдэхэ. Тинн районой «Мелиоратор», «Авиатор» гэхэн соёлой байшанууд соо, хургуулинуудта наһажаал хүнүүдэй һайндэртэ зориулагдаһан үйлэ хэрэгүүд ябуулагдаха. Наһажаал зонойнгоо элүүр мэндэ, ходоодо баяртай, хүкюун хуухыень, үри хүүгэдэйнгээ, аша зээнэрэйнгээ харууһалгатай, үшөөшье үндэр наһа наһалхыень хүсэе.

Янжам ЖАПОВА.

Дулма тэбшин дулаахан шарай

Энэй аймагай Харбяануудай Мейһото гэжэ газарта мейһотоний гэр бүлэ олон жэлэй байан-буи ажарууна. Нима тэбшин гэжэ айлайхи сэлэи хүндэтэй, ажалшаа мэдээжэ бүлэ юм. Олон үдэрэй гэр бүлын эхэ Нима мейһотондо жэл наһа бараһан бүхы наһаараа хүдөө үдэ хүдэлжэ, эрхим хургуулинуудтай тоодо ородог. Үхибүүдын мүнөө гэр бүл наһагдаха Дулма мейһотон эжыгээ харалжа, эбтэй бууна. Дулма тэбшин Харбяануудтай түрэн, бага балиар элэб бии, ондоо ала руу ошохо дураргүйб. - гэжэ Дулма тэбшин хэлнэ.

Эрэн дотор боложо байһан үйлэ хэрэгүүдыс мэдэһэн, дуулаһан, сэнхир экранар дамжуулагдаһан политическэ үйлэниүүд тухай хэлэжэ байдаг юм. Түрэлшотатиа үдэр бүри наранай туяа угтажса, оришон мейһотонхи байгаалин үзэсхэлэн һайхан амисхалыень бэсэдэ шэнгээжэ, газар дэлхэй дээрэ, тоонто шотатань ходоодоо амгалан байхыень бурхандаа зальбардаг юм. - Нютагай һайхан газарта оришодог юм. Хойломнай - Саян хада, урданнай - Хамар Дабаан. Сэлэи соогуурнай Харбяанууд горхон урдадаг, улаагана намар элэб бии, ондоо ала руу ошохо дураргүйб. - гэжэ Дулма тэбшин хэлнэ. Аба эжынгээ захиалаар бүхы табан хүүгэдэнь гэр бүлөөрөө мүн лэ шотатан тубхилгэхэй. Нима таабайн харуултомо гэртэ орожо, Дулма тэбшинтэй зугаалхада, аятайхан даа. Үнэгэрһэн он

жэлнүүдыс дурсажа, үри хүүгэдэйнгээ бага балиар наһан тухай заатагүй хөөрэлдөөн болодог юм. - Таямтай гарахаһаа хойшо бархирдаг, муу зантай хүүхэн һэн даа. Түрэнхэйнгөө һүүтэр өөрөө эхээр үбдэжэ, түрүүнээр ядалдаа бэлэйбди. Хоёр жэл болоод, Коля хүүбүрэнэй гараһан юм. Энэһийн шымон, аалин хүүбүрэн, мүнөөшье тымэ зандаа. Дүрбэн хүүгэдэйнгэ бэс бэсгэрэн хоёр жэл дүүнүүд юм. 1959 ондо Тамара түрэнхэй, һүүтэр Никита гараа, одхон Нанзат хүүбүрэнэй 1965 оной, - гэжэ Дулма тэбшин хөөрэнэ. Мүнөө «муу зантай» Таям эжыг гурбан хүүгэдэй эжы, Сергей Николаевич Зайсанов бата пайдалтай нүхэртэс баян ташир ажарууна. Айлай эхэ эжы, эжы мэтэ бултыень дахуулжа, байра байдалыень захдодог, заншалтай. Валера хурьтэнтэйнь, Коля, Никита хүүбүрэнэй хүүгэд, Дулма

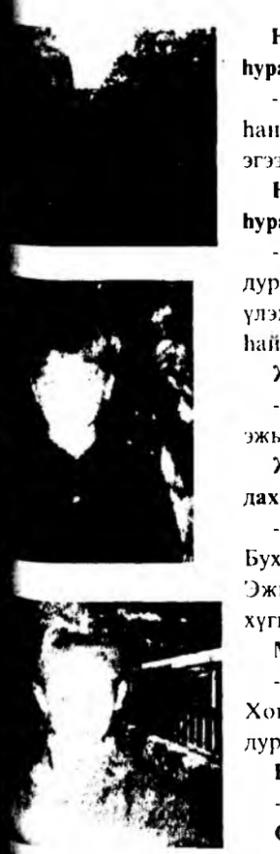
тэбшин аша зээнэр олон юм. Хайрата нагаса эжыгээ эмилхэ медколледжын хурагшаад Виталина, Валя басагад байна. Шамбай шадалтай Владик, Гена - хамта дээрэ 7 аша хүүбүүд хүгшэн эжынгээ түшээ болоно. Нима таабайн наһан болоходо, эжынгээ тракторта хууһан Никита хүүбүүень нэгэл хараа наа, саашадаа мартахагүйб. Сахиур сагаан саһанай унаад байхада ташилсаа бэлэйбди. Бэсэр үндэр, мейһотон хара томо шототэй, хара шарайтай, энэжээл наань... Нютагай зон «Анкл бэис» гэжэ түрэншье мэрэгээр нэрлээ ха даа. - Гараха болзорһоо урид дэлхэй дээрэ бии болоһон юм. Докторууд «энтэһийн хүн болохогүй» гэжэ хэлээ һэн. Үдэр бүри харууһанай, заа заханар эдэс үүлһэнэй ашаар һайн шарайда ороо һэн. Хэлмэдэбэ, шимэ үндэр томо хүүбүүн болохо гэжэ, - гэдэ, Дулма тэбшин уринаар тэбхилнэ. Мүнөө хоёр хүүгэдэй

эжы Никита Нимаевич эжынгээ угай заншал алдангүй, эрхим механизатор гэжэ тоолододог. Мүнөө дээрэ Дулма Лопсоновна одхон Нанзат хүүбүүтэсэ хоюулан ажарууна. Нанзат Нимаевич хургуулидаа физкультурын багшаар хүдэлнэ. Лопсоновтоной бүлэ хамтаараа хам ажаллаа хэжэ, бэс бэсэдэ туһалжа байдаг заншалтай. Үдэр бүри үри хүүгэдэнь, аша зээнэрэнь тэбшигээ эрбэжэ, заатагүй ороод гарадаг юм. Дулма тэбшин ороһон зоншье дулаанаар угтажса, налгай зугаа дэлгээжэ хуудаг зантай. Хүндэтэ тэбшин дулаахан шарай, сагаан һайхан сэдхэлэй эсэн үгэнүүд хүүгэдэнь ухаан бодолдо аргагүй ехэ нүлөө үзүүлжэ, ажсабайдалай юрьесн соо амгалан байдалай ольтирог мэтээр үзэгдэнэ ха гү?..

Е. ГАЛТАЕВА.

Сагаан сэдхэлтэй хүгшэн эжы, үбгэн абанартаа

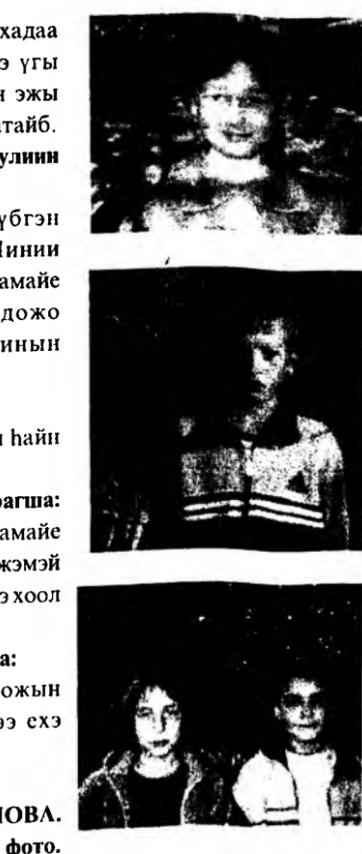
Хүгшэн хүнэй наһа гэрэлтүүлһэн ашанарынь, зээнэрэнь дулаахан үгэнүүдээр төвдэй тэбшинэр, үбгэн баабайнууд тухайгаа хөөрэнэ:

Наташа, 15-тай, 1-дэхи хургуулиин хурагша:
- Намда нагаса эжы бии. Миний наһахада, 5 ашанарһаа нагаса эжымни эгээл эхээр намда дуратай.
Юлия, 15-тай, 1-дэхи хургуулиин хурагша:
- Хүгшэн эжы, үбгэн баабайдаа эхэ дуратайб. Жэшэнь, хаа-яа хургуулидаа үлэхэдэм, намайе хараалаггүй, минн лэ һайнаар ойлгуулжа хөөрэлдэлэб.
Женя, 5-тай:
- Нагаса эжымни эгээл һайн хүн. Би эжыһээ эхээр нагаса эжылдэ дуратайб.
Женя, «Байкальские перспективы» гэхэн хургуулиин 3-лахи классай хурагша:
- Миний хүгшэн эжы Ольга Иосифовна гэжэ нэрэтэй. Бухгалтераар хүдэлдэг. Үшөө амтатайгаар пирог баридаг. Эжымни проводнигоор хүдэлдэг, ажалдаа ябахадань, хүгшэн эжыгээс байдагб.
Маша, 8-тай, 18-лахи хургуулиин хурагша:
- Намда үбгэн баабай, хүгшэн эжышье бии. Хоюуландань эхэ дуратайб. Зундаа дачадань байлсаха дуратайб.
Валя, 51-дэхи хургуулиин хурагша:
- Үбгэн баабай, нагаса эжыгэйб. Тэдэнтэй эхэ дуратайб.
Сидоров Толя, 65-лахи хургуулиин хурагша:
- Юуидэ үбгэн баабай, хүгшэн эжы хоёрто дуратайб?

Үбгэн баабай, хүгшэн эжы хоёртой хадаа эхэ баяртайб. Зарим үхибүүдтэ тэдэ үгы байдаг. Намда үбгэн баабай, хүгшэн эжы хоёртой бии хадань, тэдэндээ эхэ дуратайб.
Сереза, 13 наһатай, 42-дохи хургуулиин хурагша:
- Намда үбгэн баабай бии. үбгэн баабаймни һайн сэдхэлтэй хүн. Миний наһахада, энэ эгээл - эгээл һайн хүн. Намайе үбгэн баабаймни машина жолоодожо хургадаг, хоюулаа хамта машинын эблэрхэлэ заһадагбди.
Катя, 12-той:
- Намда ганса хүгшэн эжы бии. Хүгшэн эжымни һайн сэдхэлтэй. Пураһалдамни ходоо туһалдаг.
Гиливанова Вика, 10-тай, 14-дэхи хургуулиин хурагша:
- Нагаса эжыдээ эхэ дуратайб. Нагаса эжымни намайе «Озорняшки» ансамбляда дахуулжа абаһаа, хүгжэмэй хургуулишье хоюулаа ошоо һэмди. Амтатайгаар эдэс хоол шаналадэг.
Афанасьева Ксения, 14-дэхи хургуулиин хурагша:
- Намда нагаса эжы бии. Тэрэ Кемеровскэ можын Маринск тосхондо байдаг. Би нагаса эжылдээ эхэ дуратайб.

Янжам ЖАПОВА. Авторай фото.

ЭМ ДОМТО АРШААНУУД

Республикын элдэб нотагууднаа олон бэшгүүд манай редакцида ерээжэл байдаг. Тэдээн сооһоо ажалшад Хүшэгөөрэй, Аллын, Үмхэйн аршаанууд ямар бэ, ямар үбшэ аргалхада тухатай, байра байдалын хэр

бэ, мүн ямар аргаар хүрэмэ болохоб гэхэн асуудалнуудта харюусахыемнай гуйдаг гээшэ. Мүнөө танай анхаралда нотагайнгаа аршаануудые хайн мэдэхэ Владимир БАТОВОАЙ статья дурадханабди. Тэрэ өөрөө Хүшэгөөр нотагай юм.

АЛЛЫН АРШААН

Аллын аршаан Алла тосхонһоо 7 модоной зайда. Баргажан уулын ташалаанда, огторгой тулама нангин Бууралтаар ба Сахилтаар шулуун байсануудай хормойдо оршодог. Тус аршаанда 75 янзын үбшэ аргалдаг булагууд бурьялна. Аршаанай халууниннь 55-70 градус болодог. Алла горхоной баруун хадын хормой дороһоо томо шулуунай нүхэн сооһоо, бүлүүр станцияр уһа бүлэһэндэ, халуун аршаан соробхилжо байдаг.

Аллын аршаанай хүхүүр (ванна) соо тунгалаг сэбэр, элһэн ооортой. 2 хүхүүртэ нэгэн дороо тус тусань 4 хүн орохо аргатай. Эндэ халуун аршаанне хүйтэн болгохо тусгаар соргонууд бии.

Аллын аршаан хүл, гар, нюрга аргална, хото, нюдэ, арһанай үбшэ эмнэнэ.

Бууралтаар болон баабай Сахилтаар хатанда хонёор мургэжэ, аршаанда хүртэһэн, амарһан түрөөгүй эхэнэрүүд үхибүүдтэй болоно.

Алла горхонне үгээн 2000 метрэй зайда ошоходо, хадын оройһоо мүнэн сагаан уһан аяар дээрһээ хааян-хүүс унажа, тунгалаг уһатай Алла горхоной сээлиүүдые тэжээдэг. Тэрэ сээлиүүд соо хара хадаран, зэбгэнүүдэй дээшэ доошоо шуумайхань элээр харагдана. Аршаанда амараанад сүлөөтэй сагтаа садатараа эдихэ загана барилдаг. Хадын хара хадаран гарган, томонууд байдаг.

Аллын аршаанда зундаа хоно батагананьсегүй, надхама үдхэн мойһоор хунагдаһандаа, анхилма зохилхоноор хамар сорьедог. Агаар сэбэр, хүнэй бэс эндэ гэнгэ хүнгэн болошодог.

Аллын аршаанда Дэрэнэй колхозой амаралтын байшан апрель нараһаа ноябрь нарын дүүртэр ажаллана. Эндэ дулаан байра, хүнэй унтаха, амарха хэрэгсэлүүд бии. Гансал эдэс хоол амараанад асарна. Улаан-Үдэһөө Алла хүртэр автобусоор гү, али өөрынгөө машинаар ошожо болохо. Путёвко үнэгүй, аршаан дээр гү, али Алла тосхондо колхозой конторо соо худалдана.

Наяхан Дэрэнэй сомоной түрүүлэгшэ болон колхозой дарга Бадмажаб Самбаевич Бадмаевич уулзахадамни, ингэжэ хэлэбэ: «Доро оршодог хүхүүр (ванна) гээшэ ошоһон 100 гэнхүүртэй дамжуур-харгы бодхоогообди. Хүхүүр шонээр баряабди. Мүнөө жэлдэ амархаяа болон бэс аргалхаяа ерэгшэгтэ байра байдал бэлдэбди». - гэжэ тэрэ мэдүүлэ.

ХҮШЭГӨӨРЭЙ АРШААН

Хүшэгөөрэй аршаан Уланхаан тосхонһоо 3 модоной зайда. Баргажанай хадануудай боорини үбэртэ үдхэн ой гайгаар хүрээлэгдэһэн, ая гангаар бүрхөөгдэһэн үзэхэһэн гостазарга оршодог юм.

Аршаанай халуун шабар, уһаннь үдхэн хуһануудай дунда, ногоон шабарнадаарнь бүрхөөгдэһэнэй. Хүшэгөөрэй аршаанай уһаар, шабарай шэгтэ

домоор хэдэн мянган хүн хүл гараа, һүүжэ могоо, нюргаяа, бэс мүсээ аргална, хото дотороо, арһанай элдэбн үбшэнүүдые, яра шарха эдэгэнэ. Аршаан уужа, эдэ хоолдо ороно. Нэгэ хэды нимэ удхатай уһарнууд тухай дурдаха һанаан бии.

Манай Дэрэнэй колхозуудай полевои станууд 100 модоной зайда Хүшэгөөрэй оршодог. Дайнай һүүлээр нотагайнмай залуунууд - 16-17-той басагад жэлэй дүрбэн сагта, шангаая үбэлэй янгинама хүйтэндэ молотилка, триер эрьюулхэ, бүхэдөө хүрэмэ саһан соо Түрхэ, Соболнха, Баргажанай-Адагай модо бэлдэдэг, хүндэ хүнэр ажалда ябадаг бэлэй. Тэдэнэй нэгэн, мүнөө Уланхаан тосхондо ажаһуудаг Зинаида Ухниова ингэжэ хөөрөгтэ: «Би 3 жэл соо гэртэ харяагүй хүдэлөөб. Хабаргаа гаряа тарихан, зундаа шүүрхэнүүдые отолхош, наар хахалхан, намаргаа таряа хуряахан, үбэлдөө модо бэлдэхэн - ажал ингэжэ хубариха. Хэдэн жэл соо сагаан эдэ үзэнгүй ажаллаһандаа, үбэлдөө хоолой нужуураа булта үбэлшөө һэмди. Тэд 100 модондо гэртэ ябагаар ошохогүйш. Тэрэ

уһан 1932-33 онуудай басагад гансал Хүшэгөөрэй аршаанда шабарга орожо, һутуурайһаа хабдарые эдэгэнгэ бэлэйбди».

«Олон жэлэй турһада сагаан эдэгэнэй зүйлүүдые эдэггүй ябаабди, модо бэлдэхэдэ хүйтэн байрада байгаабди. Гансал Хүшэгөөртөө ерэжэ амарһандаа бэс аргалаабди. Пайн лэ аршаан даа»

Дайнай ветеран Дарижаб Рабданов ингэжэ хөөрөгтэ хэн: «Дайһаа амиды бусхан фронтовигууд Хүшэгөөрэй аршаанай ашаар хүл, гараа аргалаабди».

Волгоград хотоһоо дайнай нивалид Георгий Целовальников Хүшэгөөрэй аршаанда 3 дахин ерэд, тулуураа орхижо, гэртэ оуһаа бэй.

Баянһаа Ханха Ламажанов олон жэл соо ябадаггүй байгаад, аршаанай шабарай ашаар ябадаг болоо.

70-80 онуудаар Хүшэгөөртэ нэгэн доро 1000 хүн бэс аргалууддаг, майханта хото зундаа болодог хэн. Харин 90-ээд онуудаар зон үсөөрөө, харин педондо жэлһээ амараанад олонороо. Би өөрөө Хүшэгөөрэй хүм. Эндэ ямаршые ажалда хүдэлхэдөө, аршаана болбосон түхэнгэй болгохын түлөө оролдожо ябааб. Эндэ зунай кинотеатрай, фельдшерскэ пунктын байшан барилдаа.

Владимир Вандаевай оролдолгоор аршаанай амардаг гэрнүүдые тойруулжа, палисадник бодхоогообди. Амаржа, эмнэлүүлжэ байһан зон 300-гаад метртэ оршоһон булагһаа уһа абажа, хадэ өөдэ зоохэ баатай болодог бэлэй. 1986 ондо аршаан уруу зайн галай утаһа гагажа, гэндэһэнгүгэ худаг үрмдөөбди. Үшөө тингээд 1961 ондо Хүшэгөөрэй болон Намсамаанай голые хатааха гэхэн эндүүтэй гүсэбүүдэй табин даад байхада, Дэрэнэй совхозой Уланхаанай өдөлөһинэ эрхилэгшэ байһандаа, Хурамхаанай ИМК-да 200 гектар ашаан ашаада оробо гэжэ хуурмай документ дээрэ гараа габижа үгэһэн хүм. Гадна 1974-1985

онуудта БАМ-ай олон зуугаад хүсэтэ техникэ, машинануудһаа аршаанай оршон тойронхине хамгаалха хэрэг гараа бэлэй. Тингэжэ Владимир Вандаевич Дамдиновы аршаанай директорээр томилбо. Владимир Вандаевич аршаанай болон шабар шадарай могойнуудые хюдаха ушар огто болуулжа шадаһан юм. Эндэ ожорһо сабшаха, мал бэлшээхэеэ болшоо.

Домтой аршаан булагуудаа абаралсаһандай нэгэн байһандаа мүнөөшье бологор омогорхолобди.

Мүнөө Хүшэгөөрэй аршаанай ара талаа модо бэлдэнэ. Энэ тон буруу. Юуб гэхэдэ, эндэ аршаан, шабар хадын гол горхонуудтай нэгэ һуудалтай бшуу. Тинмөө аршаанай шабар хорожо эхилэ. Аймагай болон Уланхаанай сомоной дарганар аршаанне тойроод модо отолхые огто болуулха зэргэтэй.

Н ю т а г а й н г а а алдарт аршаан тухай шүлэгөө эндэ дурдаха дуран хүрэнэ.

ХАНГИЛ ШОБХО

Бооринүүдээр
бүхэ гэдэһэн
Хурамхаанай
аймагай
Хоймор нотагай
Хүшэгөөрнай
Олон үгэһэн

Аршаан мандаа буйлуулта.
Хүтэл байса
Хотоймо баян эхэтэйи,
Шэргэхэ, хорохогүй
Шэблэгтэ-Бүхэ баабайтайи,
Тээрмэ байсаһаа
Тэнхэ тахир худалтайи.
Эдэр наһамни
Эгээ шамтай холбоотой,
Сагай дууһида
Снэгүү байтани, Хүшэгөөрн!
Үдэр, һуһинье
Үрэгэсэ юһинье устани.
Амар хадын
Аша-Дурна, Амарһаа,
Ашарта БАМ-ай барилшад,
Минск, Москва,
Мунги тоюто
Хоймо үгэһэн
Эвснэ жад үгсаатан,
Урда хойни
Ураг, худанар буттааран
Үрдэбдэжэ ердэжэ,
Ашаата Бурядайи
Аша дууһэр гарбатан
Тингэи тоютоон барина,
Торго магнал холбоно,
Харһын ашда халтарһан
Хорн, Ярууһын һаалһиад,
Хэжэһэ, Азын таряанад
Үһэн дэжэһын баяраар
Үрэгэсэ эдэгэнэй дэжэһые,
Уулзана шамтай, танилсана,
Үс наһандаа урматһаар
Халхасана шамтай, Хүшэгөөр,
Энхэ мүнхэ энэ нотагай
Энэ эртэ түрэгэн хубитайи,
Ашар солыһын түгээрэхэ
Аһан эхэ үрэгтэй!

ҮМХЭЙН АРШААН

Улаанхаан тосхонһоо 20 км заагай зайда Тааза-Уоян харгыгаар ябах модоной зайда Баргажан могойнодо олтирогто Үмхэйн аршаан оршодог. Аршаанай хүн уһан сэбэр, тунгалаг. Аршаанай хайр ооортой. Ооорһоон аршаан соробхилон гаран эндэ тусгаар соргоһоо аршаан бурьялан гэржэни Аршаанай халууниннь 60 градус болодог. Хүхүүр хүйтэн аршаанай уһан сурдаг.

Би нотагтаа ажалда Үмхэйн аршаанда хүхүүр хүнэй байха гэр барһан 1981 ондо эндэ трансформатор тодхожо, совхозой хүсөөр соогуур элһэ хүсэ дамжуулж татаабди.

Улаан-Удэһөө транспортна предприятие начальник В.Г. Ивановтой гэр байрануудые, станица бодхоогообди. Эндэ хүн нюрга аргална. Үшөө тунгалаг элһэ, боорэ аргалдаг аршаан үбэртэ бии. Аршаан таллаар Баргажан мурэндэ эбгэн, хадаран олон. Амалһоно батаганаан үгы, агаар сэбэр, арюун, тунгалаг. Нэгэ жэл Улаанхаанай колхоз 2 да амаралтын байшан бодхон Хүшэгөөрэй болон Үмхэйн аршаануудта путёвконой Улаанхаан тосхоной Советдэ, колхозой конторо худалдалдаг. Амаралтад тус элэс хоол абаад ерэхэ ёһотой.

Хүшэгөөрэй аршаан автобус ябана, харин Улаан тосхонһоо Үмхэйн аршаан хүргүүлжэ болоно.

Ехэ бороотой үдэр Улаан-Үдэ - Хурамхаан - Могойнодо гээд ябахда Юуб гэхэдэ, Майск тосхон Хүшэгөөр ошоо һаа, Ботун хүүртэр Баргажан мурэн гаража болоно. БАМ-ай барилгын үдэ Минсесые Үмхэйдэ харуулж табнжа, барилгашадай элдэ аашаһаа аршаанаа хамгаалһаа һэмди.

ҺЭЮУГЭЙ (СЭЮУГЭЙ) АРШААН

Баргажан мурэнэй урда Самаахай нотагһаа аршаан (Могойнодо) үбшэ оршодог юм. Энэ аршаан уһаннь 70-80 градус халуун аршаан үндэр хадын үбшэ Түхэрэн нуурһаа эхи аршаан Манай нотагта эвснэ аршаан гэжэ тоологдодог ондо Хатархай гол дээрэ Рабдановай хүтэлбэри доро барюулаабди. Малһал, халуун жэлэй ямаршые сагта (Сэюугэй) аршаанда хүхүүр болдо бэлэй.

Владимир БАТОВОАЙ
Россин соёлой гавьяан
хүдэлмэрэй

«ЗОЛОТОЙ ВЕК» В ИСТОРИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

На территории современной Бурят-Монголии, Усть-Ордынского и Агинского автономных округов - как субъектов Российской Федерации живут три коренных народа: бурят-монголы, хамниганы, тюрки монголоязычных племен, по другой версии - бурят-монголы и когда-то тюркоязычные сойоты - живут в мире и дружбе с потомками древних цивилизаций Индо-Европейского старого света.

Предки этих коренных народов или иначе были вынуждены воевать, судя по летописям, в периоды возвышения в Центральной Азии древних цивилизаций - тюрков, джурджуев, ваней и монголов. В их памяти, особенно в памяти последних, сохранились воспоминания об их поражениях в более цивилизованные оседлые земли: в Среднюю Азию - Трансоксианию, Иран, на Кавказ, в Восточную Европу, а также на север Китая - страну цинов (по-монгольски «тан ханов»), на юг и на юго-запад Китая в страну суннов (по-монгольски «тангутов»). В ходе этих войн они - предки наших коренных народов республики - не только разрушали более цивилизованные культуры, чем у них, центры цивилизации Ирана, Китая и других христианских, исламских и буддийских стран, но и тут же все восстанавливали, воздвигая на развалинах разрушенного более эффективное государственное и общественное устройство, более развитую экономику, более развитую культуру.

Восстановление это происходило по закону контраста между сильными и слабыми экологическими связями (по Р.П. Зиничеву). Оно шло тем интенсивнее и круче, чем более эффективно заключалась договоренность интеллект, начинавший звенеть на уровне мифов, легенд и религии, новыми формами живого интеллекта - на уровне цивилизации, возникшей на базе письменности.

В таких сложных условиях взаимодействия разных культурных феноменов возникали различные центры Каракорума и «Улуса», о которых ученые и путешественники Западной Европы, например, Франциско Пеллио, Италия и другие стран единодушно говорили в прошлом и говорят сегодня как о «золотом веке» в истории человечества, как об «идеальном» обществе, монголо-европейском // мире монголов // Pax Mongolorum. Той поистине великой эпохи, эпохи монголов времен Чингис-хана, не было в истории до ни после нее: «Никогда до него и никогда после не существовало такой же огромной империи восточной Империи» (Жан-Поль Ру); «История Монгольской Империи является самой великой эпохой, которые когда-либо существовали в мире» - вторит ученому авторитету «Файяр».

В связи со сказанным читателям будет интересно узнать, что уже подготовлен и выйдет в свет в издательстве БГУ в октябре 2002 года перевод на русский язык большой монографии выдающегося историка и культуролога Франции Жан-Поля Ру «История Империи Монголов» (Париж, издательство «Галлим», 1993 год, 600 страниц). Переводчик - Зинаида Занаровна Сажинова (ФИЯ, БГУ). Перевод отредактирован дос-

точно солидной группой специалистов в составе: доктора исторических наук, профессора Д.И.Бураева, члена-корреспондента РАН, доктора педагогических наук, профессора С.Р.Калмыкова (главный редактор), доктора исторических наук, профессора П.Б.Коновалова, доктора филологических наук, профессора С.Ш.Чагдурова. Сопоставительная текстология перевода и оригинала Е.Ч.Дахалаевой. Компьютерный набор - Д.Н.Осоровой. Техническая редакция - К.А.Баторовой.

Современные ориенталисты Запада не так отягощены, как советские монголисты недавнего прошлого, грузом односторонней и потому во многом неверной ориентации на усилия монголов, направленные на развитие цивилизации, в том числе и на миротворчество их правителей. Поль Пеллио (1878-1945), Рене Груссе (1885-1952) и особенно Жан-Поль Ру, автор названной выше крупной и весьма полновесной монографии, фактически единодушно, располагая огромным источниковедческим материалом, убедительно подтверждают правоту и прозрачность своих далеких предшественников Марко Поло и Жуэвилье (XIII в.).

Если итальянец Марко Поло еще в конце XIII века выразил свое искреннее и глубокое сожаление по поводу незавершенной до конца миссии императора-миротворца, этого, по его словам, «безукоризненно честного человека и мудреца» и если француз Жуэвилье подбросил еще большего накала топлива в костер всеобщей признательности и доверия к императору-миротворцу и его преемникам со стороны духовных авторитетов Западной Европы, сказав при этом только о том, что «он держал народ в мире», то сегодняшняя французская ориенталистика в лице таких певцов монголо-европейского мира, как Поль Пеллио, Рене Груссе, Мишель Хоанг и особенно Жан-Поль Ру, во всеоружии фактов заявляет, что именно эпоха Чингис-хана обеспечила человечеству невиданный подъем всеобщей материальной и духовной культуры, наступление нового времени, эпохи подлинного «царства терпимости», т.е. говоря на языке нынешних политиков, эпохи плюрализма и мирного сосуществования народов.

Вряд ли случайно Гарольд Лэм в своей книге «Чингисхан - император всего человечества» (Лондон, 1928) приводит весьма однозначное высказывание того же знаменитого Марко Поло, в объективности которого трудно усомниться:

«Завоевав какую-либо область, он не обижал население, не нарушал его прав, собственности, а только сажал среди них нескольких людей, уходя с остальными на дальнейшие завоевания. И когда люди покоренной страны убеждались, что он надежен и защищает их от всех соседей и что они не терпят никакого зла под его властью, а также, когда они видели его благородство как государя, они тогда становились преданными ему телом и душой и из бывших врагов становились его преданными слугами. Создав себе таким образом огромную массу верных людей, - массу, которая, казалось, могла бы покрыть «все» лицо земли, он стал думать о

всемирном завоевании» [Harold Lamb, Gengis Khan, Emperor of all Ten, London, 1928, pp. 69-70], чтобы установить для всего Человечества эру идеального общемирового порядка и благоденствия, когда «прекратятся взаимные войны и создадутся условия для мирного процветания человечества как в области духовной, так и материальной культуры. Жизнь одного человека оказалась слишком короткой для осуществления этой грандиозной задачи, но Чингис-хан и его наследники едва не достигли [реализации] этой задачи, когда имели 4/5 мира в своем государстве - монголо-европейском» (Эренжен Хара-Дабан, Чингисхан, Белград, 1928, с. 131).

Эренжена Хара-Дабана, пожалуй, уже поправил Жан-Поль Ру. Правда, что этот выдающийся французский ученый, имея дело не с творениями одного только человека, но с исторической ретроспективой всего мира монголов - с описанием всей совокупности заслуг и деяний аж пяти гениальных организаторов Империи Великих Ханов (от Чингисхана до Хубилая) сумел не только раскрыть причины глубокого сожаления Марко Поло о незавершенности миссии императора-миротворца, но и фактически заменить это своим убеждением в том, что сыновьями Чингис-хана и особенно его внуками миссия эта была все же завершена. Причем в главной ее сути - в установлении **единого по духу** государственного механизма, свободного от чьих-либо амбиций и неизбежно сводящегося к «царству терпимости», к **плюрализму мнений**, к мирному сосуществованию народов, достойному всяческого восхищения и возвеличивания.

В рамках книги «Прародина монголов», которую мне довелось издать в феврале 1999 года, одной из самых важных и главных - животрепещущих интеллектуальных проблем исконного народа, давшего имя республике, является юридическое решение вопроса о возврате ему имени монгол, необоснованно отнятого в недавнем прошлом.

По историко-этнологическим параметрам, обоснованным лингвистическими доказательствами целого научного направления, возглавленного в свое время выдающимся монголистом современности профессором Т.А.Бертагаевым (кстати сказать, эта научная школа сегодня насчитывает в своем составе около 30 докторов и кандидатов наук и является связующим звеном между культурологической школой необоснованно раскритикованного И.В.Сталиным академика Н.Я.Марра, учителя

Т.А.Бертагаева, и современной ностратической теорией Р.М.Иллича-Свитыча о дальнем родстве языков и культур) положение у нас складывается парадоксальное: если в имени **бурят** сосредоточено отцовское и в большей мере тюркское начало народа (см. работы Ц.Б.Цыдендамбаева, Д.Р.Цыбикдоржиева др.: тотем волка по-тюркски называется **бури** - отсюда племя **бурут**, см. также сборник статей «От монолингвизма - к двуязычию» (изд-во «Улзы», Улан-Удэ, 2001) и «Вестник Бурятского университета» (серия 6 Филология, вып. 5, Улан-Удэ, 2001), то в имени **монгол** скрывается древнее и исконное материнское начало народа.

Однако парадокс состоит не в этом. Он заключается в том, что исконному этносу (монголам по крови) пока что юридически не разрешено во властных структурах Бурятии и России называться по имени матери и отца одновременно - **бурят-монголами**, как это было до 7 июля 1958 года.

Между тем властным структурам Республики Бурятия, в том числе и тем, которые представляют интересы большинства ее населения, было бы этически все же решиться вернуть материнское имя коренному этносу. Результатом такого бескорыстного акта, во всех смыслах благотворного и политически справедливого, было бы только одно: искреннее доверие со стороны меньшинства, а в конечном итоге - весомое укрепление дружбы между всеми, кто живет в республике.

Речь в конце концов народная философия выработала свою удивительно емкую и актуальнейшую на сегодня квинт-эссенцию: решая проблемы меньшинства, большинство помогает не только ему, но не в последнюю очередь - и себе самому.

В своей книге «Взгляд на всемирную историю» (том 2) Джавахарлал Неру называет Чингисхана «величайшим военным гением и вождем в истории, в сравнении с которым «Александр Македонский и Цезарь кажутся незначительными» [Неру, 1977, с. 306]. Чингис-хан, его сыновья и внуки, ставшие после него «Великими Ханами», владыками почти всего мира, по мнению Неру, во многом превосходили современную цивилизацию. И не только степную и лесную, кочевническую, но и оседлую, городскую. «Кто же такие эти удивительные люди, которые, выступив столь внезапно и стремительно, ошеломили весь мир? - спрашивает Джавахарлал Неру и размышляет в следующем разделе, - Фридрих II, хотя его

называли «чудом мира», должно быть, бледнел перед этим подлинным чудом, явившимся из Монголии» [там же, с. 304, 311]. Порядок во взаимоотношениях между управляющими и управляемыми у монголов был тогда настолько простым и честным, прочным и надежным, что даже смерть правителя (скажем, Великого Хана Угэдэя в 1242 г.) ничего не меняла в этих взаимоотношениях: как Империя расширялась и продолжала расширяться и без Великого Хана. Мункэ-хана избрали Великим Ханом лишь в 1252 году, а за эти 10 лет «безвластия» монголы прибрали к рукам не только весь Северный Китай (империю цинов), но и весь Южный Китай (империю суннов). Выходит, что Чингис-хан придал победному, в основе своей миротворческому, шествию монголов по всему известному тогда мировому пространству такую инерцию, что колесо и без него продолжало крутиться - и даже лучше и эффективнее, чем при нем. «Ко дворцу Мункэ в Каракоруме стекалось великое множество народа из Азии и Европы. Тем не менее Великий Хан продолжал жить в шатрах по обычаю кочевников... Сюда прибывали купцы, особенно мусульманские купцы, встречавшие в лице монголов щедрых покупателей. Ремесленники, астрологи, математики и дилетанты от науки того времени - все собирались в этом городе из шатров, который, казалось, господствовал над всем миром. Спокойствие и порядок установились на всем протяжении Монгольской Империи, и на великих караванных путях, пролежавших через целые континенты, было всегда оживленно, люди путешествовали во всех направлениях. Европа и Азия вступили в более тесный контакт друг с другом» [там же, - с. 311]. Как писал тогда Марко Поло, во времена Хубилая Монгольская Империя, куда входил и весь Китай, представляла из себя страну процветающую и богатую природными ресурсами, дома и дворцы отапливались каменным углем, поскольку угледобыча и шахты были весьма развиты. В городах и поселках было множество великолепно оборудованных мастерских, производящих шелк, парчу и тафту, поля и сады изобилывали виноградниками, вдоль всех дорог были отличные постоялые дворы. Почту доставляла специальная служба гонцов на сменных лошадях со скоростью 400 миль в сутки. «Хан Хубилай выпускал бумажные деньги, то есть бумажки с обязательством оплатить их золотом, также, как это делается сегодня. Это чрезвычайно интересно, поскольку показывает, что современный метод кредитования применялся уже в те времена» [там же, - с. 313]. О военной стороне прогресса и говорить не надо, потому что «огнестрельное оружие появилось в Европе благодаря монголам» [там же, - с. 313]. Сказанное Джавахарлалом Неру блестяще подтверждает монгольский писатель Ранчинбал Инжиннаш в своем романе «Синяя книга»: он пишет, что у Чингис-хана, его сыновей и внуков был тогда известный в монгольском мире артиллерист из хоринского рода галзут Ан-Могой, сыновья и внуки которого избирали ухэр буу или «Пу», за что были удостоены высшей награды или медали империи «Барас тэмдэг».

(Продолжение следует)

Эртэ урда сагнаа хойшо манай Буряад орон багцагар томо, хүдэр шамбай бээтэй, бар хүсэтэй, балсан бүдүүн гартай, гартаа шүрбээтэй, хүлдөө гохо дэгээтэй, гаһар хүндэ шэгнүүртэй барилдааша баатар хүбүүдээрээ алдаршанхай байһан гэшэ. Нютаг бүхэндэ баатар хүсэтэй хүбүүд ажаһуудаг, домог сууда гарадаг байһан юм. Иимэ хүсэтэн тухай үльгэр онтохонууд соо түүрээгдэдэг һэн. Буряад ороной суута барилдаашан, СССР-эй спортын мастер Илья ГАРМАЕВ тухай хөөрэхэмни.

Илья Гармаев 1954 оной мартын 9-дэ Мухар-Шэбэрэй аймагай хүхын-Булаг нютагта түрэнэн юм. Модон шорой Морин жэлдэ түрэнэн мантан томо хүбүүндээ габжа солотой лама байһанаа, барилгашанаар ажахыдаа ажалладаг хүдэр томо бээтэй эсэгэнь Санжа Цыденович түбэд гү, али буряад нэрэ үгэжэ ядаагүй һааб даа. Магад, эндэ ородой суута баатар Илья Муромецай нэрэ эхэ, эсэгэнь дура татаһаншье байжа болохо. Наалишанаар ажалладаг эхэнь - Дагзама Дараевна Дамбадугарова наһанайнгаа нүхэрһөө хори дүү байһан юм. Эсэгэнгээ 46-тайда алтан дэлхэйн шарайе хараһан Илюша хүбүүхэн үльгэр соо хэлэгдэдэгэй ёһоор хоног үнгэрхэ бури хониной арһанда, үдэр үнгэрхэ бури үхэрэй арһанда багтахаяа болёо һэн ха. Иигэжэ һүтэ гүүнэй унаган һэн тула тэрэ хурдан хүлтэй, хүдэр шамбай бээтэй хүн болоһон гэшэ.

Хушуун-Үзүүрэй дунда нургуулида хуража байха үедөө багцагар томо бээтэй хүбүүн барилдаад туршадаг, эдиршүүлэй дунда энэ тэрэ мурьсөөндэ хабаадаг байгаа. Нэгэ мурьсөөнэй үедэ хурса хөрхо харасатай тренер М.Л.Балдаев тэрэниие обээржо, һуралсал, хорилго хэбэл, энээхэн хүбүүнһээ үрэ гараха байна гэжэ ойлгоодхон һэн. Абаһаар лэ һанамжаа тэрэндэ хэлэбэ ха. Тиигэжэ нютагтаа 9-дэхи класс дүүргээд, Илья Гармаев Ивалгын дунда нургуулида хураһаяа орожо, 1971 ондо тэрэнээ түгэсхэнэн юм. Жэлэй турша соо эндэ хурахадаа, эдир хүбүүн дүрэ буляалдалгын барилдаанай нюсануудыё таажа, түрүүшын амжалта туйлаа һэн. Сагаан һанаатай, эрилтэ ехэтэй түрүүшынгээ тренер Мэлс Лазаревич Балдаевыё тэрэ мүнөөшье хүрэтэр сэдхэлдээ дүтөөр, дулааханаар һанажа ябадаг.

Тэрэл жэлдээ Илья Гармаев Буряадай хүдөө ажахын институтдай агрономическа факультетдэ хураһаяа ороо һэн. Эндэ хураха үедөө тэрэ тренер В.В.Баймеевэй хүгэлбэри дорой хорилго хэжэ, мэргэжэлээ дээшлүүлһэн байгаа. 4-дэхи курс дүүргээд, һуралсалаа

манай багшанарай институтдай физическэ хүмүүжүүлгын факультетдэ үргэлжлүүлхэдээ, тренер В.Н.Ивановой харууһан дорой арга дүрээ мөлиһэн, мэргэжэл шадабарияа нарижууһан байха юм. нургуулияа дүүргэжэ, дээдэ эрдэмтэй багша, тренер болоод, 1980 онһоо сэрэгэй алба хэхэдээ, олон арбаад барилдаашадыё нургажа хорихон байгаа.

Спорт эрхилхэ үедөө Илья Гармаев туйлай ехэ амжалта, илалта туйлажа, Буряад ороной суурхууһан габьяатай. Тиихэ үедэ манай республикада хүндэшэг болон хүндэ шэгнүүрнүүдтэ тиимэ олон, бэлигтэй бэрхэ бүхээшүүл байһан юм гү даа гэжэ хэлэхэ, һанаха хүнүүд олдоходоошье магадгүй. Сэхьень хэлэбэл, мүнөө эдэ шэгнүүрнүүдтэ барилдадаг хүбүүд тон үсөөн болошонхой, минии һанахада, иимэ томо бээтэй үхибүүд түрөөл юм ааб даа. Гэбэшье эдэниие бээдэржэ олоод, нургаха, хорихо талаар тренернүүд үүсхэл эдэбхией һуларуулаа гэбэл, зүйтэй ха. Үнэхөөрөөшье, урдандаа манай Буряад орондо гаһар хүндэ бээтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй хэдэ олон хүбүүд барилдаанай хибэс дээрэ гаража, хаба шадалаа туршадаг байгаа гэшэбэ?! Эдэмнай 100-һаа 140 хүрэтэр килограмм шэгнүүртэй байгаа. Тэдэниие дурдан тоолобол иимэ: Мүнхэ Мункожаргалов, Юрий Шмаков, Игорь Тютрин, Михаил Елбаскин, Владимир Рострецов, Цыдыл Иванов, Анатолий Лезнов, Юрий Санданов, Николай Иванов, Николай Палкин, Алексей Мархаев, Вячеслав Мархаев, Илья Гармаев болон бусад Буряад оронойнгоо нэрэ

хүндыё амжалтатайгаар хамгаалһан намтартай. Эдэнэй дундаһаа Илья Гармаев хурса одон мэтээр яларһан байха юм.

ТЭРЭ дүрэ буляалдалгын барилдаагаар республикынгаа 20 дахин чемпион болоһон, Россин чемпионы нэрэ солодо хүртэһэн, СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсөөнүүдтэ шангай һуури эзэлһэн, Румынида, ГДР-тэ, Монголодо үнгэргэгдэдэг уласхоорондын мурьсөөнүүдтэ шалгаржа гараһан, оронойнгоо Эбэсэгтэ Хүсэнуудэй болон Хани барисаата арминуудай Спартакиадада илаһан намтартай.

Буряад арадай зунай найр нааданда - Сурхарбаанда бүхэ барилдаагаар 7 дахин илажа, «Абарга-бүхэ» гэжэ алдаршанхай байгаа. Тиигэжэ И.Гармаев буряад арадай бүхэ барилдаагаар эгээл оло дахин илажа гараһан хүн гэшэ. Урда тээнэ Илья «Заан-бүхэ», «Арсалан-бүхэ» гэхэн нэрэ

спортын мастер Адыя-Түмэрыё, дархан абарга, уласхоорондын классай спортын мастер Хада-Баатарыё диилэжэ гараа һэн.

1984 ондо СССР-эй Эбэсэгтэ Хүсэнуудэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мурьсөөндэ И.Гармаев хабаадахадаа, Олимпиаһнаа дануудай чемпион Илья Матэ (Украина), Европын чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Бигаев (Осети), уласхоорондын классай спортын мастер Николай Скрыпник (Белорусси) гэгшэдыё илаад, түгэсхэлэй нааданда дэлхэйн чемпион Салман Хасимиковтэ (Чечня) шүүгдэжэ, мүнгэн медалыар шагнагдаа бээлэй.

Россин арадуудай зунай Спартакиадын Ленинграддай областиин Кириши хотодо үнгэргэгдэхэдэнь, нютагаймнай хүбүүн суута совет барилдаашан - Олимпиаһнаа наадануудай хоёр дахин чемпион Сослан Андиевтай уулзахадаа, 7:0 тоотойгоор шүүжэ

олохон зохёолнуудыё уншаһан

Илья Санжиевич нютаг хидайнгаа дунда хүндэтэй Тиин Хушуун-Үзүүрэй нютаг залуушуулай, мун «Спортив Бурятия» гэжэ партиин хамгасуулаанууд дээрэ И.С.Гармаев хунгуулийн Хушуун-Үзүүрэй дахи округһоо Буряад Республикын Арадай Хурал депутатта кандидаттаар дээрэ жүүлэгдээ һэн.

- Хүдөө ажахын институтыё хурахадаһан, би тэрэниие хорилго хүм. Тэрэ манай арад түмэн хэмжээгээр абажа хараха ёһотойл баатарнай болоно. Иһэн хүндэ шэгнүүртэй барилдааша мүнөө манайда үгы. Суурхарбаанай долоо дахин абарга бүхэ болохо гэшэ айхабтар амжалта гэшэ, - гэжэ ветерануудай дундаһаа дэлхэйн чемпион, Россин габьяата тренер Виктор Васильевич Баймеев хөөрэнэ.

- Тэрэ үнэн сэхэ ажаллаар

АБАРГА БҮХЭ

Россин спортын эрхим түлөөлэгшэд

зэргэнүүдтэ хүртөө һэн. «Абарга-бүхэ» гэхэн нэрэ зэргэдэ хүртэгшэдэ «Буряад арадай бүхэ барилдаагаар спортын хүндэтэ мастер» гэжэ нэрэ соло олгогдодог юм. Ушар иимэһээ Илья Санжиевич Гармаев хадаа энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн үсөөхэн хүнүүдэй нэгэниинь болоно бшуу.

Бүхэроссин, бүхэсоюзна болон уласхоорондын бусадшье наадануудта ехэ амжалта туйлаһан байха юм. Россин гүрэндэ Буддын шажанай нэбтэрүүлэгдэхээр 250 жэлэй ойтотой дашарамдуулагдажа, XIV дүгээр Далай-ламын Буряад орондо айлшалан буухадаһан, манай республикын 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ ехэ һайндэрэй үнгэргэгдэхэдэ, Илья Гармаев бүхэ барилдаагаар мурьсөөндэ илажа, Далай-ламын хадагта, дурасхаалай бэлэгтэ хүртөө һэн. Эдэ бэлэгүүдэ тэрэ юунһээшье үнэтэйдэ, үлзы дэмбэрэлтэйдэ тоолодог байна.

Гадна «Гэсэрэй» 1000 жэлэй ойдэ зорюулагдһан һайндэртэ зүжэглэмэл нааданай үнгэргэгдэхэдэ, Илья Санжиевич Гэсэр богдо хаанай роль гүйсэдхэн габьяатай. Энэмнай иимэ ехэ һайндэртэ бүхэ буряад арадай тэрэндэ олгоһон айхабтар ехэ нэрэ хүндэ, зол заяан болоно гэжэ тэмдэглэлтэй.

И.Гармаев уласхоорондын ехэ ехэ мурьсөөнүүдтэ хабаадажа, илалта, амжалта туйлахадаа, үндэр нэрэ зэргэтэй барилдаашадай уулзажа, нургыень шоройдууһан байха юм. Монголой ниислэл Улаан-Баатар хотодо үнгэргэгдэдэг байһан «Интернационал» гэжэ уласхоорондын мурьсөөндэ тэрэ 5 дахин илаһан, Хани барисаата арминуудай спортын клубай мун лэ эндэ болоһон мурьсөөндэ чемпионы солодо хүртэһэн, 1977 ондо дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Монголой чемпион болоһон байгаа. Тиихэдэ Илья Гармаев Монголой алдарта бүхэ - Азиин чемпион, дэлхэйн чемпионатта, Олимпиаһнаа наадануудта хабаадагша уласхоорондын классай

ябатараа, нүгөөдынгоо арга дүрэдэ ороод, диилдэшэһэн байгаа. Теэд яахаб даа. Дэлхэй дээрэ алдар сууда гараһан спортсменүүдтэй барилдаанай хибэс дээрэ уулзажа, хаба шадалаа туршаһааа үлүү юумэн байха юм аал?!

ИЛЬЯ САНЖИЕВИЧ Гармаев ахалагша тренерээр хүдэлхэ үедэнь Забайкалийн сэрэгэй округой спортын клубай барилдаашад Россин Эбэсэгтэ Хүсэнуудэй чемпион болоһон, шанда хүртэһэн байха юм. Тэрэ спортын арбаад мастерыё нурган хүмүүжүүлээ. Республикын барилдаанай федерациин гэшүүн байһан дээрэһээ бүхэ барилдаае хүгжөөхын түлөө харюусадаг. Ехэ спортдо габьяатай байһанайнгаа түлөө тэрэ «Буряад Республикын физическэ культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ» гэхэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэнэй, республикын Верховно Советэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай.

- Спортсменүүд болон уран зохёолшод сооһоо хэниие тон ехээр хүндэлдэг гэшэбши? - гэжэ асуухадам, Илья абаһаар лэ иигэжэ харюусаа һэн:

- Спортсменүүдэй дундаһаа би суута совет барилдаашан Иван Ярыгинда дуратай, тэрэниие хүндэлдэг хүн гэшэб. Иван Сергеевич хадаа үнэн сэхэ зантай хүн байхаһаа гадна, гайхамшагта спортсмен байһан юм. Арюун сэбэр сэдхэлэнь маанадай, барилдаашадай, дура татадаг бээлэй. Уран зохёолшод сооһоо Буряадай элитэ ехэ уран зохёолшо Дашарабдан Батожабай сэдхэлдэмни дүтэ юм. Тэрэнэй

урдаа табиһан зорилгодо хүрэнэн юм. Тэрэнэй шэгнүүр ямар хүбүүд барилдадаг байһа даа. Харыт даа, Андиев, Матэ Хасимиков болон бусад дурдажа болоно. Тэрэ та ажалша бүхэриг хүн байгаа гэжэ уласхоорондын классай спортын мастер Гармаев ашаар Илья иимэ ехэ амжалта туйлаа бшуу.

Тэрэнэй наһанай нүхэ Галина Батомункуевна Буряад хүдөө ажахын институтдай агрономическа факультет дүүргээд, Октябрьска район нөөсэлгын банкада худалдаа байгаа. Гармаевтанай бүтэ гурбан үхибүүтэй.

Шэнэдхэн хубилгалга эхилээд, орон доторхи байдал һандаран халажа захалхада Илья Санжиевич Гармаев Забайкалийн сэрэгэй округ ахалагша тренерэй тушаал буужа, гэр бүлөөрөө нютаг ошожо, фермер болоно ажаллажа байна.

Бата-Мүнхэ ЖИГЖИТЭ журналыё дээрэ: 1984 ондой Монголой чемпион И.Гармаев МНР-эй суур барилдаашан - дэлхэйн чемпион, Олимпиаһнаа нааданууд мүнгэн медальда хүртэһэн Монголой болон СССР-эй спортын габьяата мастерыё Баянмүнхэтэй хөөрэлдэ байһа; арбитр илалта туйлаһан Андиевай гар үргэбэ; СССР-эй арадай артист Дугаров Дашиев Аюуша хадагаар Гэсэр богдо хаанниё уггажа байһан

Ц.ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ПРОГРАММА ТЕЛЕПЕРЕДАЧ

недельник, 30

ОРТ

Новости
Антонио Бандерас и Джордж Клуни в приключенческой комедии "Большая стирка" с Андреем...

РТР

Утро Бурятии
10.45 "Доброе утро, Бурятия" Михаил Ульянов, Евгений...

Земляникин в фильме Льва Кулиджанова "Дом, в котором я живу". 1956 г.
12.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 "Сказки о любви"

БГТРК
19.00 Детское время. М/ф
19.15 Дорога. Водитель. Пешеход
19.20 Урок бурятского языка
19.30 Охрана. Ответственность...

РТР
22.00 ВЕСТИ
22.35 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА
22.55 ПРЕМЬЕРА. Сергей Безруков, Николай Еременко-мл., Валентина Теличкина и Андрей Панин в острозащитном сериале "Бригада"

Тивиком

07.30 "Сейчас". "Лоск". Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"

"Лоск". Погода. Гороскоп
Билли Зейн в прикл. фильме "Быстрее звука"

Ариг Ус

08.00 Новости. Погода
08.25 Жизнь без риска
08.30 Формула успеха
08.40 Завтрак с С.Соловьевым
09.10 Сто чудес света: "Семья, которая жила со слонами"

20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Т/с "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Остин Пауэрс - международный человек-загадка"

НТВ

07.40 Утро Бурятии: Байгал
08.00 "Сегодня"
08.10 Утро на НТВ
08.30 "Сегодня"
08.35 Утро на НТВ
09.00 "Сегодня"

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Вторник, 1

ОРТ

Телеканал "Доброе утро"
Новости
"Семейные узы". Сериал
Поле чудес
"Непутевые заметки" с Крюковым

РТР

Утро Бурятии
10.45 "Доброе утро, Бурятия" Сергей Безруков, Николай Еременко-мл., Валентина Теличкина и Андрей Панин в острозащитном сериале "Бригада"

"Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.25 Наталия Орейро в телесериале "Дикий ангел. Возвращение" (Аргентина)
18.20 "Простые истины". Телесериал

БГТРК
19.20 Детское время. М/ф
19.30 Улгур
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал. Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!

РТР
22.00 ВЕСТИ
22.35 "Вести-Бурятия"
22.50 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
22.55 ПРЕМЬЕРА. Сергей Безруков, Николай Еременко-мл., Валентина Теличкина и Андрей Панин в острозащитном сериале "Бригада"

Тивиком

Профилактические работы до 16.00
16.00 "Лоск". Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"

с Луи"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"

Ариг Ус

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Спорт. Погода
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 М/с "Гарфилд и его друзья", 41 с.

ОПТОВО-РОЗНИЧНЫЙ ЦЕНТР «БАЙКАЛ»
Цена действительна с 26 сентября по 3 октября.
Бельевой трикотаж (детск., взросл.), г. Москва (низкие цены)
Комготки х/б, г. Москва, г. Смоленск 58 руб.

23.30 Восточный экспресс
23.45 Состав преступления
00.00 Новости
00.35 Тушите свет
00.50 Высший свет

ОТВ

17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.00 Ток-шоу "Большой куш"

12.00 "Сегодня"
12.05 "Кулинарный поединок"
12.55 Вкусные истории
13.00 "Сегодня"
13.00 Николай Гринько, Светлана Немояева, Ирина Розанова и Эммануил Виторган в мелодраме "Предлагаю руку и сердце"

Среда, 2

ОРТ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Семейные узы". Сериал
11.15 Настасья Кински в сериале "Кольцо". 1-я серия
12.20 Что да как
12.35 Детский сериал "Твинисы"
13.00 Новости
13.15 Возвращение Коломбо. Детектив "При первых проблесках зари"

РТР

07.40 Утро Бурятии
08.00 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Т/с "Бригада"
11.50 "Моя семья"
12.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 Т/с "Закон"
14.25 Ток-шоу "Цена успеха"
15.30 "Москва-Минск"
15.45 ВЕСТИ-МОСКВА
16.00 ВЕСТИ
16.20 ВЕСТИ-СПОРТ
16.25 "Что хочет женщина". Ток-шоу с Кларой Новиковой и Еленой Яковлевой
17.25 Т/с "Дикий ангел. Возвращение" (Аргентина)
18.20 "Простые истины". Т/с
19.00 ВЕСТИ

19.20 Детское время. М/ф
19.35 Детское время. "Бамбаахай"
19.55 Гороскоп
20.00 "Байгал". Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм время Вашей рекламы!
20.20 "Толи" Народная педагогика
20.50 75 лет Мухоморскому району
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и рек-тайм время Вашей рекламы!
21.55 Зурхай

"РОССИЯ"

22.00 ВЕСТИ
22.35 "Ести-Бурятия"
22.50 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
22.55 Т/с "Бригада"
00.05 Т/с "Закон"
01.20 ВЕСТИ
01.35 "Культурная революция"
02.35 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. "34-й скорый". 1981 г.
04.15 Дневник Международного турнира по теннису "Кубок Кремля - 2002"
04.45 "Дорожный патруль"

ТВИКОМ

07.30 "Сейчас". "Лоск". Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
10.00 Д/ф "Под углом 23 с половиной"
10.30 "24"
10.50 Х/ф "Морские котик: несокрушимая сила"
13.00 "Лоск". Гороскоп. Погода
13.30 Т/с "Яго, темная страсть"
14.30 "24"
14.50 "Очевидец"
15.20 Т/с "Каменская"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
19.55 "Лоск"

20.00 "Сейчас"
20.20 Погода
20.25 МЭШ
20.55 Т/с "Каменская"
22.05 "Симпсоны"
22.30 "24"
23.00 "Русское чудо". Реальное кино. По окончании х/ф "Специальный агент" По окончании "24"

АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Спорт. Погода
08.50 Жизнь без риска
08.55 Формула успеха
09.05 М/сериал "Гарфилд и его друзья", 42 с.
09.30 Сто чудес света: "Горилла"
10.30 Без протокола
11.25 "Один день" с К. Набутовым
12.00 Новости
12.10 Состав преступления
12.15 Новости
12.20 Автомобильная программа "АБС"
12.25 Есть мнение
12.30 Новости
12.35 Паутига
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Спорт. Погода
13.15 Х/ф "Признать виновным"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 М/ф "Неуловимый Фунтик"
18.25 Музыкальный подарок
18.50 То, что надо
19.00 Т/с "Новые профессионалы", 9 с.
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Восточный экспресс
20.45 Т/с "Мужская работа", 9 с.
21.45 Формула успеха
21.55 "Ене закона"
22.30 Т/с "Привести в исполнение", 9 с.
23.30 Восточный экспресс
23.45 Состав преступления
00.00 Новости
00.30 Смотрите, кто пришел
00.50 Тушите свет
01.00 Высший свет

ОТВ

17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.00 Ток-шоу "Большой куш"
20.00 Осторожно, модерн-2!
20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Т/с "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Найти и уничтожить"

НТВ

07.40 Утро Бурятии: Байгал
08.00 "Сегодня"
08.10 Утро на НТВ
08.30 "Сегодня"
08.35 Утро на НТВ
09.00 "Сегодня"
09.10 Утро на НТВ
09.30 "Сегодня"
09.40 Утро на НТВ
09.50 "Дальнобойщики". Сериал
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 Очная ставка. "Тысяча женщин полковника Жилина"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Шоу Елены Степаненко". Юмористическая программа
13.00 "Сегодня"
13.05 Футбол. Лига чемпионов. "Локомотив" (Россия) - "Барселона" (Испания)
15.00 "Сегодня"
15.05 Михаил Шемакин. "Женский взгляд"
Оксаны Пушкиной
15.35 Детектив

"Она написала убийство", 29 серия
16.40 Горе от ума. Ток-шоу "Принцип домино"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Убийство под музыку"
19.20 "Чистосердечное признание"
20.00 "Сегодня"
20.35 Боевик "Агент национальной безопасности": "Страсти по Филоненко"
21.45 Сериал "Дальнобойщики"
23.00 "Сегодня вечером"
23.40 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Эхо блокады"
00.40 "Агент национальной безопасности": Боевик
01.45 Гордон
02.45 Дневник Лиги чемпионов
03.35 Окончание трансляции

cafe SARAN
тел: 41-11-00
Наш адрес: г. Улан-Удэ, ул. Ключевская, 38
ждем вас с 11 до 02 часов

ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ • 21-62-62 • ОТДЕЛ РЕКЛАМЫ •

Четверг, 3

ОРТ

07.00 Телеканал "Доброе утро"
10.00 Новости
10.15 "Семейные узы". Сериал
11.15 Настасья Кински в сериале "Кольцо". 2-я серия
12.15 Следствие ведет Колобков
12.35 Дисней-клуб: "Переменка"
13.00 Новости
13.15 Возвращение Коломбо. Детектив "Забывшая леди"
15.05 Т/с "Время любить"
16.00 Новости
16.15 Док. детектив. "След "Белого орла". Дело 2002 года
16.50 Т/с "Дронго"
18.00 "Большая стирка"
19.00 Вечерние новости
19.20 "Сами с усами"
20.00 "Семейные узы". Сериал
21.00 "Слабое звено"
22.00 Вржмь
22.35 Т/с "Дронго"

23.40 Т/с "Время любить"
00.35 Док. детектив. "Операция "Русский Джокер". Дело 1978 года
01.00 Ночное "Время"
01.15 Боевик "Война Да Винчи"

РТР

07.40 Утро Бурятии
08.00 - 10.45 "Доброе утро, Россия!"
10.45 Т/с "Бригада"
11.50 "Аншлаг"
12.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
13.00 ВЕСТИ
13.20 Т/с "Закон"
14.25 Ток-шоу "Цена успеха"
15.30 "Вся Россия"
15.45 ВЕСТИ-МОСКВА
16.00 ВЕСТИ
16.20 ВЕСТИ-СПОРТ
16.25 "Что хочет женщина". Ток-шоу
17.25 Т/с "Дикий ангел. Возвращение" (Аргентина)
18.20 "Простые истины". Телесериал
19.00 ВЕСТИ

БГТРК

19.20 Школа современных хореографов

графий "Квартал Дэнс"
19.55 Гороскоп
20.00 Байгал. Инф. программа
20.15 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
20.20 Мунха зула
20.45 "Содружество сердец". Польский культурный центр
21.00 Зеленая черепаха
21.15 Спокойной ночи, малыши!
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и рек-тайм - время Вашей рекламы!
21.55 Зурхай

"РОССИЯ"

22.00 ВЕСТИ
22.35 "Ести-Бурятия"
22.50 Рек-тайм - время Вашей рекламы!
22.55 ПРЕМЬЕРА. Сериал "Бригада"
00.05 Сериал "Закон"
01.20 ВЕСТИ
01.35 Фильм Алана Паркера "Сердце Ангела". 1987 г.
03.50 Дневник Межд. турнира по теннису "Кубок Кремля - 2002"
04.20 "Дорожный патруль"

ТВИКОМ

07.30 "Сейчас". "Лоск". Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
10.00 Д/ф "Под углом 23 с половиной"
10.30 "24"
10.50 Х/ф "Специальный агент"
13.00 "Лоск". Гороскоп. Погода
13.30 Т/с "Яго, темная страсть"
14.30 "24"
14.50 Д/ф "Хроника мирового терроризма. В трюповом эквиваленте"
15.20 Т/с "Каменская"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с "Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь с Луи"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр рейнджеры, или Могучие рейнджеры"
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Муз. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
19.55 "Лоск"
20.00 "Сейчас"
20.20 "Радар-спорт"
20.55 Т/с "Каменская"
22.05 "Симпсоны"
22.30 "24"
23.00 "Русское чудо". Реальное кино. Х/ф "Хэлл ми", "24"

Восточный экспресс
20.45 Т/с "Мужская работа", 10
21.45 Формула успеха
21.55 Публичные люди
22.20 Т/с "Привести в исполнение"
23.30 Восточный экспресс
23.45 Состав преступления
00.00 Новости
00.35 Смотрите, кто пришел
00.50 Тушите свет
01.05 Высший свет

ОТВ

17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комед. клуб "Полшестого"
19.00 Ток-шоу "Большой куш"
20.00 Осторожно, модерн-2!
20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Т/с "Зачарованные"
22.00 Кино на СТС: "Мертвые прибыли"

НТВ

07.40 Утро Бурятии: Байгал
08.00 08.30 09.00 09.30 Сегодня
08.10 08.35 09.10 09.40 Утро на НТВ
09.50 "Дальнобойщики". Сериал
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 "Служба спасения"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Квартирный вопрос. Хит-парад"
13.00 "Сегодня"
13.00 Футбол. Лига чемпионов "Ливерпуль" (Англия) - "Спартак" (Россия)
15.00 "Сегодня"
15.05 Вера Сотникова. "Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
15.35 Детектив "Она написала убийство", 29 серия
16.40 Еревные привычки. Ток-шоу "Принцип домино"
18.05 Сериал "Улицы разбитых фонарей": "Эхо блокады"
19.20 Очная ставка. "Наталья Мерседес"
20.00 "Сегодня"
20.40 Пол Ньютон и Ли Маршалл. прикл.фильм "Карманные деньги"
22.35 Криминал
23.00 "Сегодня вечером"
23.35 Крим. фильм "Змеелов"
01.25 Гордон
02.10 Дневник Лиги чемпионов
02.50 "Комм"
03.35 Окончание трансляции

СУДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ЗАВОД

Номенклатура сельхозмашин, агрегатов, запасных частей к ним

ПРЕДЛАГАЕТ:

- 1. СЕНОКОСИЛКА
1.1 Башмак сенокосилки КНГ-2.1
1.2 Прижим ножа КП-2027, КС-2.1
1.3 Рычаг подъема полотна К-2017
1.4 Пластина противорежущая КС-2.1/00-02
1.5 Сегмент ножа без насечки
1.6 Экцентрик ЕКН-310 КС-2.1
1.7 Головка/корпус подшипника/ КНБ 255А
1.8 Головка/корпус подшипника/ КНБ 022 ИА
1.9 Головка КНБ-310 КС-2.1
1.10 Полоса ножевая КП-5401
1.11 Шатун КДП-34А
1.12 Шестерня Z=42, м=4 КРН-2,103 611А
1.13 Шестерня Z=49, м=4 КРН-2,103 607А
1.14 Шестерня Z=42, м=4 КРН-2,103 608А
1.15 Вал к ротационной косилке КРН-2,103 604Б
1.16 Вал к ротационной косилке КРН-2,103 603А
1.17 Шестерня коническая Z=20, м=5 КРН-2,103 606
1.18 Шестерня коническая Z=28, м=5 КРН-2,1
1.19 Ось к ротационной косилке КРН-2,1
1.20 Нож к ротационной косилке
2. ГРАБИЛИ
2.1 Зубодержательная пластина
2.2 Грабина ГРР-6
2.3 Зуб грабильный ГРР-6
2.4 Втулка ГРК 006
2.5 Палец наружный ГРК 627

- 2.6 Палец внутренний ГРК 603
2.7 Каркас пильчатого колеса
3. ЗЕРНОУБОРОЧНЫЕ КОМБАЙНЫ -ЕНИСЕЙ - 1200-
3.1 Вал к КП - Енисей - 1200-
3.2 Фланец к валу КП
3.3 Втулка к валу КП
3.4 Комплект вала КП
3.5 Диск вариатора жатки
3.6 Шкив моторный
3.7 Кожух вентилятора
3.8 Лопасть вентилятора (комплект 5 шт.)
3.9 Прижим ножа КП-2027
3.10 Пластина противорежущая
3.11 Сегмент ножа с насечкой
3.12 Вал КИС 0216
3.13 Шестерня Z=30, м=3,5
3.14 Шестерня Z=17, м=4,25
3.15 Шестерня Z=32, м=4
4. СЕЯЛКИ
4.1 Колесо зубчатое СУЛ-102Б, Z=30, м=5, к СЗП-3,6
4.2 Колесо зубчатое СУЛ-103Б, Z=36, м=5, к СЗП-3,6
4.3 Колесо зубчатое СУЛ-109А, Z=28, м=5, к СЗП-3,6
4.4 Колесо зубчатое СЗГ006А, Z=25, м=6, к СЗП-3,6
4.5 Колесо зубчатое СЗГ00119, Z=30, м=6, к СЗП-3,6
4.6 Колесо зубчатое СЗГ00121, Z=17, м=6, к СЗП-3,6
4.7 Втулка СЗГ00118 к СЗП-3,6
4.8 Втулка из карболита
5. ТРАКТОРА ТИПА -БЕЛАРУСЬ-, ДТ-75, Т-150, К-701
5.1 Шестерня Z=21, м=4, КП Т-25

- 5.2 Шестерня Z=34, м=4, КП ДТ-25
5.3 Шестерня Z=21, КП Т-20
5.4 Вал муфта сцепления на трактор ДТ-75
6. АГРЕГАТЫ
6.1 Культиватор КПЗ-3.Р
6.2 Каток выравнивающий КР-4
6.3 Грабли конные отвалочные КТ-1
6.4 Сидячий культиватор
7. ЗАПЧАСТИ К АГРЕГАТАМ
7.1 Нож планетарный СТЗ-4
7.2 Нож планетарный СТЗ-6
7.3 Рез.плавящий лоп. сошника
7.4 Болт лемешной с ланки М-12 дн 50
7.5 Болт М-12 дн 60
7.6 Палец колпачков
7.7 Подшипниковый узел на КР-4 п.1, 3-1
7.8 Сварочные работы по ремонту звездочек
7.9 Реставрация натяжных роликов
8. ТОВАРЫ НАРОДНОГО ПОТРЕБЛЕНИЯ
8.1 Печь банная
8.2 Кровать детская
8.3 Набор столовый
8.4 Стол
8.5 Табурет
8.6 Контейнер, дил. мусора
8.7 Урна "Пингвин"
9. ЛИТЬЕ
9.1 1 т. цветное литье (латунь)
9.2 1 т. чууное литье
9.3 1 т. цветное литье
9.4 1 т. стальное литье

АРИГ УС

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Спорт. Погода
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 М/с "Гарфилд и его друзья", 43 с.
09.35 Сто чудес света: "Пыль Килиманджаро"
10.35 Без протокола
11.30 Хвост кометы: Жанна Болотова
Х/ф "Моя Анфиса"
Перерыв до 17.00.
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верующего
18.15 Музыкальный подарок
18.50 То, что надо
19.00 Т/с "Новые профессионалы", 9 с.
20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска

Адрес: 670000, Россия, Республика Бурятия, г. Улан-Удэ, ул. Корабельная, 32, (3012) 21-33-55 - служба маркетинга, сбыта и коммерции.

тво", 28 сери...
ума. Ток...
ицы разби...
под музыку...
чное призна...
т национал...
сти по Филм...
тнобйщико...
ером"
ицы разби...
ды"
националь...
к
и чемпион...
анслагчи

Пятница, 4

ОРТ

Телеканал "Доброе утро"
Новости
"Семейные узы". Сериал
Настасья Кински в сериале
"3-й серия
Яна Чурикова в программе
"Тив"
Детский сериал "Твинисы"
Новости
Возвращение Коломбо.
"Судный номер"
Т/с "Время любить"
Новости
Документальный детектив.
"Русский Джокер". Дело
ода
Т/с "Дронго"
"Большая стирка"
Вечерние новости
Человек и закон
"Семейные узы". Сериал
Поле чудес
Время
"Ноксвилл" в Юрмале. Часть 2-я
Арнольд Шварценеггер в
"Бегущий человек"
Кайл Маклахлен в триллере
"Операция прикрытия"

РТР

Утро Бурятии
- 10.45 "Доброе утро"
Т/с "Бригада"
"Сам себе режиссер"
ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ
ВЕСТИ
Т/с "Закон"
"Комната смеха"
"Мусульмане"
ВЕСТИ-МОСКВА
ВЕСТИ
ВЕСТИ-СПОРТ
"Что хочет женщина". Ток-шоу
арой Новиковой и Еленой
Т/с "Дикий ангел. Возвращение"

щение" (Аргентина)
18.20 "Простые истины". Т/с
19.00 ВЕСТИ

БТРК

19.20 "Уянгын шүрээ". Музыкальная
программа
19.35 Присягая на верность
19.50 Радио для всех
19.55 Гороскоп
20.00 "Сагай суурьян". Инф -
аналитическая программа
20.20 Прогноз погоды и рек-тайм -
время Вашей рекламы!
20.25 "Горячая линия" - ток-шоу
21.00 "Ваше право". Ответы на
вопросы телезрителей
21.10 Спокойной ночи, малыши!
21.20 Подробно и обстоятельно
21.30 Республиканские новости
21.50 Прогноз погоды и рек-тайм -
время Вашей рекламы!
21.55 Зурхай

"РОССИЯ"

22.00 ВЕСТИ
"БТРК"
22.35 "Вести - Бурятия"
22.50 Рек-тайм - время Вашей
рекламы!
22.55 ВЕЧЕРНИЙ СЕАНС. "Брат". 1997 г.
00.55 Телеигра "Ставка"
01.30 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Детектив
"Игра всерьез". 1992 г.
03.45 Дневник Международного
турнира по теннису "Кубок Кремля -
2002"

Тивиком

07.30 "Сейчас" "Лоск". Погода.
Гороскоп. "Радар-спорт". Календарь
работ от Кушнарева
08.30 Fox Kids на REN TV. Т/с "Пауэр
рейнджерс, или Могучие рейнджеры"
09.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь
с Луи"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с
"Человек-паук"
10.00 Д/с "Под углом 23 с половиной"
10.30 "24"

10.50 Х/ф "Хэлл ми"
13.00 "Лоск". Погода. Гороскоп
13.30 Т/с "Яго - темная страсть"
14.30 "24"
14.50 Д/ф "Тайная дипломатия.
Багдад в ожидании огня"
15.20 Т/с "Каменская"
16.35 Fox Kids на REN TV. М/с
"Человек-паук"
17.05 Fox Kids на REN TV. М/с "Жизнь
с Луи"
17.35 Fox Kids на REN TV. Т/с «Пауэр
рейнджерс, или Могучие рейнджеры»
18.05 Календарь работ от Кушнарева
18.20 Т.с. поздравления
18.50 Ток-шоу "Семейные страсти"
19.55 "Лоск"
20.00 "Сейчас"
20.20 Погода
20.25 Т/с "МЭШ"
20.55 Т/с "Каменская"
22.05 "Симпсоны"
22.30 "24"
23.00 "Русское чудо". Реальное кино.
По окончании - х/ф "Легенда о мумии".
После фильма х/ф "Метро"

Ариг Ус

08.00 Грани
08.25 Есть мнение
08.30 Восточный экспресс
08.45 Погода. Спорт
08.55 Жизнь без риска
09.00 Формула успеха
09.10 М/с "Гарфилд и его друзья", 44 с.
09.35 Сто чудес света: "Карибу -
вечные странники"
10.35 Без протокола
11.30 Дачники
12.30 Новости
12.35 Паутина
12.45 Новости
12.50 Тушите свет
13.00 Новости. Погода. Спорт
13.15 Х/ф "Медный ангел"
Перерыв до 17.00
17.00 Новости
17.25 Публичные люди
17.45 Победоносный голос верую-
щего
18.10 Музыкальный подарок
18.50 Т/с "Сладкий вкус яда", 1 с.

20.00 Новости
20.25 Жизнь без риска
20.30 Восточный экспресс
20.45 Т/с "Мужская работа", 11 с.
21.45 Формула успеха
21.55 Автопрограмма "ABC"
22.00 Любовные истории
22.30 Т/с "Привет в исполнении", 11 с.
23.30 Восточный экспресс
23.45 Состав преступлений
00.00 Новости
00.30 Смотрите, кто пришел
00.50 Тушите свет
01.00 Ёсший свет
01.15 Х/ф "Соучастники"

ОТВ

17.00 Т/с "Шина - королева джунглей"
18.00 Т/с "Друзья"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.15 Т/с "Убойная сила"
20.30 Детали. Жизнь в подробностях
21.00 Реальное шоу "Гарем"
22.00 Кино на СТС: "13-й воин"
00.00 Осторожно, модерн-2!
00.30 Детали. Жизнь в подробностях

НТВ

07.40 Утро Бурятии
08.00 08.30 09.00 09.30 "Сегодня"
08.10 08.35 09.10 09.40 Утро на НТВ

09.55 Екзусные истории
10.05 "Внимание: розыск!". Белый
маклер
11.00 "Сегодня утром"
11.20 Погода на завтра
11.25 Док. драма "Преступление и
наказание"
12.00 "Сегодня"
12.05 Совершенно секретно.
"Вирус смерти"
12.55 Екзусные истории
13.00 "Сегодня"
13.00 Х/ф "Опасные гастроли"
14.45 Криминал
15.00 "Сегодня"
15.05 Юрий Энтин. "Женский
взгляд" Оксаны Пушкиной
15.35 Детектив "Она написала
убийство", 30 серия
16.40 Легко ли быть двойником?
Ток-шоу "Принцип домино"
18.05 Олег Даль в фильме "Женя.
Женечка и Катюша"
20.00 "Сегодня"
20.30 Т/с "Агент национальной
безопасности" "Легион"
21.35 Алексей Гуськов в детективе
"Мусорщик"
23.40 "Все сразу!" Ночные
развлечения
00.10 Фильм "Человек, который
хотел стать королем" (США)

АКТИВ И К ПРЕДЛАГАЕТ
СОЛЬ ЛИЗУНЕЦ
В БРИКЕТАХ ПО 5 КГ.
ДЛЯ ЖИВОТНОВОДСТВА
г. Улан-Удэ, ул. ТУЛАЕВА, 63
Тел: 41-21-88
21-48-77

отдел рекламы 21-62-62 отдел рекламы

кспресс
работа", 10
леха
люди
восточные
кспресс
пуления
го пришел
королева д
"Полшестого
льшой куш"
модерн-2!
нь в подробн
анные"
ТС: "Мерт
и: Байгал
9.30 Сегодня
40 Утро на
цики". Сери
ом"
атра
сения"
и вопрос. Х
кова "Жен
иной
Она напис
ивычки Ток
ицы разби
ды". "Ната
зка. "Ната
и Ли Мари
анние день
ером"
"Мееолов"
и чемпион
анслагчи

Суббота, 5

ОРТ

Новости
Мультсеанс: "Остров
Утренняя звезда
Игорь Ильинский в фильме
"Слово пастыря
Здоровье
Новости
Смех
"Путешествия натуралиста"
Смехопанорама Евгения
Х/ф "Семь стариков и одна
"Ералаш"
Дисней-клуб: "Утиные
Новости (с субтитрами)
"Чтобы помнили..." Мария
Концерт Алены Свиридовой
Документальный детектив
Юрий Соломин в детективе
"Сектор уголовного розыска"
Вечерние новости
"Шутка за шуткой"
"Кто хочет стать
номером?" Телеигра
"Большая премьера.
"Судный герой-2". 1-я серия -
"Милитум"
Время
"Последний герой-2".
"Милитум". Продолжение
"Что? Где? Когда?"
По следу "Чужих" в триллере
Саммо Хунг в комедийном
"Китайский дружинник"

РТР

К ДНЮ УЧИТЕЛЯ. Х/ф
"Дракоша и компания".
Сериал
"Золотой ключ"
"Военная программа"
Сладкова
ПРЕМЬЕРА "Оружие России.
из лучших". Документальный
"Сам себе режиссер"
"Сто к одному". Телеигра
ПРЕМЬЕРА. "Форт Боярд"
"Клуб сенаторов"
ВЕСТИ

БТРК
16.20 Детское время. "Волшебный
цветок". Спектакль-сказка детского сада
"Подснежник"
16.40 Спектакль Читинского театра
драмы "Вечер". ч. 2
17.45 Гороскоп
17.50 О сокровенном
18.05 Рек-тайм - время Вашей
рекламы
18.10 К Дню учителя. О династии
Хунженых
18.25 Зурхай
18.30 Примите поздравления

"РОССИЯ"

20.00 "Моя семья"
20.55 "Аншлаг"
22.00 ВЕСТИ
22.25 "Зеркало"
22.50 ПРЕМЬЕРА. "Стань звездой"
23.50 "Привидение" (США)
02.20 "Поезд-беллед" (США)
04.35 Дневник Межд. турнира по
теннису "Кубок Кремля - 2002"

Тивиком

07.30 "Лоск". "Сейчас". Погода.
Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.15 Семейное кино. "Алиса в стране
чудес"
09.15 "В гостях у Тофика"
09.30 М/с "Ферма чудовищ"
10.00 М/с "Кот по имени Ик"
10.30 М/с "Принцесса Сиси"
11.00 М/с "Футурама"
12.00 Д/ф "Канал истории":
"Похищение инопланетянами"
13.00 Ток-шоу "Маленькая политика"
13.45 "1/52". Спорт. обзорение
14.00 Д/ф "Под углом 23 с половиной"
14.30 "24"
14.50 Х/ф "Шанс"
16.40 "24". Истории
16.55 "Такая профессия"
17.30 Муз. поздравления
18.05 "Непобедимый Спайдермен"
18.30 М/с "Еуншунш"
19.00 Семейное кино "Похищенный"
20.00 Календарь работ от Кушнарева
20.20 "Лоск". Погода. Гороскоп
20.30 Т/с "24 часа"
21.30 "Черный ящик"
22.00 "Секретные материалы"
23.00 "Русское чудо". Реальное кино
00.15 Х/ф "Битва драконов"
02.20 "24"
02.40 "Последний холостяк"
03.15 Д/ф "Истории секса":
"Двадцатый век"

Ариг Ус

09.00 Новости
09.35 Восточный экспресс

09.50 Пестрая лента
10.45 Х/ф "Соучастники"
12.35 Формула успеха
12.45 М/с "Гарфилд и его друзья", 41 с.
13.10 Сто чудес света: "Запретная
пустыня - Данакиль"
14.15 Церемония вручения премии
имени Артема Боровика
16.00 Новости. Погода
16.30 Автопрограмма "ABC"
17.00 М/ф "Месть кота Леопольда"
17.10 Ёсший свет
17.25 Жизнь в Слове
17.55 Состав преступлений
18.10 Музыкальный подарок
18.40 Т/с "Сладкий вкус яда", 2 с.
19.40 Смотрите, кто пришел
20.00 Новости. Погода
20.25 Любовные истории
21.00 "Е нашу гавань заходили
корабли"
22.00 Формула успеха
22.15 Ж. Габен и Ж.-К. Бриали в
комедии "Святой год"
00.00 Новости. Спорт. Погода
00.50 Тушите свет
01.05 Фильм "Вера. Надежда.
Любовь"

ОТВ

09.00 "Зак и секретные материалы"
09.30 Программа мультфильмов
"Табалуга"
10.00 "Флиппер и Лопак"
11.00 "Алекс и Алексис"
11.30 "Пучини"
11.45 "Ник и Перри"
12.00 Скрытая камера
13.00 Комедия на СТС: "Альф"
14.00 "Земля Санникова"
16.00 "Медовый месяц"
17.00 Реальное шоу "Гарем"
18.00 "Афиша"
18.30 Комедийный клуб "Полшестого"
19.30 Игровое шоу "Кресло"
20.45 Т/с "Убойная сила"
22.00 Кино на СТС: "Ниндзя из
Беверли Хиллз"
00.00 Осторожно, модерн-2!
00.30 Шоу "Еся ин да хаус"
01.30 Т/с "Убойная сила-2"

НТВ

07.55 "Гостя из будущего", 1 с.
09.00 "Сегодня"
09.05 Комедия "Насреддин в Бухаре"

10.25 "Путешествия натуралиста"
10.55 Погода на завтра
11.00 "Сегодня"
11.05 "Кулинарный поединок"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Квартирный вопрос.
Гостиная для Татьяны Самойловой"
13.00 "Сегодня"
13.05 Премьера. "Однажды в
России", 4 серия, закл.
13.40 "Служба спасения"
14.00 "Сегодня"
14.05 Комедия "Береги автомобиль!"
16.00 "Сегодня"
16.05 Своя игра
17.00 "Сегодня"
17.25 Анастасия Волочкова.
"Женский взгляд" Оксаны Пушкиной
18.00 "Сегодня"
18.05 "Шоу Елены Степаненко"
19.00 "Сегодня"
19.05 Шоу "Фактор страха"
20.00 "Сегодня вечером"
20.25 "Свобода слова" с Савиком
Шустером
21.50 Триллер "Бездна" (США)
00.20 Профессиональный бокс.
Олег Маскаев против Дэвида Туа
01.25 Эрот. фильм "Секрет жен-
щины" (Франция)

МЕДИЦИНСКИЙ ЦЕНТР
С.П. СЕМЕНОВА
Акупунктурное программирование
ИЗБЫТОЧНЫЙ ВЕС
АЛКОГОЛИЗМ
ТАБАКОКУРЕНИЕ
Достаточно одного сеанса
КАК СТАТЬ СТРОЙНЕЕ?
Автор лечебных методик врач-психотерапевт С.П. Семенов.
Медицинский центр «ВИТА ВАЛИДА»
программирования:
- древнейшего метода воздействия на биологически активные точки (иглоукалывание);
- современных направлений в психотерапии (по С.П. Семенову)
Лечебные методики С.П. Семенова получили патент на изобретение
Владеют методиками только петербургские врачи-специалисты центра
- Вита Валида -
После сеанса на фоне акупунктурной обработки точек, при условии соблюдения
правил программы, можно не только эффективно снизить жир, но и уменьшить
количество жировых клеток (ЖК), т.е. по истечении процедуры дальнейшее
поддержание. Диапазон похудения - от 2,5 до 56 кг, в зависимости от исходного
веса. Рекомендуемая скорость похудения - 3-4 кг в месяц. Быстрее похудеть
похудение, как известно, вредно для здоровья
На всем протяжении похудения можно проходить общедоступные лечебные
процедуры и диеты
- Для кого не подходит метод?
- Для тех, кто не хочет менять в своем жизни и поднестись на чудеса,
связь со своим тучным телом и с более явными, - поставив крест на своем
здоровье и на себе (как женщина, так и мужчина), и всячески пытающийся
единоличную радость в жизни.
Если же вам подходит, то в центре «Вита» помогут не только эффективно
похудеть, но и стать моложе, привлекательнее, жить ярче, здоровее, а главное -
Желаем успеха!
Консультация и запись на лечение по телефону: 21-31-12
Часы приема: с 11 до 18 часов, кроме воскресенья, от 3 до 7-10 сеансов
Адрес: ул. Молодцова, 1, детский городской больница №2. Амбулатория, 2 этаж.
Лицензия № 78-029346, рег. Медэк № 10002/2001 от 13.12.2001. Патент № 2094040

Воскресенье, 6

ОРТ

- 08.00 Новости
08.10 Мультсеанс: "Кот в сапогах"
08.20 Утренняя звезда
09.20 Армейский магазин
09.45 Дисней-клуб: "Тимон и Пумба"
10.10 Док-шоу
11.00 Новости
11.10 "Нелутевые заметки" с Дм.Крыловым
11.30 Пока все дома
12.05 Велстелин вкуса
12.50 Х/ф "Самая обаятельная и привлекательная"
14.30 Дисней-клуб: "Русалочка"
15.00 Новости (с субтитрами)
15.15 Умницы и умники
15.50 "Знайки" возвращаются. "Пожар". Дело № 19
17.50 Живая природа. "Следы невиданных зверей", "Город бродячих кошек"
19.00 Эремена
20.05 КВН-2002. Летний кубок
22.25 Сильвестр Сталлоне в боевике "Гонщик" (2001 год)
00.35 Линия кино. Энди Макдауэлл, Майкл Китон в комедии "Множественность"
02.45 Реальная музыка

РТР

- 08.20 Комедия "Прорыв"
09.45 "Дракоша и компания". Детский сериал
10.10 "Русское лото"
11.00 "ТВ Бинго шоу"
11.35 ВЕСТИ-МОСКВА. НЕДЕЛЯ В ГОРОДЕ
12.15 "Утренняя почта"
12.50 "Городок". Дайджест
13.20 Пьер Ришар в комедии "Я робкий, но я лечусь" (Франция). 1978 г.
15.10 "Парламентский час"
16.00 ВЕСТИ

- 16.20 "Комната смеха"
17.10 "Два рояля"
18.00 Теннис. Международный турнир "Кубок Кремля-2002". Полуфиналы. Трансляция из СК "Олимпийский"
20.10 Лесли Нильсен, Джордж Кеннеди и Присцилла Пресли в комедии "Гольф-пистолет" (США). 1988 г.
21.50 "Е. Горюшке"
22.00 ВЕСТИ НЕДЕЛИ
23.10 "Специальный корреспондент". Авторская программа Александра Хабарова "Русские каникулы"
23.35 Юбилейный вечер к 75-летию Олега Ефремова
01.20 ПОСЛЕДНИЙ СЕАНС. Шэрон Стоун и Майкл Дуглас в фильме Пола Верховена "Основной инстинкт" (США). 1992 г.
03.15 Футбол. Чемпионат России. "Зенит" (Санкт-Петербург) - ЦСКА. Трансляция из Санкт-Петербурга
05.10 Дневник Международного турнира по теннису "Кубок Кремля - 2002"

ТВИКОМ

- 07.50 "Лоск". Погода. Гороскоп. Календарь работ от Кушнарева
08.15 Семейное кино "Алиса в стране чудес"
09.15 "Е. гостях у Тофика"
09.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Ферма чудовищ"
10.00 Fox Kids на REN TV. М/с "Кот по имени Ик"
10.30 Fox Kids на REN TV. М/с "Принцесса Сиси"
11.00 М/с "Симпсоны"
12.00 Канал истории: "Сны и катастрофы"
13.00 Т/с "24 часа"
14.00 "Военная тайна"
14.30 "Лоск". Погода. Гороскоп
14.50 "Лотерея АвтоРА2а"
15.00 Х/ф "Ищи ветра"
16.50 Муз. поздравления
17.25 Т/с "Евочка"
18.00 Календарь работ от Кушнарева
18.20 "Лоск". Погода. Гороскоп
18.30 Школьное ТВ

- 19.00 Х/ф "Собиратель костей"
21.05 Х/ф "Трам-тарарам, или Бухты-баракты"
23.00 Матч Российской футбольной премьер-лиги. "Сатурн - REN TV" (Моск. обл.) - "Локомотив" (Москва)
01.00 "24"
01.20 Т/с "Секретные материалы"
02.20 Ночной муз. канал

АРИГ УС

- 09.00 Новости. Спорт. Погода
09.50 Формула успеха
10.00 М. Ульянов, А. Роговцева, И. Купченко в фильме "Подмосковная элегия"
12.00 Дачники
13.05 М/ф "Сказка о рыбаке и рыбке"
13.35 Х/ф "Кузовов"
15.25 "Большая паутина"
16.00 Детская развлекательная передача "Страна чудес"
17.30 Благая весть
18.00 М/ф "Поликлиника кота Леопольда"
18.10 Музыкальный подарок
18.35 То, что надо
18.50 "Криминальная Россия": "Евроремонт для убийцы"
19.50 Бизнес-экспресс
20.05 Формула успеха
20.15 "Ничего личного" - программа С. Сорокиной
20.50 "Бесплатный сыр" - программа Е. Шендеровича
21.20 ТК "Ариг Ус" представляет: "Еы - здоровы"
21.40 М. Рурк, Б. Хопкинс в фильме "Отходная молитва"
23.40 Интерактивное шоу "Земля-воздух"
01.10 "Тайны Ниро Вульфа": "Она выбывает из игры", 1-2 ч.

ОТВ

- 09.00 Т/с "Зак и секретные материалы"
09.30 Программа мультфильмов
10.00 Лапиш - маленький башмачник
10.30 Флиппер и Лопака
11.00 Просто Норман

- 11.30 Пуччини
11.45 Ник и Перри
12.00 "Полшестого" представляет: "ОСП-студия"
13.00 "Альф"
14.00 Кино на СТС: "Рыцарь Камелота"
16.00 Свидание вслепую
16.30 Скрытая камера
18.00 Афиша
18.30 КВН (лучшие игры)
20.45 Т/с "Убойная сила"
22.00 Кино на СТС: "Максимальное ускорение"

НТВ

- 07.45 "Детское утро на НТВ. "Голубое дерево", 27 серия (Аргентина)
08.30 Star старт!
09.00 "Сегодня"
09.05 Муз. комедия "Сильва"
10.25 "Без рецепта". Доктор Бранд
11.00 "Сегодня"
11.05 Экстремальное шоу "Фактор страха"
12.00 "Сегодня"
12.05 "Растительная жизнь". Программа Павла Лобкова

- 12.40 "Еы будете смеяться". Анатолий Трушкин
13.00 "Сегодня"
13.05 Бухта смерти. "Профессор репортер"
13.25 "Служба спасения"
14.00 "Сегодня"
14.05 Пьер Ришар в комедии "Рассеянный" (Франция)
15.45 Вкусные истории
16.00 "Сегодня"
16.05 Своя игра
17.00 "Сегодня"
17.20 Мне не хватает на жизнь
Ток-шоу "Принцип домино"
18.00 "Сегодня"
18.05 Мне не хватает на жизнь
Ток-шоу "Принцип домино" (продолжение)
19.00 "Сегодня"
19.05 Заговор красных маршалов
"Совершенно секретно"
19.55 Комедийный боевик "Девятый вал"
22.00 "Намедни" с Леонидом Парфеновым
23.30 Боевик "Лучшие из лучших"
3. Обратного пути нет" (США)
01.30 Сериал "Звездные врата"
02.20 Журнал Лиги чемпионов

ООО НПЦ «Агромеханизация» производит и реализует ПИЛОРАМЫ ЛЕНТОЧНЫЕ (цены от 72 000 рублей) ТЕПЛОАГРЕГАТЫ для сушки пиломатериалов ПИЛЫ ЛЕНТОЧНЫЕ по дереву Другое деревообрабатывающее оборудование КОМПЛЕКТЫ ОБОРУДОВАНИЯ для выделки шкур овчины, пушнины, рыбьей кожи. 249096, Калужская обл., г. Малоярославец, ул. Герцена, 39 А, тел. (08431) 2-15-09, 3-15-19, E-mail: nrc am@kaluga.ru, http://www.agromekh.ru/.

"Радио Бурятия - радио для всех!" Тел.: 21-41-84.

Бурятское радио

(с 30 сентября по 6 2002 г.)

30, понедельник

- 6.10 Радиожурнал "ЗЕМЛЯ РОДНАЯ"
6.30 СПРАВКИ. ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
6.45 7.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ
7.10 ОБЪЯВЛЕНИЯ
7.20 АНФАС
7.40 8.00 - Радиостудия "БИРАКАН". Радиожурнал "Мир Севера"
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ"
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - МУЗЫКАЛЬНАЯ ПРОГРАММА КО ДНЮ ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ.

1, вторник

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ"
7.10 - НОВОСТИ. СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.30 - День пожилых людей. Радиоочерк "ЛЮДИ ДОБРЫЕ"
7.45 - 8.00 - "ОРЬЕЛ" - ВЕРШИНА.
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ"
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - "РАДИОБИБЛИОТЕКА" (на бурятском языке)

2, среда

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ"
7.10 - НОВОСТИ. СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.30 - Программа "ВЫБОР"
7.45 - 8.00 - "ТООНТО НЮТАГ". КАК ЖИВЕШЬ ВЕТЕРАН?
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ"
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - АКТУАЛЬНОЕ ИНТЕРВЬЮ (на бурятском языке)

3, четверг

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ"

- 7.10 - НОВОСТИ. СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.30 - РАЗГОВОР НА АКТУАЛЬНУЮ ТЕМУ. Православная программа "БЛАГОСРЕС"
13.00 - 13.10 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ"
19.10 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на бурятском языке)
19.27 - ОБЪЯВЛЕНИЯ
19.30 - РЕСПУБЛИКАНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ (на русском языке)
19.45 - 20.00 - ПЕРЕДАЧА ИЗ ФОНДОВ РАДИО.

4, пятница

- 6.10 - 7.00 - Программа "УТРО БУРЯТИИ"
7.10 - НОВОСТИ. СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.30 - Программа "ВСТРЕЧИ". Обзорный выпуск "Экономика, экология, общество"
7.45 - 8.00 - "ГУЛАМТА"
13.00 - Дневной выпуск новостей "КОРОТКОЙ СТРОКОЙ"
13.10 - 14.00 - "ЧАС ВАШЕГО ПИСЬМА" Музыкальная программа по заявкам радиослушателей.
19.10 - 20.00 - Информационная программа "ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА", ОБЪЯВЛЕНИЯ.

5, суббота

- 7.10 - 8.00 - "ВЧЕРА, СЕГОДНЯ, ЗАВТРА". Инф. программа. ОБЪЯВЛЕНИЯ
9.10 - "МЭНДЭ АМАР, МИНИИ БУРЯД ОРОН" - УТРО БУРЯТИИ"
9.45 - 10.00 - Передача для детей "АЛТАН УУЛА"
13.10 - 14.00 - МУЗ. ВОЛНА РАДИО БУРЯТИИ. Передача из цикла "Вдохновение"
19.10 - 20.00 - Радиожурнал "СТЕПНЫЕ МЕЛОДИИ"

6, воскресенье

- 7.10 - СПРАВКИ, ОБЪЯВЛЕНИЯ, РЕКЛАМА
7.20 - 8.00 - Программа "СЛЫШУ ПЕСНИ, СКАЗКИ, ЛЕГЕНДЫ"
9.10 - 10.00 - Программа для детей "ЭДИРШУУЛ", посвященная Дню Учителя.
11.10 - 12.00 - Литературно-худ. программа "АЛТАРГАНА". В гостях программы поэт Е. Сындуев; из творческого наследия поэта Дуулыуева.
13.30 - 14.00 - "МОЛОДЕЖЬ БУРЯТИИ"

БГТРК ВАКАНСИИ ТРЕБУЮТСЯ
Водитель с/а. Тел. 45-99-29.
Фасалчики. Тел. 42-03-81.
Кассир. Ул. Коммунистическая, 22 (позная).
Высоквалифицированный газосварщик и столяр-плотник. Тел. 44-25-94.
Сотрудники охраны. Тел. 23-13-64.
Продавец мужчина в отдел хозяйваров. Тел. 22-28-51.
Продавец, повар. Тел. 42-77-04.
ИЩУ РАБОТУ УСЛУГИ
Курсы водителей "Е". 23 сентября. Оплата частями. Ул. Чертенкова, 71. Тел. 645-175.
Детям, имеющим право на репатриацию, учащимся 9-10 классов, прекрасная возможность продолжить образование в Израиле.
Одиннадцатиклассникам возможность поступления в ВУЗы Израиля. Тел. 25-97-71.
Возможность получения высшего образования в Открытом Университете Израиля, не выезжая из России. Возраст не ограничен. Тел. 25-97-71.
АВТО ПРОДАЮ
Срочно а/м "Камри", 1996 г/в (5,5 у.е.), м/а "Хайс" (3,5 у.е.). Тел.: 44-05-34, 26-85-23.
Микроавтобус. Тел. 22-08-75.
Автобусы "Хундай Грейс" и "Кавз". Тел. 26-29-27.
«Алку» - термос одноосный, а/м «Тойота-Королла», двигатель неисправный. Тел.: 22-02-21, 21-62-62.
КУПЛЮ МЕНЯЮ РАЗНОЕ
А/м "ИЖ-2715" на 4 головы КРС. Тел. 41-31-03 (после 20.00).
Розьму аренду микроавтобус с маршрутом. Срочно. Тел. 25-35-25.
Пианино. Срочно. Тел. 33-36-92.
Картофель. Тел. 42-89-51.
Кедровый орех. Дорого. Ул. Тракторная, 7. Тел. 64-28-66.
Кораллы. ДОРОГО. Тел. 45-17-99.
Бильярд. Тел. 42-77-04.
ПРОДАЮ
Будку для а/м "Газ-3307". Тел. 26-88-95.
Срочно жигулевскую КПП, задний мост, б/у, и а/м "Москвич-408". Недорого. Тел. 44-93-20 (после 18.00).
Бараны. Тел. 42-33-40.
Реализую кабель, светильники, счетчики. Тел./факс: 22-25-34. (Св-во Ю-3597).
НЕДВИЖИМОСТЬ ПРОДАЮ
Квартира, деревянный дом (центр). Тел. 45-95-77.
2-комнатная квартира (Элеватор), 3-комнатная квартира (Зеленхоз). Тел. 26-29-27.
2-комнатная квартира в 20 "а" квартале. Тел. 41-29-64.
3-комнатную квартиру по ул. Ленина. Тел. 046, аб. 395.
3-комнатную (сталинка) на Авиазаводе. Тел.: 33-19-33, 25-36-25.
Срочно 3-комнатная квартира. Тел. 44-41-63 (вечером).
4-комнатная крупноабаритная квартира на ПРЗ. Цена: 440 т.р. Тел. 44-57-48.
Дом. Тел. 41-08-57.
Недостроенный дом (пос. Зеленый). Тел. 21-54-26.
Место на рынке "Саяны". Тел. 33-21-56.
СНИМУ
Срочно сниму 1-комнатную меблированную квартиру с телефоном на 1 месяц. Тел. 42-25-78.
Срочно сниму квартиру в 47 кв. Тел. 45-99-29.
КУПЛЮ
2-комнатную квартиру. Тел. 42-47-05, 33-07-82.
2-комнатную квартиру. Тел. 25-97-82.
Срочно дом или малосемейку. Недорого. Тел. 45-30-00.
Срочно дом с участком за 180 тыс. руб. Тел. 23-00-00.
ОБМЕН
3-комнатную квартиру (п. Энергетик) на 1-2 комнатные. Возможны варианты. Тел. 44-95-26 (дом).
СДАЮ АРЕНДА
Срочно 2-х или 3-комнатную квартиру в районе вокзала, ж/д бани. Тел. 26-36-76.
2-х или 3-комнатную квартиру на Бурводстрое. Тел. 55-30.
Квартиру. Тел. 046, аб. 395.
Возьму в аренду помещение под ресторан. Тел. 26 (после 18.00).
Возьму в аренду, куплю киоск. Тел. 45-22-95.
РАЗНОЕ
Нашедшего папку документов Будникова Р.Е. верна. Вознаграждение. Тел. 22-94-02.
13 сентября в пятницу оставлена в такси сумка с зарядным устройством от сотового телефона и др. вещи. Верна. Вознаграждение. Тел. 64-26-01.
Просьба вернуть сотовый "Сименс С-35". Утерян 26 сентября. Вознаграждение. Тел. 64-41-74.
Утеряны документы на автомашину, паспорт Ив. Тармарк Иннокентьевича. Вознаграждение. Тел. 45-30-00.
31 августа утнан а/м "Тойота-Камри", 1995 г/в, гос. Е-987-БУ. Просим вернуть за вознаграждение. Тел. 26-01.
Утнан а/м "Тойота-Корона", гос. н. Н-267-АО. Просим вернуть за вознаграждение. Тел. 41-15-37.
Утнан ЕА2-21061, вишневого цвета, г/н С Е99. Вознаграждение. Тел. 28-29-86.
17 сентября утерян сотовый телефон "Panasonic". Вознаграждение. Тел. 42-90-76.
СООБЩЕНИЯ
Скидки до 20% (до 30.09.2002г.) на дамские платья. Магазин "Ландыш".
ПРИЕМ И ПРОДАЖА ПОДЕРЖАННЫХ УЧЕБНИКОВ. Палатке на углу улиц Куйбышева и Коммунистическая.

Түүхын хууданууд

МОНГОЛОЙ БУРЯАД ЗОН

нийн септябриин 12-ой,
Ф-нэй дугаарнуудта).

бадахи бүлэг.

Үймөөн, түйбөөн

Энэ бүлэгтэ 20-ёод онуудта
он хүлгөөтэ үйлэ хэрэгүүд
хэлэгдэнэ. Хятад гаминг
тэмсэл, барон Унгернын
Монголд орожо ерээд,
татахан тухай, тэрэнэй
буряадуудуудай орол-
дбанан тухай дэлгэрэнги
бид бии. Эндэ хэдэн
та бэлгүүд нимэ гаршаг
гөөтэй: «Монгодо суужа
а бүхы бурнад нарыг
тны цэргт дайчлах тухай
ийн яамнаас аймаг шавд
асан бичиг», «Буриад-
тан нарыг цэргт дайчлах
Барон Унгернын тушаал»,
тны цэргт бурнад барга
18-25 нас хүртэл дайчлах

ё үедэ барон Унгернын
ашуудта туналжа, Монгол
й тусгаар тогтоомын
эжэ үгөөд, эсэстэн
боложо зугадсан үедэ,
ойн арадай засаг түр
улжа байсан тэрэ саг үедэ,
хямрал дээдэ хэмжээндэ
он жэлүүдгэ буряадууд
тодо олоноор нүүжэ
жэ эрээр байлаа.
ё үедэ Онон голоор са-
анай үлэгдэл болохо
ев, тувановнар хэдэн
ад орос, буряад сэрэг-
эй шотаган арад олонни
дээрмэдэжэ байба. Онон
хойто талад шотагжа
ш түрэл саданаргаа хасаг
А.Ванданов бүлэг сэрэг-
дэй эрээд, иигэжэ
мэсн- Таатар орын замаар
д, би Сагаан хаанда үгсэн
рингтаа үнэн байхаб,
д хүниндөө алга болосон

ернын сэрэгтээ үлдсэн
бүлэг сэрэгүүд Баян уула,
мон сомондо, Дамхин
майхан татажа, түр зуура
ан шотагуудай амгаан
ан байдалы алдуулжа
д. Тэдэнгэй тэмсэхэ зо-
тойгоор, өөрсэдыгөө хам-
арга боломжо бэдэрэн,
хи буряад зон нэгэдэн
тэмсэхэ ажал ябуулжа
д. Олон дээрмэшэдые
ка, үгы хэсэн байха юм.
д журамта сэрэгтэй, улаан
зан сэрэгтэй холбоо
да байгуулан, сагаантанай
анүүдтэй тэмсэжэ байба.
эн зуун сэрэгтэй Табхайн
д буряадуудай байхан
уудата эржэ, суйд үймөө
да байгаа. Тэрэ хүн
сэрөлгүй болоомше, хүн
е урьяалан бөөдэ татажа
даг, ямар нэгэ хэрэг бү-
дэ нилээд шадамар эр-
дэн. Тиймэ болохоороо,
ийн Дугар олон зуун бу-
дые мэхэлжэ, өөрынгоо
да татажа оруулан бай-
Харин улаантанай сэрэг
ие намнажа, Манжуур
дэжэ гарганан байха юм.
нгол орондо нүүжэ ерсэн
ууд хадаа 20-ёод онуудта
эн дийн байлдаануудта
ээр нэрбүүлэгдэ, нилээн
хонидолоо ороһон гэшэ.
болотор Монголой бу-
дые сагаантанай талада
д тэмсэдэ орожо байсан
бэшэдэ байгаа. Харин
анай талье баримталжа
д тэдэнгэй хамта тэмсэдэ
о, сагаантай тэмсэжэ
д буряадууд нилээн олон

нөө үедэ СССР-г, МНР-
сагта бэлгээн олон боти
нуудые шүүн тушаажэ,
ба сагаан, хара нүгэлтэ ба
буянта гэхэ мэтэе наган
уулжа, үнэн зүблэнь
ка байна.
дэ дажарай үедэ, үймөөн,
өнн үедэ «хүе алажа,
тоножо» ябанан дээр-
Аын дунда, зальхай

хүмүүсийн дотор зарим туды
буряад ясатап бий байгаа.
Тэдэнэр үйдэсэн хара нүгэл
хиисэнэйнгэ түлөө энэ юр-
тэмсэхөө зайлажа, тама руугаа
талин ошосон байха юм.

Октябриин хубисхалһаа
тэрбэдэн, Орос гүрэнөөс Монгол
руу ерсэн буряадууд элдэб
зүйлэй муу юумэ үзөө. Тэдэниие
эдэбээр гасаалжа, худал үнөөр
зэмэ тохожо, худал хуурмагаар
хардажа байгаа. Жэшээнэ,
«хубисхалда урбагшад», «са-
гаантанай үлэгдэлүүд» «Японой
тагнуулууд» гэхэ мэтэ хара
«пайза» - тэмдэг буряадуудта
зүйлгэһон гэшэ. Харин түүхын
баримтануудые үзэхэдэ, эдэ
бүгдэ гужир гүт гэлэ, хардалга
болоно. Дэрбэжэ, нүүжэ ерһон
буряад зон, сыхын хэлэхэдэ,
нилээд зобоо, ядаа гэшэ.
Тийбише буряад зон ухаамсаг
саналтай, тэнюун сэдхэл
бодоотой, шанга абарн зайтай
байһанһаа боложо, түүхын
хэрэгтэ хатуу зам гатаалжа гараа
даа!

6-дугаар бүлэг.

Хэлмэгдүүлэлтэ

Хэлмэгдэхэ гэжэ үгэ
разорение, репрессия гэлэн
удхатай.
1930 ондо «Дагаар орогсын
хэргийг нэг тийш нь болгох
тухай» Орос, Монгол хоёр
гүрэнэй хоорондо баталсан гэрээ
(соглашение) гэшт гаража,
буряад зоной сэтгэл санаае
зобообо. Тус гэрээ 1924 оноос
хойшо нүүжэ ерһон зондо
хабаатан бэлэй. Тэдэниие
Оросто бусаажа абаашаха
зорилготой байгаа. Буряадуудай
хойноос орожо, «Цепочка»
(гүнжгийн оосор) гэжэ нэр-
лэгдэсэн мурдэлгэ эхилсэн юм.
Бүлэг буряад зон мурдэлгэһөө
тэрбэлжэ, Баргын Шэнхээнцэ
ошоо. Зариманиинь нууса
байдалда ороод ядаржа ябаа.
Буряадуудые Японой тагнуул
болоо гэжэ хардаад, намнажа,
хюдажа эхилээ.

30-аад ондо гарсан «Ахумбийн
хэрэг»-гэ буряад зоние
хабаадуулаа. Ж.Ахумба болбо
үнэн сэхэ ябадалтай, арад зоной
түлөө оролдожо ябанан ажа-
ябуулагша, МНРП-гэй нэгэ
удирдагша бэлэй. Харин
тэрэниие хубисхалда эсэргүү
байгуулагшын удирдагша болгон
бариха шорондо хаанан юм.
Ахумбийн тала баригшад олон
байгаа. Тэдэнэй тоодо нилээд
олон буряадууд ородог бэлэй.
Тэдэнэр бултадаа баригдажа,
хардалгада орожо хаалганан
бана.

1936-1938 онуудаар тэрэ үедэ
Арадай-хубисхалта намын дарга
байсан Х.Чойбалсан иигэжэ
бэшһон байдаг: «Аманарта
үгэжэ байсан сохилтын зэргэсэ
бид... барга, бурнад зэрэг Япо-
ны империализмын түшиг тул-
гуурн боложо байгаа Монго-
лын далсагнасан бусад эле-
ментүүдийн хараа хишалтаа-
саа гаргахгүй. Японы тагнуул
эдгээр хүмүүсүүдые тэргүүн
эргэжидэ ашиглажа байна». Са-
ашань бэшэхэдэ тэрэ: «Хайр-
лаха хэрэггүй, эрс хатуу
шанта байсааха хэрэгтэй». Нимэ
заабари абасан Баглан хамгаалаха
яаманай түлөөлэгшэд үдэр бүри
бүлэг бүлгээр буряад зоние,
гол түлэб эршүүлэе бариха
шорондо хаадаг, бууджа аладаг
байгаа.

«Монголын бурнад зон» гэжэ
номой автор Д.Дамдинжаб нимэ
тобшолол хэжэ: «Энэхүү алаалга
хюдалгада ортож үгэ эсэгэ,
эсэгэ эхэ, аха дүү, түрэл са-
дангыншаа хүнийг хэлмэгдэдэ
ортуулэггүй бурнад үрхэ айа
үндэснэдэ нэгэнише үлдэггүй
гэжэ хэлбэл алдуу болохогүй».
Хэлмэгдэгдэ орожо, саа-
залуулсан буряад томо ажа-
ябуулагшад нэрэ ном соо
үгтэн. Нэн түрүүн Хаан Хэнтэй
аймагтай томо дарга ябасан
Дугарын Дунгаржид нэрлэгдэнэ.
38 настай байхадаа, Дунгаржид

алуулаа. Тэрэ 1901 ондо Буряад-
Монголой Хэжэнгэ шотагта
түрэн байна. Монгодо нүүжэ
ошоод байхадаа, намын сургуули
түгсөөд, засаг турын, намын
харюусалгата ажадаа хүдэлһон
байна. Дунгаржид шүдэг, дүү
бэшэдэг хүн байгаа. Тэрэнэй
зохөөһон «Бүсгүйчүдэн дүү»
(Эмэгтэйшүүдэн дүүн) Монгол
орондо хаа хаангүй гарбан
түүхэтэй.

Ном соо иигэжэ бэшһон:
«Дунгаржид буудуулахаар хү-
лэгдэн хүтэгдэжэ гарахынга
үмэн»... Аяа юутай энгэрлгүй
орчлон бэ? Ор мүргүй хэрэг
тулгагдсан намые яаха бэ?
Гарзанда нь гаргадаг юм байгаа
бизэ. Хэвлинд хүдэлжэ байгаа
үрнийг минь бодожо, оровдож
үршөөдөггүй нь данч гас-
лаштайяа. Үнэн мүнэй сагаатгал
хэзэ нэгэн сагта гарсаггүй
ирэхэ юм шүү», - гэжэ хоолой
зангируулан хангирсныг
сонсоноо Пүрэвжав-гүй зүрхэ
нимширтэл ярьдагсан.

7-дугаар бүлэг.

Дарийн үнэр
ханхалсан он жэлүүд

(Тус бүлэгтэ Д.Дамдинжаб
хадаа 30-40-ёод онуудта болоһон
дэйн байлдаанууд тухай, буряад
хүбүүд басагадай аша габьяа
тухай хөөржэ үгэнэ.)

«Халхын голын дайнд олон
зуун бурнад цэрэг эрс оролдож
иргэнийхөө үүргийг нэр түртэй
биелүүлж яваа. Энэ дайнд
оролцсон Галсан, Цэдэндамба,
Чойдон, Цэвэгжав, Лувсан-
цэрин, Пүрэвдорж, Лувсан,
Пэрэнлэй, Гарма, Дэлгэдорж,
Ядамсүрэн, Мьядаг нарын зэрэг
дайчид эрэлхэгээр байлдсаны
түлөө байлдааны гавьяаны улаан
тугийн одонгоор шагнагдан
бана.

...Дандар баатрын коман-
далсан дивизийн бага дарга
Жигжидийн Мятав дайсанд нэгэ
удаа бүслэгдсэн юм. Тэрэ
цэргүүдэд хандаж: «Бүслэлтийг
сэт цохиж гарья, цэргүүд ээ!
Бид, бурхан үзэг оройдоо,
дайсны суманд оногдохгүй,
миний хойноос давхиад!» гээд
нэг ч хүний хохиролгүй бүсл-
элтийг цум цохин гарчээ.

... Халхы голын дайнд га-
рамгай гавьяа бигуулж дайсны
тад ихэхэн хэмжээний хүний
болон зэвсэг, техникийн хо-
хирол учруулсан Хүбсэгэл
аймгийн Хапх сумын харьяат
Лувсандоржийн Гэлэгбаатар
Монголын баатар цолоор
шагнагдан нь бурнад зон олноос
тодорсон онцгой үйл явдал байв.

... 1945 оны чөлөөлэх дайнд
нас бие тэнцсэн жинхэнэ болон
түр цэрэг олноор оролдож эх
орон, ард түмнийхээ түлөө амь
бие хайргүй тэмцэж ялалт
бигуулжа явсан юм. Энэ дайнд
Лосол, Болд, Болдоо нар гавьяа
байгуулсны түлөө байлдааны
гавьяаны улаан тугийн одонгоор
шагнагдаж байжээ.

... Дэлхэйн 2-р дайны
жилүүдэд Зүблэлтын улаан ар-
мид туслаж мүнэ хуримтуулх,
агт морь, дулаан хүндэс бусад
зүйлийг бэлтгэн «Хувьсгалт
Монгол» танкийн цуваа,
«Монгол ард» нийсэх онгоцны
эскадрель байгуулахад бурнад
зон олон нийтийн адил идэвхтэй
оролдож, улсын баглан хам-
гаалах зээллэгийн түлэвэлгөөг
давуулан биелүүлж байсан юм».

8-дугаар бүлэг.

Өөрчлэлт, Шинэчлэлт

(Энэ бүлэг дотор Монгол орон
нүүжэ ошоһон буряад зоной
ажабайдалда, ажахыда ямар
хубилаалта болооб гэжэ
харуулагдана.)
Буряадуудай байдаг зарим
газарга тарья таридат, үбнэ
сабшадаг болоо гэжэ хэлэгдэнэ.
Мал аргаадаг, машина техникэ
заһадаг станнууд баригдаа юм
байна. Эхин шатын хургуули,
дунда хургуули олон шотагта
нэгэдһон түүхэтэй. Хамтын
ажахы, коммуна, хүдоо нэгдэл
шотаг бүри байгуулагдажа,
үмсын ажахы доройтоо гэжэ
зохөөлшо бэшһонэ. Хуадааа
наймаанай потребкоопераци,
хубийн хүрэнгэ мүнэ алта
нилуулаһон нийгэмлэг бай-
гуулагдаа, эд хэрэглэгшэдэй
хоришооло (кооператив) эндэ
тэндэ байгуулагдаа гэгдэнэ.

9-дугаар бүлэгтэ

шажан мүргэл тухай

мэдээсэл бин байна.
Бөө мүргэл тухай, бурханай
шажан, шажанай мүргэлэй газар
тухай, обоо бурхан тахилга тухай
сонин баримтанууд эндэ байха
юм.
А.Дамдинжаб иигэжэ бэшһонэ:
«Бөөгийн мүргэл нь бурнад
зоной дунд олон зууны үмнөөс
дэлгэрчүмнөө хүртэл шүтэгдээр
ирлээ. Буриадууд 99 тэнгэрт
залбиран шүтэдэг. Эдгээр
тэнгэрийн 55-нь барууны, 44-нь
зүүний тэнгэрт байдаг. Барууны
тэнгэрийн 50-д нь залбирдаг, 5-
онь тахидаг... Нас барсан зайран
ба томо бөө, удган нарын сүнс
эндэ тэндэ хада уулын, гол
мүрэнэй, ой модоны эздэ, онгод,
сандаг болжо хүндэ туса болохо
ба гай тогтор боложо байдаг
гэжэ үзэдэг. Ихэнх хүчтэй бөө
Ойхонь 13 ноёдг дууддаг.
Гэхдээ тэндэ онгон бүхэн
байдаггүй бүгдэ эндэ тэндэ уула
хада газарта байдаг гэжэ үзэжэ
бөөнэр тэндээс дууддаг.

... Улз голын хошуунда
Самдан, Сагдаг, Онон голын
хошуунда Тамжид, Гомбожав,
Сэлэнгийн хошуунда Сэндэм
нарын нэртэй сайн бөө нар зон
олны тусын тулаа амьдрлаа
зориулжа явжээ».

Буряадуудай дунда бурханай
шажан дэлгэрүүлэхэ үйлэ хэрэгтэ
Агван Доржиев, Базар Бардин,
Цыбен Жамцарано ехэ габьяа-
тай юм гээд зохөөлшо бэшһонэ.
«Агван Доржиев нь Монголд,
түүний дотроос монголын
буриадад бурханы шашин
дэлгэрүүлэхэ үйлэст их үүрэг
гүйсгэргэсэн, 8-р Жавзандамба
хутагттай ойрын холбоотой
ажалгай байнга Нийслэл
хүрээндэ ирдэг байжээ».

Ном соо иигэжэ бэшһонэй:
«Буряадуудын бурханы шашны
түб боложо байсан хийд,
дуганууд нь 30-аад онуудта
хэлмэгдүүлэлтын ширүүн
шуурганда үртэн таража
бутарсан байна. Бурхан тахил,
бусад эд үгэлгийн зүйлүүдийг
хайра гамгүй устгалжа, ихэнхи
лама нарыг хэлмэгдүүлснээр
шашин шүтээг устгагдсан
билээ».

9-р бүлэгтэ буряадай соёл
урдаг тухай материал бини.
«Буряадуудын дунда олон
зуун жилийн үмнөөс улам-
жалгагдажа ирсэн «Заян Наваа»,
«Еохор», «Ниргэлгэ», «Уусын
дуу», «Бүжгийн дуу» зэрэг найр
хуримын олон сайхан дуунууд

ардын дуу болон эдүүгээг хүртэл
дуулагдасаар байна.

... «Шилдэй занги» гэдэг домог
дууны нэгэн хувиалбарыг эндэ
толилуулаха:

Гүйгээч түргэн хара минь
Гүйдэл дундаа зогслоо л
Гүмэр жаахан Шилдэй минь
Гүрний хилдэг харууламтай л
Гууан гууан хара минь
Гурван хүлдөө шүдэртэйл
Гол чиг баахан Шилдэй
минь
Гурван давхар цэргэтэй л
Дүмэн дүмэн хар минь
Дүрвэн хүлдөө шүдэртэй л
Дүмгэр баахан Шилдэй минь
Дүрвэн давхар цэргэтэй л
— гэжэ авгайн дуулахада, нүхэр
нь болохо галзут отогой жапхан
хүүхүүрын Шилдэй занги харюу
болгон иигэжэ дуулжээ:

Агуухан сүргийнгээ
олондо нь
Аралтай шивээ босголоо би
Айдархан багынгаа
эрхэндэ нь
Алтанхан хилийг даваа би
Хохинхон сүргийнгээ
олондо нь
Хотондоо шивээ
босголоо би
Холшорхон багынгаа
эрхэндэ нь
Хоёрхон хилийг даваа би
Үхэрхэн сүргийнгээ
олондо нь
Үндэрхэн шивээ босголоо би
Үеийн багынгаа эрхэндэ нь
Үргэнхэн хилийг даваа би
Тэмээн сүргийнгээ
олондо нь
Тэвхэрхэн шивээ
босголоо би
Тэнгэрхэн насныгаа
эрхэндэ нь
Тэмдэгтэйхэн хилийг
даваа би.

«Биндэрьяа хаан уулын
хошуунда нүүж ирсэн буриадууд
1920-ёод оны дундуур дараахи
дууг дууладаг байгаа:
Хүхэрэгч уулын цаахан
тааг —
Хоорхуй Монгол нутаг бий
Хүрье, очье гэжэ минь
Хүндэлэн хил нь хаалттай
байна
Хүхэрэгч уулын нааханаас
Хоорхуй Монгол нутаг
нүүлээ хөө
Хүндэлэн тавсан хилийг нь
гатаалжа
Хүсэл зорилгондоо хүрлээ
хөө».

Хэлмэгдүүлэлтийн (репрес-
сийн) хэсүү үедэ иигэжэ дууладаг
бэлэй:
Утахан Ононойнгоо эрье
гээгүүр
Унагшаа табидар хаа гоё
байна даа
Ушархан гансахан шамтаа
Уулаадагшье тардаг хаа гоё
байна даа
Хабтагай Ононойнгоо
эрье гээгүүр
Хазартаа табидар хаа
гоё байна даа
Ханилхан гансахан
шамтаа
Харалсааг тардаг хаа гоё
байна даа.

Хэлмэгдүүлэжэ ошоһон
инагайнгаа бусахагүйдэ, үлдэжэ
«бэлэвсрэн хоёрсон
эмэгтэйчүүд» иигэжэ дуулаһан
гэдэг:
Үндэрэй эбэртэй хайлааһан
Үмэхирдэг байбал даа
ургажаараа
Үелхэн ганса нүхэрөө
Үлдэг байбал даа
амьдгийгаараа
Хадын эбэрэй хайлааһан
Хатадаг байбал даа
ургажаараа
Ханилхан ганса нүхэрөө
Хахасагад байбал даа
амьдгийгаараа.

Шираб ЧИМИТДОРЖИЕВ,
профессор,
Монголой Академинин
хүндэтэ доктор.
(Үргэлжлэлэнь хожом
гараха).

ЗОРИГ ХҮСЭЛӨӨ ЗОХЁОЛ ДЭЭРЭ ТАБИЖА...

Цынгүева Доржи-Ханда Цынгүевна Шэтын областини Могойгын районой Урта шотагта ажануудаг. Гуша гаран жэлэй туршада эдир багахан үхибүүдгэ үрдэм номой эхин шатые дамжуулан багшын мэргэжэлтэй хүн юм. Үргэн нэмжээ тала дайдаа, ажалла бэрхэ арад зондоо дурлахан дурагтайн захираагүй ошохоо, дүлээн зүрхэнийн үнжээн утга данража, хэзээ нэгдэ элшэ гэрлээ түхөөн байхаар бэлэн байгша хэн.

Олон хүүгдэй эхэ, сүлөөгүй багшын ажалтай Доржи-Ханда Цынгүева зохёол дээрэ бууха забгаа олонгүй байханаа шаналан:

*Залуу наһаяа
Залуулан бусажа шадагар хаа,
Замангаа заяае
Залуур тээшэнэ залаха нэм.
Захалхан хэрэгэйнгээ
Заха үзүүрын эршэлжэ,
Зориг хүсэлөө
Зохёол дээрэ табиха нэм, - гээд бэшэнэ.*

Юумэн бүхэн өөрын саг болзортой ха юм. Хадын хүмэгтэ хаагдаад байхан аршаан булаг, хабсагай шулуун хаалгаяа хаха түрин, сүлөөтэ уужам тала руугаа хаядаг.

Шүлэг дуунуудыше өөрын хуби заяатай. Сэдьхэлэй гүнһөө урдан гарадаг зүрхэний мэдэрэл дали жэгүүр үргэн огторгойн хизаар руу дэлижэ, зон арадтаа бусажа ердэгтэйшэ.

Урин налгай зантай, хүн зондоо ходоодоо нээлэгтэй Доржи-Хандын сэжын өборһоо, шүлэгэйнь дээжэ шөлжэрэн урдаба.

*Мэдэрэлэй элинын эртэлэн задараагүйдэ гуниглан:
Хожомдон эхилһэн
Холбоо гурлоо мурнуудым
Хожомой сагта
Зон арагшн сэргээхэй.
Ури бээдэм үнэтэ эдлэл болон
Үргэн замтайн
Одо заяа дэбжээхэй, -
гээд нээтессэ шүлэгэлэнэ.*

Доржи-Ханда Цынгүевагай номууд соо шүлэг, дуунууд, баснинууд, туужанууд, үльгэр домог урданай бүхэ баатарууд тухай домог түүхэнүүд, үхэ зиндаата гэгээн богдын хубилгаан Ганжа гэгээнэй 5-дахи, 6-дахи түрэл тухай үгүүлэнүүд, хар мурдэлгын хатуу хэрээлтэ гаталхан бу угсаатанаймнай шэн зориг ба хуби заяанай эршэ найн муу хоёрой хабраан зүршээбшье, хайхан зан мандан бусадаг тухай бэшээтэй.

Гүнзэги бодолтой, хурса мэргэн үгэнүүд зохёолнуудын уншагшадта хайшаагдадаг юм.

Россин Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн Доржи-Ханда Цынгүевагай саашанхи зохёохы ажалда амь хүсөөд, оюун бэлигтэй үндэртэ гарахыець үрээ!

Гурбан номой автор Д.-Х. Цынгүевагай мүнөө бэлэ байхан шэнэ номһоо зохёолнуудые дурадхахам.

Поэт Арслан ЖАМБА

Доржи-Ханда ЦЫНГҮЕВА

ХОЁР ХАРГЫ

*Наһанайм ута харгы
Намайс урагшайг даллана,
Хүсэлэйм ута харгы
Хүсэгдэхөөр бэшээр
тэрьсэнэ.*

*Наһанайм жэгдэ харгы
Наруули тээшэ зүдхэлнэ,
Хүсэлэйм ута харгы
Хүхэ тэнгэридэ дэгдэнэ.*

*Алишь харгыгаар аалихан
Лажам тэнюунээр алхалаб
Захадань хүрөө үгышье хаа,
Залуур харгынь шэлэхэйб
гаа.*

*Елүүр мүлюур харгыгаар
Яарангүйхэн алхалхайб
Ядahan нэгые орхингүй
Шадаһан соогоо тухалхайб.*

ДЭЛХЭЙН БУДААН

Газар дэлхэйн булаһан
Гол мүршүүд
Габшагай хурдаар
холье зуран дугшана.
Пудалайн сохисо
элихэнээр сорьён лугшана.
Нурамхи гуримаар
эрбээ нэшэн нугшана.
Зарим үедэ
зангаа хубилган нэгшэнэ.
Зангаа забдагүй
урагшаал сэхэ дугшана.
Замын хааһан
хайр шулуу нагшана.
Замай холье
гайхан гайхан бушхана.

БҮҮЛШЫН ХЭШЭЭЛ

Энэ үглөөгүүр
Эгээ һүүлшынхисэ
хурагшадтаа
Үнжэрэхөө ошохоом
Элжээтэ хэшээлээ үглөө.
Энхэргэн сэдьхэлээр
Эльгэ зүрхээ хүдэлгэн
Элдэб бодолдо

Эзэлгдэн хонобоб
мүнөө.
Һүниин угыё
наһандаа гайхан
гайхан
наһал бодолой
хайхан эршэ
задалнаб...
Гэнэн хонгорхон
Гэгээн хайхан
үхибүүдээ
Ганса гансаар

Гэгэн харанаб урдаа:
Хэмгүй эхэ
Хэрэг ажал хэрэндэл
Хэлжэ бултайлан
Хэлгын татаад бэшэхыень.
Шүдэгүй амшагархан
Шүмбөгөр уралаа амшылган
Шүлһөө сасаруулан
Шүдэгөө хэлэн зогсохыень.
Хаража яашье
Ханахын аргагүй зон лэ даа.
Хажуудаа асараад
Халуун зүрхэндөө няаһайб
даа.

Хара бодол
Хуурмаг ябадал эдэнцэ
Хаднаһаа байхаб даа.
Хиргүй пангин амитада
Сэдьхэл зүрхэнийн -
Сэлмэгтэнгэридэл хайхан,
хайхан бодолын
Һара нарандал сэлмэгхэн,
Ухаан бодолын
Уһа мүрэнцэл тунгалагхан,
Хүсэл зоригын
Холын одо мүшэдхэн.
Иймэл даа,
Гэгээн хайхан үхибүүд
Эгэршэгүй эхэ
Энэ наһанаймни найдал,
Заиршагүй ошото
Зам харгымнай үргэлжэлэл.
Унтаршагүй дүлэтэ
Гал гуламтгымнай һүддэ.
Үүрэй толоной
Үргэн түбшэ тэбэрхэдэ,
Үглөөнэй наранай
Үндэрэй саанаһаа шагаахада
Һурамхи гуримаар
Һургуули тээшэ алхалбаб,
Һүүлшынгээ хэшээл
Үнжэрэхөө яарабаб.
Энэ үглөөгүүр
Энхэ амгалан тайбан
Эртын дохбогоор
Энжэрээ ээлин яаран
Алтан нарантай
Алхасаяа нэгэдүүлэн,
Алхалнаб даа
Ажал тээшээ шамдан,
Хэшээлээ эхилбэб

Хатуугаар бээ баряад,
Хэлжэ шадаагүйб
Заха үгээ хахаад,
Гэнэн хонгорхон
Гэгээн хайхан шодод
Гэгэн байгаа хэн
Гүнзэги бодолдо абтаад...
Гарабаб газаашаа
Гэр тээшээ алхалан,
Гушан жэлдэ
Гэшхэлһэн зүргэ харгымни
Гүмэр залууһаа
Галгилан дардам таламни
Газаамни абаашахал
Гансашье һарюу гэшхэнгүй.
Уулзатаргаа баяртай,
Утган байдаг хурагшадни,
Урдань хүдэлһэн
Үнэтэ олон нүхэдни,
Уржажа ябаһан
Олон тоото багшанарни,
Уужам һаруул
Ордон сагаан байшамни!
Алхадалаа түргэдхэн
Аһан шадалаараа алхалнаб
Арюун агаараар
Амилан нөлбоһоо аршанаб.
Зоргоороо гоожохон
Нюдэнэйнгөө нөлбоһо
аршанагүйб

Зоргон соогоо
Залгаа забдагүй мухариг лэ.
...Гажарха гасалан
Гансашье намда үгыл даа.
Гомдохо гомдол,
Гэмнэхэ гэмнэлшье үгы
Хэнэн хэрэгни
Тиймэшье эхэ бэшэл даа.
Хэмжүүр соохоноо
Хэрэг ажалаа дүүргэлби,
Ажалай алхам
Алхан эхилһэн газарни
Аргагүй хайханаар
Алишь сагта наһагдаад,
Гүнзэги бодолой
Гунигай мэдэрэлдэ эзэлгдэн,
Гүмэр наһанайм
Сэлмэг үдэрнүүдые һануулнаб.
Залуу наһаяа
Залуулан бусажа шададаг
һаа

Замангаа заяае
Залуур тээшэнэ залахал нэм.
Бүхы хүсэ
Бэе шадалаа гамнангүй
Багшын ажал
Баһал дахин шэлэхэ нэм...
Үтэлхэ наһанай
Эрмэг гэнхэн халюухайдаад,
Үргэн бодолоо
Үнжэрһэн саг руу залабалби.
Энэ бээдэм
Элшэ дулаагаа заяаһан

Эгээл нангин
Эхээ дурсан наһабалби.
Һабагша эхигүй
наһал бодолой гүн соо,
хайхан үгын
Һаруул тунгалаг гэрэл соо
Тоотой жэлнүүд
Түрэлдэн яаран үнгэрөө
Бодолойм һабагша
Бадаран задаран дэлбэрээ.
Зориг хүсэлөө
Зохёол дээрэ табихадам
Заншаалта өһоор
Заманг заяан утгаа гү?
Энэхэн наһанайм
Эршээг хүсэни хэбиюур
Эхэнэр бээям
Эльбээд жонһоод абаа гү?
Элинсэг эсэгын
Эльгэн элшэ гэрэл
Эльгэ зүрхнем
Эрдэнэ мэтэ татаа гү?
Аригуун шүүдэрээр
Эхэ газарни мэлмэрнэ.
Һэрюухэн хэбшэн
Һэршэгэн эльбэнэ.
Мүнгэн шүүдэр -
Мүшэтэ һүним хэшэг
Мэлмэрэн сасарһан
Мүнхэ түбин шэмэг
Нүсэгэн хүлэй
Нимгэхэн ула хайраад,
Һэрюу даагаад
Һиилүүр угалзаа алдана.
Заха хизааргүй
Замбуулин түбин гүнһөө
Заяаган үгтэһэн
Залаган ерэн бэлэг
Үргэн хизаарай
Үргэлжэтэ тэнюун дайдын
Ундан болоод
Эхэ газартаа сүршэгдөө.

АГААРАЙ ОНГОСО

Аалихан дээшээ дэгдэжэ,
Алас холье
Зүүн хизаар шэглэбэ.
Шанха дором
Шаралзата таламни,
Шааян урдаһан
Онон хатан эжимни,
Онсо элихэн
Оршолон дэлхэйн шарайе,
Одо заяата
Бэлигүн хара шорой.
Һэмжэн үүлэд
Һэхэлтэ нэмэргээ дэбдижэ,
Һэеы гэрэй
Дээбэр мэтэ намхалзаад,
Алас холын
Алтан ташуур - сахилгаан

Ялас гэтэр
Агаар нэбтэ зуралзаа.
Үүлэн хээ
Үргэн сэжээ хумаро
Сэржэм уһаяа
Сээжэ соогоо булжаа
Домог түүхын
«Долоон үбгэд» шанга
Домто ундан -
Дээжэ уһаяа шааюулб
...Үзэхэлэн хайхан
Үргэн түбиннай байд
Үльгэр далайн
Орон түбитэй жэшэмэ
Диваажан шангадыш
Дэлхэйн хайхан Шам
Дээдэ түбин
Дэмбэрэлтэ орон гэхээ

Э Ж Ы Д

Ерэнэй дабаан оодгэ
Һэн 88 наһатай Маш
Балжидта зорюулагдэ
Үхибүүн наһанһаа
Үлдэхэ даарахые үзэ
Үнжэрхэ зобохые
Энэ бээдэрэ гатаһан
Залуу наһандаа
Замангаа заяа алда
Үрибээрээ
Өврөө гансаараа тэн
Эсэхэ сусахые
Энэ наһандаа мэдээг
Тэсэхэ элинье
Зоболон элинье
Жаргал мэтэ тэнсэ үг
Бүхы юмье
Бүтэхэ тэнсэнь шэ
Эхэши, хөөрхы
Энэ дэлхэйдэ гансахы
Энхэ мунхы
Элшэ хүсэтэ Наран

САЛЗЭЛЭ

здоровая страница

Тайны веков

Занятия, дарящие ГАРМОНИЮ душе и телу

«Пять тибетских ритуалов» суть отражения древнейших и апробированных знаний йоги, в которых религиозные поучения соседствуют с практикой физических дисциплин. Их можно охарактеризовать, как модифицированный вариант асан Хатха-йоги (йога дыхания, базирующаяся на технике физического очищения тела). И вышеозначенные ритуалы, и Хатха-йога зиждутся на осознании функционирования человеческого тела. Йога есть не религия, а древнее знание, рассматривающее тело, разум и дух как единое целое, асаны же йоги замыслены для оздоровления тела, успокоения эмоций и очищения сознания; финальным «продуктом» данной практики служит медитация.

Много великих учителей были последователями йоги. Вспомним некоторых из них.

Айенгар, живший в США с 1974 года, преподавал Хатха-йогу динамично, с большим вниманием к деталям и требованием вдумчивого выполнения асан.

Йогананда - автор знаменитой «Биографии йога» видел в асанах средство для достижения высшей степени сознания. Его последователей и сегодня можно встретить в Ананде - общине, основанной им в Неваде (штат Калифорния).

Свами Сатчидананда - создатель монографии «Вся Хатха-йога» своего рода библии для американских йогов - «аспирантов», считал Хатху-йогу медитаци-

ей для тела и рекомендует для того, чтобы научиться слабляться и усилить жизнеспособность.

И, наконец, ныне здравствующий **Далай-Лама** размышляет о своей работе «Личность и одаренность»: «По личному опыту знаю, что душевное равновесие и физическое здоровье находятся в прямой зависимости. Вне всякого сомнения, гнев и беспокойство делают нас более восприимчивыми к болезням. С другой стороны, если рассудок полон чистых мыслей и спокоен, то он более уязвим для недугов».

Добавим, что **Будда** тоже был йогом.

Вы просили рассказать

О ЗОЛОТОМ УСЕ

Окончание. Начало в №30 (279) за 25.07.02 г.

ЛЕЙКОЗ

Народный целитель России М.П. Ермилова советует при лейкозе настаивать растение на меду с кагором в весовом соотношении: одну часть размолотого растения дикоризандры надо смешать с одной частью гречишного меда и залить двумя частями кагора, настаивать 40 дней, принимать по столовой ложке три раза в день за 40 минут до еды и запивать 0,5 стакана отвара сухих цветов каштана конского (1 ст. ложка цветов на литр воды).

Послеоперационные спайки, полипы, фибромы и миомы, кисты яичников.

50 суставчиков нарезают и настаивают в 0,5 л водки 10 дней, процеживают. Утром (натощак) за 40 минут до еды, в 30 мл воды накапайте 10 капель настойки и принимайте внутрь по 11 капель на прием, на третий день по 12 капель. И так за 25 дней надо довести до 35 капель за прием. Затем начинайте снижение, убавляя по одной капле на прием в день. За 25 дней вернитесь к первоначальной дозе, то есть надо принимать по 10 капель на прием.

Начиная с третьего курса переходят на трехразовый прием по той же схеме. Обычно нужно пройти не более пяти курсов. После первого и второго курсов надо сделать перерыв в одну неделю. После третьего и всех последующих перерыв между курсами в десять дней. Для лечения послеоперационных спаек, полипов, фибром, миом и кисты яичников этот настой применяют в сочетании с приемом гомеопатического препарата ТУЯ-30 (три раза в день, один раз в две недели). ТУЮ принимают по 6 крупинок под язык до полного рассасывания за 40 минут до еды.

ПРОТИВОРАКОВЫЙ МАСЛЯНЫЙ БАЛЬЗАМ

В рецепт входят два компонента: подсолнечное масло и спиртовая вытяжка растения золотой ус. Надо налить в баночку 40 мл подсолнечного нерафинированного масла и 30 мл спиртовой вытяжки, приоткрытой по рецепту лечения бронхитальной астмы. Плотно закрыть крышкой, сильно

потрясти 7 минут и тут же залпом выпить. Медлить нельзя, так как произойдет разделение смеси, что недопустимо. Принимать такое лекарство надо трижды в день. До приема 2 часа ничего не есть, принимать за 20 минут до еды. Ни в коем случае лекарство ничем не заедать и не запивать. Не позднее получаса после приема лекарства надо что-нибудь съесть. Пить можно только после еды, спустя 30 минут. Бальзам лучше принимать через равные промежутки времени. Пить 10 дней подряд. Потом сделать перерыв 5 дней. Снова принимать 10 дней и снова 5 дней перерыв. После третьей десятидневки приема перерыв 10 дней. Это первый цикл, за ним следует второй, третий и так до полного излечения. **Внимание:** важна точная дозировка компонентов лекарства. Отмерять следует не на глазок, но ложками, а точной меркой: ровно 40 мл и 30 мл. Ошибка в дозировке может иметь неприятные последствия.

Практический опыт лечения масляным бальзамом показывает, что за полтора-два месяца излечиваются первичные опухоли небольших размеров. Более серьезные случаи требуют большего срока лечения - до 6-7 месяцев. Уже через месяц-полтора уменьшается размер опухоли. Если она очень большая, то сначала делится на сегменты, которые постепенно размят чаюся, проходят мучительные боли, налаживается аппетит и стул, еще раньше прекращаются внутренние кровотечения, затягиваются свищи и язвы. Что касается свищей, то можно наложить прямо на рану марлевую салфетку, смоченную бальзамом. Тампоны с бальзамом можно ставить на шейку матки при ее заболевании и менять ежедневно. При раке прямой кишки можно делать этим бальзамом микроклизму на ночь по 15-20 мл. Прямой контакт с опухолью ускоряет выздоровление.

При этом лечении очень хорошо себя чувствуют больные ишемической болезнью сердца, сахарным диабетом, гипертонией, атеросклерозом. Лекарство нормализует работу сердца, улучшает состояние кровеносных сосудов и водно-солевой обмен. Были случаи рассасывания аденомы предстательной железы.

Кто желает понять, тот не желает нравиться. Он и без того нравится. Он блюдет чистоту, прихорашивается, использует косметику, наряжается для себя и не теряет чувства меры. Он приятен в общении. Гостя он потчует тем же, чем питается сам, и разговор ведет деловой и откровенный, не пытаясь обмануть другого. Это тоже относится к понятию «нравиться». Уравновешенный человек ничем не бросается в глаза, ибо он обладает чувством собственного достоинства. Он не желает быть интеллигентным. Он есть интеллигентный. Интеллигентность не достоинство, но достоинство есть интеллигентность. Интеллигентность - недостаток и интеллигентность - достоинство - две разные вещи.

Мы сваливаем «эго» и эгоизм в одну кучу и никак не поймем, что «эго» является признаком достоинства - эгоизм является признаком интеллигентности. В каждом из нас имеется и то, и другое.

Бальзам также излечивает язву желудка, полиартриты (исчезали «шишки» с суставов), варикозное расширение вен. При этом заболевании особенно высокая эффективность достигается, если дополнительно принимать гомеопатический препарат эскулюс (фирма Heel).

Если начали прием этого лекарства, то уже нельзя отступать. В противном случае вы только резко подстегнете болезнь, так как раковые клетки гибнут, начиная с третьего дня лечения. На 2-3-й день лечения могут появиться или усилиться боли - не пугайтесь и продолжайте лечение! Через несколько дней боли исчезнут или значительно уменьшатся. Могут быть отеки конечностей, лица, задержки мочеиспускания. Через несколько дней отеки сойдут и все наладится. Для облегчения этих симптомов хорошо в течение недели принимать гомеопатический препарат фирмы Heel - деинтоксикационные средства.

Во время всего курса лечения усиливается слабость. Этого не бойтесь. Может быть жидкий стул. Это не только страшно, но и полезно: очищается толстый кишечник - главный поставщик ядов в кровь. Иногда при больших опухолях может наблюдаться кровотечение, которое прекращается 2-3 инъекциями викасола. Прием бальзама не прекращайте.

Если вы прошли курс химиотерапии, лучевой терапии или сильнейших трав (болиголов и др.), то прежде чем начать лечение данным препаратом, необходим минимальный перерыв в течение месяца, во время которого нужно провести курс очищения от токсинов, образовавшихся в результате предыдущего лечения, с помощью гомеопатического лекарства фирмы Heel убихином компзитум (в первые пять дней - по одной инъекции каждый день, затем еще 5 инъекций - по одной раз в неделю, подкожно).

Если вам не удалось купить гомеопатический препарат, можно очистить организм с помощью народных средств. Приготовьте отвар семян льна, который хорошо выводит химпрепараты, радионуклиды, токсины. Стакан семян залейте тремя литрами кипятка и варите на водяной бане 2 часа. Остудите до сорока градусов и принимайте в теплом виде без ограничений в течение 2-3 недель (до 1-1,5 л в сутки) с 12 часов дня до 12 часов ночи. Хорошо помогает также цветы каштана конского. Надо всыпать в литровую банку

6-8 ст. ложек сухих цветков и залить доверху водой. Довести до кипения, укутать, настоять, процедить и принимать по 100 мл глотку на прием. Выпить отвар в течение дня (пить в облучения).

НЕ НАВРЕДИ

Старайтесь не есть жареного, соленого, животного, сахаросодержащих продуктов - конфет, печенья, халвы.

На все время лечения и минимум после него строго запрещены курение и алкоголь (лечение в счет), одновременно изменение других методов химиотерапии, лучевой терапии никакими травами, противораковыми свойствами, заряженной мочи. Нельзя пить в больших количествах фруктовые и овощные соки - это тоже метод лечения. Все совершенно несочетано с данным курсом лечения. Прием средства исключителем и молочные продукты и соль, картофель, а также жевой хлеб. Предпочтительнее вайте рыбным блюдам, сырым, кроме арахиса, сырым, соком (свекольному, коковому), кашам, пророщенной зерну и только растительному маслу. Голодать нельзя, но в начале лечения хорошо пить полную очистку организма методом Н. Семеновой. Эти методики применимы и при других способах лечения больных.

Противораковый масляный бальзам показал высокую эффективность при раке желудка, молочной железы и легких. Лечебные препараты применять его печени, так как при всех заболеваниях печени противораковые спиртовые вытяжки (было несколько случаев) только ухудшения состояния здоровья у больных раком четвертой стадии, которые не могли принимать бальзам.

И еще одна рекомендация: при раке щитовидной железы вместо спиртовой вытяжки золотого уса спиртовую вытяжку из всего растения (стебель, корни) дурнишника, сено в сентябре.

Владимир Сталинский народный целитель

КРАСОТА И ЖИЗНЕННАЯ СИЛА

МАССАЖА ТУИНА

Массаж Туина - это одно из сокровищ китайской медицины, которое вы можете применять сами. Несмотря на то, что при выполнении, он оказывает сильное действие. Легкое постукивание, разминание, нажатие, живление или захват заставят снова течь вашу жизненную энергию, придадут здоровья вашему телу и укрепят жизнеспособность, обеспечат сияющий внешний вид и красоту.

Массажу Туина, который называют также кидой мануальной терапией, относятся все лечебные мероприятия китайской медицины, при которых в качестве инструмента используются только собственные руки массажиста. При этом он оказывает мягкие и сильные, но всегда осторожные воздействия на акупунктурные точки или болевые области тела. Особенностью массажа Туина является то, что его можно выполнять и без участия настоящего массажиста.

С помощью описанного ниже массажа Туина вы можете заниматься активной профилактикой своего здоровья, и никакие болезни вам не будут угрожать.

детей здоровыми до преклонных лет?

Косметический массаж Туина поможет вам в этом, предполагая, что вы готовы регулярно уделять ему некоторое время. Косметический массаж проводится исключительно на лице.

Кожа лица при этом лучше питается, а соединительная ткань на долгое время сохраняет эластичность.

те таким образом около 2 минут.

Затем на короткое время быстро нажмите основаниями ладоней на точку, расположенную сбоку между наружными углами глаз в углублении на наружной стороне глазниц.

В последнюю часть этого упражнения надавите основаниями ладоней, начиная с последней точки, которая называется «тайан», продвигаясь назад до области за ухом. Впрочем, на точку «тайан» можно нажимать и для защиты от головной боли, покраснения, набухания и боли у глаз.

Повторите толкающие и надавливающие движения еще 19 раз.

Прочно возьмите правой рукой мочку левого уха и оттяните ее от головы. Одновременно протирайте поверхностями указательных пальцев правую ушную раковину, причем от наклона наружу вниз до наклона внутрь вверх, каждый раз туда и обратно.

Найдите кость, которая расположена непосредственно за вашим ухом и несколько выгибается вверх. Нажмите на весь этот участок концами большого или среднего пальца.

Легко и осторожно обстучивайте кожу вашего лица в течение 1 минуты внутренними поверхностями пальцев или их подушечками.

Затем надавите и разминайте основаниями рук или подушечками большого пальца точки вдоль поверхностных мышц лица. Делайте это до тех пор, пока не возникнет ощущение жара.

Теперь положите обе ладони спереди на лицо. Нежно поглаживайте лицо руками вверх вплоть до темени за ушами, а затем обратно вниз и вперед до подбородка. Затем представьте себе, что вы стоите под душем и что вода льется на вашу голову. Повторите этот «душ для лица» три раза.

РОСКОШНО НАКРЫВАТЬ СТОЛ ОСЕНЬЮ

Осень - это время сухости и время, когда возрастает «инь». Имеется опасность высушивания. «Инь» нужно поддерживать.

Поэтому вы должны предпочитать слегка

увлажняющие пищевые продукты. Они хорошо питают желудок и стимулируют выработку жидкости тела - чинь.

ПРОДУКТЫ ПИТАНИЯ ДЛЯ ОСЕНИ

Бананы, красная свекла, утиное мясо, ячмень, зеленый горошек, просо, куриные яйца, сыр, фасоль, говядина, соль, сардины, свиное мясо, томаты, арбузы, белый перец, тицинные ростки.

ДОРОВИТЕЛЬНЫЙ МАССАЖ ДЛЯ ТЕЛА И ДУШИ

Всего сядьте на табулетку и надавите и разомните временным нажатием большого или указательного пальца на самую высокую точку

слева и справа от шейной мышцы, расположенной в ямке ниже теменной кости. Упражнения помогут против усталости, головной боли, простуды.

ОСТАВАТЬСЯ МОЛОДЫМ ДО ГЛУБОКОЙ СТАРОСТИ

Положа руку на сердце - разве не хотели бы выгля-

УДОБНО СЯДЬТЕ НА СТУЛ

Теперь медленнее нажимайте и разминайте основаниями ладоней кожу на обеих сторонах лица с мягким усилием сверху вниз. Для углубленных участков на лице используйте подушечку большого пальца. На костях щек нужно приложить усилия и нажимать более тщательно. Массируй-

НАРУШЕНИЕ ПОРЯДКА

Порядок для китайцев означает, что господствует приравновесие сил. Когда возникает нарушение порядка, стрелка часов чрезмерно отклоняется в ту или другую сторону, человек заболевает. Причины дисбаланса, которые по китайским представлениям могут нарушить гармонию в нашем теле, называются «дисгармонизирующими силами».

ДИСГАРМОНИЗИРУЮЩИЕ СИЛЫ

Китайская медицина различает группы вредных влияний: внешние силы, нарушающие гармонию, внутренние силы, нарушающие гармонию, и дисгармонизирующие силы.

При единении в душевной любви происходит зачатие ребенка. Если в человеке нет постоянного страха, что его не любят, и постоянного страха, что в его любви не нуждаются, то у него нет постоянного желания быть лучше других, чтобы его любили. В этот момент он отдает лучшее из того, что имеет. В этот момент он является сам собой, и, если в этот момент происходит половая связь, то результатом является беременность. У кого-то желания, у кого-то нежелания, но она выражает сиюминутное бытие человека самим собой, т.е. свободой. Простой цветок раскрывается оплодотворяющему солнцу и, происходит их единение без того, чтобы один считал себя лучше или хуже другого. Они не стыдятся самих себя и не предъявляют требований к другому, либо к последствиям. А человек, испытывающий комплекс неполноценности, отказывается отдавать, ожидая прежде получения как доказательства своей ценности. Если меня любят, значит, я чего-то стою. Чем такой человек старше и умнее, тем он более рационально и трезво оценивает ситуацию и приходит к выводу, что любить его собственно как будто и не за что. Поэтому его поцелуй перестает быть благословенным. Человеческое дитя, обученное не доверять противоположному полу или даже его ненавидеть, замыкается в себе. Цветок отдает солнцу, солнце отдает цветку - а человек отдает солнцу, солнце отдает цветку - а человек постыдится назревать: законным природой.

Из «Светлого источника».

БЕЗ ЗЛА В СЕБЕ

Чем больше в печени накапливается злоба и злорадство на свое бессилие наладить собственную жизнь, тем сильнее бодеют глаза. Чем ближе критическая отметка зла, тем хуже зрение. Зло есть целенаправленная злоба, или возмездие. Полной итратой энергии ликвидируется в зачатке потенциально возможное. Тем самым искупается долг кармы и нового кармического долга не возникает. Следовательно, это - благо.

Если Вы носите очки, то вряд ли согласитесь со мной, поскольку не причислите себя к злым. Возможно, Вы и правы. Но подумайте о том, как сильно Вы боитесь зла. Чем быстрее и Вас портит зрение, тем больше зла в Вас запрячано, поскольку Вы боитесь дать ему отпор. Вам и неизвестно, сколько Вами накоплено в себе зла. Истину выявляет тело, которое никогда не обманывает.

РЕЦЕПТЫ

ЛЕЧЕНИЕ ОТ ЦИСТИТА

Возьмите 1/2 стакана пшена, переберите, промойте, воду вылейте. Промытое пшено залейте в литровую банку и налейте 1 стакан воды (сырой или кипяченной неважно, чтобы она была комнатной температуры). Хорошо взбивайте рукой и как бы мните пальцами. Вода станет белесого цвета. Ее можно выпить. Всего. Сколько раз в день выпить. Вреда не будет. Возьмите порцию пшена, промойте, залейте водой. Боли в мочевом канале и мочеиспускание прекращаются почти мгновенно. Если позывы тоже. Продолжайте пить две недели. Использованное пшено, естественно, выбрасывайте, а варите кашу.

ЛЕЧЕНИЕ ГАСТРИТА

Возьмите в равных частях листья крапивы, одуванчика, траву зверобоя продырявленного и цветки ромашки аптечной. Вы получите эффективное средство от гастрита, которое поможет и при хронической форме заболевания. Заварите 4 ст. ложки смеси кипятком и оставьте отстояться 2 часа в теплом месте. Принимайте настой при остром гастрите в течение 7-10 дней по 1 стакану в день. Курс лечения, затем постепенно доведите дозу до 1,5 л в день. При поверхностном гастрите дозу можно не увеличивать и принимать в течение 2-4 недель.

ЛЕЧЕНИЕ ОТ НЕВРИТА СЛУХОВОГО НЕРВА

Поможет масляно-спиртовая настойка прополиса. Готовится она так: 40 г мелко наструганного прополиса залейте 100 мл чистого спирта и настаивайте в теплом месте 7 дней. Не забывайте взбалтывать смесь каждый день. Потом настойку процедите и смешайте с оливковым или кукурузным маслом в пропорции 1:4. Перед использованием эмульсию надо хорошо взбалтывать. Пронитав смесь марлевым жгутиком, введите его в слуховой проход и оставьте на 24-28 часов. Повторите процедуру через день. Всего надо сделать 12 процедур.

После такого лечения слух улучшится, не станет шума в ушах.

ЛЕЧЕНИЕ ПРИ НАРУШЕНИИ ОБМЕНА ВЕЩЕСТВ

Возьмите в равных количествах мед пчелиный, сок моркови, сок лимона, сок свеклы и коньяк. Сок овощей процедите каждый в отдельности. Морковный и лимонный сок смешайте с медом и коньяком и после этого добавьте сок свеклы. Вылейте все в темную бутылку, плотно закройте и поставьте в холодильник. Принимайте в течение месяца по 1 ст. ложке за 30 минут до еды 2 раза в день. Перед употреблением взбалтывайте.

КАК ВЕРНУТЬ ГОЛОС

Возьмите маленький кусочек хрена, около 3 см и средней толщины, залейте 1 стаканом крутого кипятка, добавьте 1 чайн. ложку сахара и дайте настояться 30 мин. В течение суток каждые полчаса пейте по 1 ст. ложке настоя. Уже к вечеру почувствуете облегчение, а на следующий день с вашим голосом все будет нормально.

ПРИ ПОСТОЯННЫХ ГОЛОВОКРУЖЕНИЯХ

Чуть поджарьте орехи арахиса на раскаленной сковородке буквально с каплей растительного масла, остудите и «прокалите» в руках, чтобы отслоились чешуйки. 1 чайн. ложку этих красноватых корочек залейте 50 мл. спирта или водки и настаивайте в прохладном темном месте 2 недели. Принимайте ежедневно по 10 капель, запивая молоком.

СНОВА ЦВЕТУТ КАШТАНЫ

Радикулит. Боли в пояснице, в ногах. Как их лечить? Рассажу, как вылечить легкий радикулит очень простым и надежным спосо-

Подготовила Дарима ЭРДЫШНЕВА.

НАРОДНОЙ МЕДИЦИНЫ

бом. Это кстати, хорошая профилактика радикулита.

На помощь придут знакомые с детства крупные коричневые плоды конского каштана. И всего-то нужно - носить их в кармане брюк, куртки или пальто. Вскоре вы заметите, что боли становятся слабее, при этом возвращаются все реже и реже. А через какое-то время и вовсе исчезнут. И вы забудете о радикулите.

ПЕТРУШКА ОСВЕЖАЕТ ГОЛОВУ

Ваша бедная голова раскалывается от боли. Что делать? Принять спасительную таблетку? Не торопитесь! Ведь под рукой есть замечательное природное лекарство от головной боли. Это та самая петрушка, которую вы сейчас часто покупаете. Возьмите 2-3 пучка петрушки, положите их в кастрюлю, залейте горячей водой и прокипятите 2-3 минуты. После этого дайте немного настояться и остудите. Затем помойте голову этим целебным отваром. И вы почувствуете, какой легкой и свежей станет ваша голова после этого омоложения. Вот таким чудесным свойством обладает зеленая петрушка!

ДҮШЭН ЮНЭДЭХИ БААБГАЙНЬ

Манай нотагтахы Покровка хуурида Рязовтан гэжэ шэмээшэг зоной хорёод үрхэгэ аилнууд табиад онууд болотор ажабууһан юм. Рязовтанан дунда Гришкэтэн гээд долоон аха дүүнэр байгаа. Хүбүүд ажалша бэрхэнүүд, булта томо томо байшан гэрнүүдгүй, агнуури хэжэ, ангай арһа, мяхаар амбаарнуудда дүүргэдэг байһан. Эгээн ехэ ахань Василий Григорьевич бүришье бэрхэ агнуушан байһан юм. Нэгэтэ Василий Дундяа буряад нүхэртгээ агнуурида гараба. Нэгэ хадан арада хоюулан таһаржа, хоёр тээшэ халаба ха. Удааншье болонгүй Василий нэгэ эрэ баабгайтай урда урдаһаа уулзашабад. Баабгай хүниие хараад тэрлэдэггүй, урдаһаань добтолжо ороходонь. Василий харахатаа, үхэл газарынь тудабайгүй. Шархатаһан баабгай муухайгаар бархиржа, Василиие буутайнь альгадажа унагаагаад, хазажа-бажуужа эхилбэ. Василиин «Дундяа, Дундяа» гэжэ шаггаар хашхархадань, баһа баабгайн ехэ муухайгаар хүрхирхэдэ, Дундяань аза боложо холо ошожо үрдэггүй, түргэн гүйдэлээрөө эрхэдэнь, Василий баабгайн гүзээн доро, баабгайн нэгэ газартаа эрьелдэжэ байбад. «Наря, бишни һалтаан хоорондонь байнаб, ойгожо буудаарай», - гэжэ дуугарба. Баабгайда хазууджа байха үедөө ухаагаа алдангүй һамбаашалжа, хуухангаһын хоёр гараараа хам аджажа шадаһан байгаа. Амгнан бүхэнэй эгээл үбшэнгэй - амид бэе болон шүү даа. Дундяа бэрхэ агнуушан нэгэл буудалгаар баабгайе унагаажа, Василиня абарһан байна. Василиин бээдэ амиды газар үлөөгүй гэхээр - хуу, шарха. Хабирга, нэгэ хүлинь доогуураа бутта хазуулан, талаан боложо, хоёр гарынь бүтэн үлэһэн байгаа. Дундяа баабгайнгаа арһа хутагаараа хаха эржэ, Василиингаа хубсаһынь хуу тайлажа, халуун гүзээн соонь хэжэ, буу барюулаад түргэн гэртэ эржэ, моритой хүнүүдые дууджа, гэртэнь асарһан байна. Халуун гүзээн соо хэдэн час хэбтэжэ, баабгайн хазанан шүдлэһинь хоро шара татагдажа, гэртэ эржэ, хүлөө барюулжа, шархануудда эдгээгээд, уданшьегүй нэргэжэ, агнуурида гараһан гэдэг.

Баһа нэгэтэ Василий буга хандагайн мяха оложо эрхэ гэжэ үгсэжэ, Орбонтын тайга хүрбэ ха. Ябажа ябаһаар тайгын эзэнтэй ушаршаба. Буудангүй бээ барижа шадангүй, толгойең шагаажа, буугайнгаа шабха даражархиба. Гасаан болоходоо, үхэл газарынь буугайнь тобино дайраагүй, хоёрдохоо берданхаа номолжо үрдэггүй байтарынь харбанан номондол түргөөр баабгай гүйжэ эрэд, буюең альгадажа нэгдээд, өөрыең унагаажа, хазажа, химэлжэ байхадань, Василий баһал нэгэ һамбаа оложо, араа шүдэнүүдэйнь араар зүүн гараа хэжэ, хэлэһинь узуурһаа шаггаар аджажа агнууриингаа томо хутагаар зүрхэ рууһа хаджажа, унтуулан байна. Зүүн гарайнгаа яһые хуха хазууланшье, хэлыең табигүй тээжэл гараһан байна. Василий 49-дөхө хорооһон баабгайн болоно. 49-дөхн тайгын эзэнтэй ушаржа, тэрэнэ хорообол, саашадаа агнууридаа азатай, аюул багатай ябадаг гэдэг домог агнуушадай дунда байһан юм.

Ким БУДАЕВ.

Ташар хуури.

УРДА САГАЙ ДОМОГ

Урдын урда сагта Уула үндэр Бүрин Хаанай Хараха һанаха хатанинь Харууха уула байһан ха. Ямар нэгэ ушар дээрһээ Янгархажа хатан уула Яаран бусажа хадамуудтаа

КИМ БУДАЕВАЙ ҮГҮҮЛЭЛНҮҮД

Манай «Дүхэригтэ» Сэлэнгын аймагай Юрөө нотагһаа саг үргэлжэ һонирхолтой статья, үгүүлэлнүүдые Ким Батомункуевич Будаев эльгээжэл байдаг. Тэрэнэй зохёолнуудые уншагдаг ехэтэ һайшаадаг гэшэ. Нотагай домог түүхэ шэнжэлһэн статьянуудһаа гадна, һонин ушарнууд тухай бэшэдэг, шүлэгүүдэ дуралдадаг.

Ким Батомункуевич уһан сэрэгтэ алба хэлһэнэй удаа бүхы һанаараа түрэл Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо ажаллаад, мүнөө «Алтан һабһан» гэдэн ветерануудай нотагай эблэлэй эгээн эдэбхитэй ажал ябуулагша гэшэ.

Энэ хуудһан дээрэ Ким Будаевай удаадахи үгүүлэлнүүдые толилбооди.

Ябашоо юм һэн ха. Бүрин Хаан ехээр сухалдажа, Балингаараа хойноһоонь шэдээ гэнэ. Шэдэһэн тэрэ балингын Шобхо гэжэ мүнөө нэрэтэй Ташарай баруун урдахана Тогтожо бууһан түүхэтэй. Ташарай баруун-хойнохи Тахилгатай уула Хонгор эжые Хаан уула Бүрин Хаан Хатан болгожо абанан ха. Тэрэ гэдэн саһаа хойшо Тэнюун һайхан Юрөөдоо Хаан, хатан ехэ ууланууд Хэтын буян үршөөгөө. Хоёр голые холбожо һууһан Хада үндэр Бүрин Хаанай Хүхэ хилэн урда хормойдонь Хүлбэрэй баян Эдэ гол, Хойто хормойең хубоолэн нэмжһэн Ой тайгата Юрөө гол.

ТҮМЭР ДАРААША

Гусинозерск хотоһоо баруун-урагһаа Хяагта - Эдэн харгыс хүндэлэн нэмжһэн Дарааша гэжэ мүнөө нэрэтэй ехэ үргэлтэй дабаан бин юм. Урда сагта энэ хадые Түмэр Дарааша гэжэ нэрлэдэг байгаа. Юундэ иимэ нэрэтэйб гэхэдэ, энэ хада доро ехэ түмэрэй нөөсэ дараатай гэлсэдэг. Эндэ тэндэ урдань хүнүүд малтаадшые үздэг ушар байһан. Иимэ ушарһаа Түмэр Дарааша гэжэ энэ дабаан нэршэһэн юм.

Үни саһаа суурхаша Үндэр дабаан Дарааша, Ямар түмэрөө доро дарааши, Юундэ маанарһаа нюугааши?

Дэмы ши, Дарааша, Иимэ нэрэтэй бэшэлши. Дараад һууһан дарааша Дуулгажа хүнүүдэ мэдүүлэши!

Намжаа үргэн Сэлэнгэдэ Налайжа һуунаш, Дарааша, Нэрэ хүндээ һаныша, Нюусааяа нээгыш бидэндэ!

ШҮХЭЙН ГУРБАН ХҮБҮҮД

Урдада манай Юрөөдэ Шүхэйн гурбан хүбүүд ажабууһан юм. Эгээн ехэ хүбүүнинь Шүлтэм дасанда ахалагша ламхайгаар хүдэлдэг - эдэ хоол бэлдэдэг байгаа. Хоёрдохы Шажыа хүбүүн Юрөө дасангай шэрээтэ 1875-1900 онуудаар байха үедөө шэнэ томо дасан тэрэ үеин архитектурын һүүдэй заабаряар барюулжа мүн Ламба, Жүдэ, Диваажан, Маанин, Хангалын, Жансаран сүмнүүд, Майдари, Дуинхор, Шойрын дуганууд баһа барюулжа, бултыең арамнайлаад, 1904 ондо Санкт-Петербург эзэн хаанда оножо, дасан дугануудда нээхые зүбшөөл гуйжа, алтан медальда хүртэжэ эрһэн намтартай юм. Медальа зүүжэ хаалгаһан фото-зурагайн дор «С-Петербург, 1904 он» гэжэ бэшээтэй, мүнөө зэе басандань, 76 һаһатай Чагдурова Даридалма гэдэг сарюун һонор хүгшэндэ хадагалаатай байдаг. 1811 ондо эгээн түрүүшан дасан Юрөөдэ баригдаа һэн бээ. Энэ дасан баһагаар дасан байгаа - гол дасан гэжэ нэртэйһие һаа. Үшөө Арьяа Баалын сүмэ байгаа. Дасангай һуури шэнжэлгэдэ олон ламанар, ехэ һаһатай болоһон, түрүүн шэрээтэ байһан ехэ мэдэлшэ Сүрхөөн ламхай түрүүтэй хабаадалсаһан байна. Сүрхөөн ламхай

үзэл үзэжэ, дасанай һуурида орохо зүйлнүүдһэнь хулгана жэлтэй заа хүбүүнэй хүхэжэ байһан хүхэнэй һүн хэрэгтэй байна гэх ха. Сэхэ урда зүг шэлэжэ ошоходо хулгана жэлтэй үхибүүн байна гэбэ. Тиишэ ошожо эрһэн ламанар хүбүүхэнэй хүхэжэ байһан һү олоногүй, нэгэ хүүхэнэй хүхэжэ байһан эхын һү абажа эрбэ. Ламхай үзэл үзэжэ, зай хамаагүй, энэ хүүхэн ошотороо ехэ хүнэй тогтошон байха юм байна гэжэ айлааһан юм ха. Үнэхөөрөөшье, энэ хүүхэн ехэ болоходоо, Наранай багшын, Шагжа шэрээтын дүү хүбүүнэй үрөөл нүхэрһинь боложо, тогтооень барижа, үнгэрһэн байна. Багшаһаа 17 һаһа дүү байгаа. Дасан, сүмнүүдэй һуури шудхахада ехэ уһан хэрэгтэй, тээд дасан шадар бага уһатай гансал хуудга байгаа. Шэрээтэ ламхай Ташарай баруун-хойнохи Хонгор ууланда гаража, хонгон-үнжэн байрлажа, ехэ ном уншажа, Ташар руу багхан горхо урадхуулба. Ташарай баян хомхой Сагаалгайн Гармажаб саһсаналгаа уһалха уһатай болобо гэжэ ехэ баярһанан юм ха. Олон жэлнүүдтэ саһсаналгаа уһаласажа байхадань, дасангуудай барилга дүүрэхэдэ, горхон урдахаяа болиһоһон юм гэдэг. Энэ дасан дугануудан барилгада баян Бальчин гудваа эд зөөри, алта мүнөөр аргагүй ехэ туһа хүргэһэн гэдэг. Гармажаб баян хомхой - харуу хүн ехэ туһа хүргөөгүй юм һэн гэлсэдэг. Дасан барилгада хитад уран дархашуул уригдаһан байна.

1858 ондо Шагжын ехэ эсэгэ хоёрын 8 һаһатай, 1850 ондо түрһэн, Шагжа хүбүүгээ абажа, Монгол Богдын хүрээндэ мүргэдэ ошоһон байна. Богдо гэгээн Шагжые удаан шэрэгжэ хараад, таанар түрэлхид, хүбүүгээ эндэ һурахыең орхиты гэдэн байгаа. Богдын хүрээндэ 10 жэл һуража, 18-тай боложо, тэндэһээ ехэ дэбтэртэй 1868 ондо нотагаа бусаһан байна. Эгээн бага хүбүүнинь, Шүхэйн Даша, 1859 ондо түрһэн, хойшоодо Наранай багша гэжэ алдаршаһан.

1874 ондо 15-тай ябахадаа, памайе дасанда һурахыем табинт даа гэжэ түрэлхидөө ехэтэ гуйдаг болобо. Тээд аба эжы хоёрын, ши айлай эгээн одхон хүбүүн гээшэн, гэртэ байжа, гэр бүлэ боложо, буусаа сахиха ёһотой хүн гээшэн гэдэг байгаа. 1874 ондо Даша хүбүүн ноусаар Эдэ гол зоригжо, ехэ эгшэдэ (тэндэ хадамда байгаа) «Баруун Жуу ошожо ябанаб, намда туһалһи» - гэдэн байна. Эгэһэн хорико шадангүй, олон хоногой хүнһэ түхээржэ, Эдэ голые гаргажа үгэһэн ха. Саашаа Монгол орон хүржэ, энэ нотагай нэгэ байһада хүржэ, зоригжо абанан хэрэгтэ хэлэжэ, зарасаар хоёр жэл хүдэлдэг, энэ баян ехэ һайн хүн байжа, Дашада хүлһэндэнь нэгэ тэмээ, үмдэхэ хубсаһа, эдихэ хоол һара һаралан хүрэхые түхээрэн үгэжэ, Шагжын хүсэлые зүбшөөжэ, ябаһан хэрэгтэ түгэс дүүргэжэ эрхынь хүсэжэ, Монгол тэмээн хамбышадаар холын замда үдэһэн юм ха. Нилээд удаан саг соо ябажа, Баруун Жуу хүржэ, тэмээгэ хүдэлдэд, һуралсаһаа эхилһэн ха. Тэндэ буряад Данзан, нуурай хойнохи тайга нотагай хүбүүн һуража байгаа. Хоюулан танилсажа, ханинууд болоод, нэгэ байрада байдаг болобо. Нэгэтэ хоюулан хүдөө газараар ябажа эрхэдэ, хүнэй хүүр дээрһээ хүнэй габла-толгой ба хүнэй сэмтэй яһа абажа эрһэн байгаа. Нэгэтэ Данзанай байрадаа үгы байхада, Даша тэрэ сэмтээ газаа гал түлжэ тогтоодо бусалгаад, хутага, үрбтэрөөр заһажа, гандан болгохо гэжэ һуухадань, нүхэрһинь газаһаа орожо эрхэдэ, Даша, ши шүдэндөө яжа зааһаншье мяха намдаа үлөөгөөгүйһи, минн тарган шүлэ уугаад орожо эрбэб

гэхэдэнь, тэрэ шүдэнһи энэ сэмэ шүдэн лэ гээд, бээ барингүй, энэбэ. Энэ ушар тухайгаа багша хэлэхэдэнь, зай хамаагүй, би ша арюудхана бээб гэдэн гээ. Хо нотагаа бусаад, Данзан тэ таргалһан байгаа. Хаа-яхан Дан Наран эрхэдэнь, Дашын һамган яатараа, Данзан, таргалжа багша гэхэдэнь, шини Дашын хүнэй бусалгаһан шүлэ уулгаһанда тархаб гэжэ энеэдэг байгаа. 1874 он һаһандаа Баруун Жуу ошожо, 18 бологор, хорин жэлдэ тэндэ һураһан той болоод, Монгол орондо эр хамтаржа эрһэн гэдэг. Тэндэ һу байһан һурагшадай эрхимүүдэй хадань Дашые багшань эндэ хүдэлхыень дуралдадаг байгаа. орон нотагаймни эздэ памайе дуудана, түргэн нотагаа буса үншнэй юм гэжэ багшадаа хэл байна. Эрхим һурагшадай байһандань, зарим ламанар Даш атаархажа, хоро хүргэхые тэгу байһан юм. Харгыдань, наашаа ябахадань, нэгэ шубуухай нид эрээд, энгэртэнь аһадашахада, саб шүүржэ, шубуухайн хүзүү мэдэг мушхаад табижар. Уданшьегүй хойноһоонь хүнүүд эрээд, хүлисэл гуйба. Баһа шэдэнтэй лама Дашые хорлохо шубуун боложо хубилаад эрһэн хаш. Даша гурилаар хүнэй дүрэ тэдэндэ үгэбэ - тиигэжэ тэрэ хуб хүнэй хүзүүе хуушан тухэ оруулба гэшэ. Энэ ушарай һу харгыдань нэгэ хармагшан дахалдаад лэ, Дашын хэлэн дууряагаад халахаяа болибо. Сүүмхэ соогоо шара сабуутай тэрэ сабуугаараа шодонүүдэ шэнги болоод, сабуугаа хармагш хаяжа үгэбэ. Хармагшан сабуугаарнь шодондөө түрхихэ зүбинүүдань няалдашоо ааб хармагшан юумэ харахаяа бол дахалдахаяа болибо. Даша нот эрээд, гэртэшые оронгүй, сэхэ ошоһон юм ха. Тэрэ үедэ Шагжа дасангай шэрээтэ байгаа. «Ши хаана һураг һударгүй, эдэ жэлнүүдтэ үгы болошоһоноо ер буусан дээрш боро харганаа, ха сооһинь хара шаралжа ургажа эхэ эсэгэ хоёр үни хада һаһа хүнэй бага хүбүүн хадаа буусаа ёһотой хүн гээшэн», - гэжэ хэл дасанда абангүй, гэртэнь ябу Даша гэр бүлэ боложо, хоёр үхиб хүл дээрэнь табихан. Сүрхөөн лам 18 жэлэй урда тээ айлааһан хү жэлтэй хүүхэнэй хүхэжэ байһан дасангай һуурида оролсохо гэдэ үһин Дашын һамган болоһон б Хорин жэлдэ Баруун Жууда һу ехэ суутай үйжэһэн, шойжоһон болоһон, Наран нотагаа гэр бүлэ ажабуугаа. Дасан, хурал юумэ ябадатгүй, харин холо-хонгуур ном уншаад, һэлмэ занга хаданһанда үлгэжэрхихэ. Һэлмэ хуһуудые харуулаад шэдэжэрхихэ нэгшые хүниие дайража гэмтэ хүнүүд дундуур хонгноод лэ гарга байгаа. Энэ хадаа хүнүүдэй муу үгы хээд, хүнүүдые арюудхаад ушар болоно. Удһын боро хара хүнэй үхээр дээрэ ошожо, хуур ошожо һуугаад, ном уншажа, сээ бээ даа, һүнһыең зүб мүү оруулааг байгаа. Орхимүүдэ нилээдэг, газар агшажа ябадаг, үер болоод байхада морсор уһан уһанда хүрэнгүй гүйлгөөд гарга Эдн шэдэнь аргагүй ехэ, бум бээхэ болоо һаа, барагдахаар юм. Ташарай адагта дунжэн үер дээрэ Юрөө дасан баригдаа үни болоһон һандарха юм. Нар адагта гунжан үхэрэй Дэлэн баригдаха байһан юм гэдэг байгаа (а их ондо, 63 һаһатайдаа. «Бурхана орондо ябашахамни ха даа, сав болохонь, ши, хүшэнь, намта ябалсахагүй гүш?» - гэжэ хүүш хандаа һэн ха. «Үгы, би үшөө дээрэ аша гуншанараа үржэ ябахамни, би шамтай ябалсахаг гэдэн ха. 1942 ондо хүнһини баргаа һэн.

ай 2-го
ни 3-го
гшан у
хада уу
рханда м
тэнгэри,
а, нүгэлэ
бусасаха
бариха
дайсан
абаха,
нол шуда
гүүсэн тэ
дхаха, мо
дилхэ, гэр
лэнүүдтэ
рлаха, хү
зээлхэ, хү
хээрэнхү
нүүхэ,
арамни
мэтын
айр
рхүл
рхэ,
ай 3-да
ин 1).
бар, 5
һуудалта
тахиха, га
хэхэ, тэр
уған) заб
субаргаар
дайсан
араха,
хараал
лэнүүдтэ
хэ, зарга
хэ, хута
абаха мэт
ар.
эр хүл
хараа му
ай 4-дэ
ин 2).
шан туу
хилдэ
һарада
а, тон му
аршалаһ
уула. И
У
хургуу
өөр ехэ
майтэрэн
гэжэ зү
хээхэдэ
лгалтаа
нь тэрэ
хүндэ гэд
харагдаа
зүүдэн б
болодо
шажана
амхайда
зээ айха х
зэш» гэ
каруулба.
ротой зү
дэдэггүй
ар нэгэн
һуу зүүдэ
һуун буюн
Үхэр эр
аанда,
даа, хэл
ОСЛ
Надежд
но оч
ством:
то, поме
е, враж
ственно
жно ли
но-другом
лышали
ом, как п
е август
елей кон
002" (а их
77 регио
Западно
пригласил
янь с соб
то (муче
то хожеш
и дорогу
весь неде
граман - Г
андии, Ф
даватель
редней

XVII ЖАРАНАЙ ҮНЭН ХАРА МОРИН ЖЭЛ

НАМАРАЙ ДУНДА ШАРАГШАН ТАХЯА НАРА

Буряад лүгэ	24	25	26	27	28	29	30
Европын лүгэ	30	1	2	3	4	5	6
Гараг	Дабаа	Мягмар	Лагда	Лүрбэ	баасан	бимба	Нима
Нэрэ	Һара	Марс	Меркури	Юпитер	Солдон	Сатурн	Наран
Үдэр	панед.	вторник	среда	четверг	пятница	суббота	воскр.
Үнгэ	сагаан	хара	харагшан	хүхэ	хүхэгшэн	улаан	улаагшан
Үдэр	морин	хонин	бишэн	тахья	нохой	гахай	хулгана
Мэнгэ	6 сагаан	5 шара	4 ногоон	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан	9 улаан
Һуудал	уула	могон	хиш	гал	шорой	түмэр	огторгой

Гарагай 7-до хуушанай 29 (октябрийн 5).

Улаан морин, Гасаан мэнгын, түмэртэ һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Тахья һарада морин үдэр тулалдаа, модон хойи гэхэ гү, али угаа муу, хооһон үдэр гэгдэтэ. Нимэ үдэр мундо һайн үйлдэ үйлдэжэ болодоггүй. Илангаяа бэри буюу тажа болохогүй, үри бөгөөд байхад наһа уталдаа һаа, наһан үхэлдхөгүй, таржа тарноал, огто ургахгүй; алибаа мал адууһа суглуулда һаа, хэрэ боложо үгэхгүй; нэрэ соло абаа һаа, урагнайтай байхгүй; гэр балгааһа баржа һаа, бөгөөд болзорто түймэртэ шатаха жэшээтэй. Мүн наһа энэ үдэр хутага хурсалдаха, бага үхибүү худлоорууджа, та шашны гаргажа болохогүй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, һүнэйни залдажа тоорихо эрдэ.

Гарагай 1-до хуушанай 30 (октябрийн 6). Дүсүн үдэр.

Улаан морин, огторгойдо һуудалтай үдэр. Бурханга мургэхэ, бурхан тахиха, бисалгал хэхэ, хини дуудаха, даллага абаха, сэртэ бурхан арамнайла, буян эхээр үйлдэхэ, дасанай (дуганай), субаргын һуури табиха, гэднине болдохоо, ном номнохо, гэрнине шагнаха, наһа уталдаһын ном уншуулжа, нэрдэг бүрихэ, гүрэм уншуулжа, эльбэ зайлуулжа, буян эхээр үйлдэхэ, ехэ хүнине бараалдаха мэтэн үйлдүүдтэ һайн. Гэбшье бэри буулдаха, хурим түрэ хэхэ, хубсаһа эсхэхэ, худаг малтаха, замда гараха, дарсаг үлгэхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, үбшэ аргалжа эхийхэ, нүүхэ, худалдаа наймаа хэхэ, үрэлнэ бусааха, тушаал дааха мэтэн үйлдүүдтэ сэртэй.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, ширхэни унарха.

хайн үйлэ үйлдэжэ огто болодоггүй, муу хойшололтой байдаг. Хэрбээ бэри буулгаа һаа, нүхэрһөө һалажа ошохо эзэмтэй болохо; шэнэ гэр баржа һаа, эздынн хахасаха аюултай; дасан (дуган) баржа һаа, лама хубарагууд тогтохогүй; замда гараа һаа, хулгайшалтай, дээрэмшэлтэй ушарха; үрһэ таржа һаа, ган гасуурга хатажа хосорхо; нэрэ алдар олоһон хүн доройтохо; мал адууһа суглуулбал, зөөри боложо үгэхгүй; хэсэг даллага абаа һаа, һүлдэ дуудда һаа, хэсэг, һүлдэ эрхэгүй. Тиммэһээ нимэ үдэр боро юрьсэнигнээ ажал хэжэ үгэргэхэ шуудал.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хараа муудаха.

Гарагай 5-да хуушанай 27 (октябрийн 3).

Хүхэ луу, 3 хүхэ мэнгын, галда һуудалтай үдэр. Бурханга мургэхэ, зальбарха, бурхан тахиха,

тарнинуудые уншаха, буян эхээр үйлдэхэ, эм найруулжа, эм залаха, аһа гаргаха, дайсанье болон ала шүдхэр номгодохо, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, гэртэй һуури табиха, гэр бариха, тушаал эзэлхэ, наһа барагышые хүдөөлхэ, (луу үдэрэй заһал хүүлээд), бэйшэ номой үйлэ үйлдэхэ мэтэн хэрэгүүдтэ һайн. Харин мал үүсэлхэ, нүүхэ, дасан (дуган), субарга болдохоо, замда гараха, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, онгосо, хала дархалха, хүүртэ бариха, газар малтаха, ном оршуулжа мэтэн үйлдүүдтэ муу.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, амгалан тэнгэри байдала һайн.

Гарагай 6-да хуушанай 28 (октябрийн 4).

Хүхэгшэн могой, 2 хара мэнгын, шоройдо һуудалтай үдэр. Хутагын хурса үдэр. Бурхан, сахюуса, лусууд тахиха, буян үйлдэхэ, бурхан арамнайла, үбшэ аргалха,

үзэгтэ һураха, бурханай ном шудалха, хэсэг дуудаха, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, түрэлхидэй хоорондо холбоо бэхилхэ, хани нүхэдэй аша туһада түшэхэ, дасан, субарга арамнайла, аршаанаар бээ ариудхаха, уранай худэлмэри эрхилхэ, тангарнгаа болуулха, эльбэ, ала шүдхэр, һаал тодхор дараха, хараал сараха мэтэн үйлдүүдтэ һайн. Гэхэтэй хамта һүнн яоаха, шуһа ханаха, төөнэхэ, газар малтаха, модо сабшаха, эм найруулжа, гэрһээ хэрэглэл гаргаха, гүрэм уншуулжа, худалдаа наймаа хэхэ, замда гараха, нүүхэ, гэртэй һуури табиха, шэнэ газарта бууса түхээрхэ, хубсаһа эсхэхэ, бэри буулгаха, наһа барагышые хүдөөлхэ, хутага булуудэхэ, эртэ мээс дархалха мэтэн үйлдүүдые онсо сээрлэхээр.

Энэ үдэр хүнэй үһэ абаа һаа, хэрүүл шуган, тэмэгл болохо.

ҮДЭРЭЙ ҺАНААН, ҺҮНИИН ЗҮҮДЭН

Һургуулингаа шалгалтын урда өөр ехэ унхан тогтоод байхада, тэрэниие гатажа, һургуулидаа гэжэ зүүдэлээд, үглөөгүүринь эхэлхэ эднине, аһа гараа хадан агаалга һайн тушаахан гэб элэй. Энэ тэрэ хэлһининь үбшүүдэртэн ябуухо эрхгүй, үрхөөн лад адалхан хүрхэ байһа сохо гэхэ болон бэри Жүүда һуурайжошой гэжэ бүүр урал юм хойгуур юу үзүүдлэхэ юмэн болоно бэшэ, үзэни бунтанг, нүглэгэй ябадалһаа үхэр эрыоулха, хара нохойдо, һанда, могойдо, миистэйдэ һада, хэлэ аманда дайрагдаба

гэхэхэ. Нэгэ талаараа ажаадаа хэрэдэжэ, хэлэ аманда ороходоо, муу зүүдэ харангүй яахабта, тэрэнтэй «стресс» гэшэ, үдэрэй һанаан, һүнийн зүүдэн. Ажабайдалдамнай үйлөөроо ерэхэ юмэн муу байнагүй. Харин тэрэ ерэхэ байһан юмые хамгаалхада болохо. Табан харюулаа гээд дасанда уншагдадаг юм. Жэшээлбэл, ехэ үбшэнэй ерэхэ ябаа һаань, тэрэниие номгоруулха. Тинбшье хүн гэшэ оорынгоо һаанаа, үйлээ ухаагаараа баржа хадан оорынгоо наһа забажа шадаха байна. Тэрэниие шадахын тула маани, ном уншанабди. Муу зүүдэнэй харюулгада буян хэхэ хэрэгтэн. Минини үхибүүн үдэнэ аа гү гэжэ энэ дэлхэй дээрэ бүхы зон һанаа зобонно. Тэрэ зоболонгынь өөр дээрэ абажа, бусад хүн зон бурхад болол эр гээд үдэр бүри зальбарха хэрэгтэй. Хэнише энэ дэлхэй дээрэ мүнхэ бэшэ, энэ жаргалнай үзэн бэшэ, тини юуныише болоо һаань, буянгаа хээд. Сахиусалдаа найдаха хэрэгтэй. Юрэнхыдоо, зарим зон суоон зүүдэ харадаг, зарим хүнүүднэй сэг үргэлжэ

үнгэтэ һайхан үйлдүүдые унтаан соогоо харадаг ааб даа. «Танда һаядаа ямар зүүдэн харагдааб?» гээд Улаан-Үдын ажаһуушадаһа асуубабди. **Марина Потапова, 29 һаһатай:** - Энэ һая бага хүбүүминь томо машиннын сахариг соо ороод, гараа хухалба гэжэ зүүдэлээб. Больницана һайн болоод гараад, гэртээ оруулжа хул дээрнэ табин гэхэдэмнай, һуури дээрээ тогтожо ядан, унашана. «Хүдэинь хухаранхай байхадань, докторнууд өбөөрбөгүй юм аал?» гэжэ ехэ үйдхарлан бархирнаб. Энэ зуура һуришооб. Хоёр үдэр хүбүүгээ утажа, аршаанаар угаагааб. Тиниэ оло дахин зүүдэ харадаггүйб, тинбшье энэ зүүдэ ехэ һайнаар һанажа абааб. **Аягма Тарбасва, 9 һаһатай:** - Улаан-Үдын түбэй ногоон дэлгүүр дээгүүр дүү басаганата ябахадамни, нэгэ гуйраншан дүүемни абаад тэрэ бэшэ гэжэ зүүдэлээб. Сугтаа ябаһан басагада бэдэрхэдэмни, оддогогүй, тинхэдэнь гансаараа тэрэ гуйраншанан хойноһоо

гүйнэб. Хүсэжэ ябатараа, таксофон хараад, милицид хонходоноб, ехэр үйлэжа байтараа һэрэб.

Найданов Жаргал, 27 һаһатай:

- Һая Улаан-Үдэ ерээд байхадань, оин амгатадые, агнуурида ябаһанаа зүүдэлдэг һэм. Гэртээ ошохоһоо һанадаг байһа бэб. Нэгэ үедэ нэгэнише зүүдэ харахада болоод. Хани нүхэрнэй ехэ гайхаданһон Гэримни һүнн бүри зүүдэ хараһан, үглөө бүри «Соншик» хараха ажалтай һон. Мүнөө тон ехээр һанагдаһан зүүдэ ширэжэ шадахагүйб.

Зүүдэн тухай хоорэддэн олонхи хүн аймшагтай зүүдэ хаража, ехэ сонһон байна. Үнэхөөроол, сөнхир экртанор - наншалдаан, үлсөөр - гуйраншад, ажаадамнай - хонходоно, хоорэддоон, олон зоной гараха, орохо, гэртэмни - түрөөр эдегээ шанаад, түрөөр унтаридан орохо, үглөөдэринь - үнөөһин ажал... Соншоһоор байдалтай хадан аймшагтай зүүдэ харангүй яахабди. Мүнүгэ хараа һаа, ажални саани ойртоо гэдэн зүүдэндэ заагагүй энгэдэгби...

Е.ЦЫБЕНОВА.

ОСЛАЛА ПАРТИЯ В ЕВРОПУ ЛУЧШИХ УЧИТЕЛЕЙ СТРАНЫ

Надежда Филипповна БОЛОНЕВА под конец нашей недели, но очень интересной пресс-конференции произнесла: «Спасибо партии родной, я поймала себя на то, пожалуй, впервые воспринимаю эту фразу, которое время рождает только насмешки и анекдоты, вполне естественно».

организована безупречно. Обзорная экскурсия по Берлину, прогулки по чистейшему Амстердаму, три дня в Париже, где посетили Лувр, Версальский дворец, полюбовались на "город всеобщей мечты" с

Эйфелевой башни... Сердце же лучшей учительницы Бурятии тронул Кельн - один из стариннейших городов Германии и Европы.

Однако, памятуя о бесплатности пресловутого сыра, супруги Болоневы ожидали, что за этот сказочный тур в Старый Свет "Единая Россия" должна чего-нибудь потребовать - как минимум вступления в ее ряды.

"Ничего подобного не произошло, - с жаром ответила на этот вопрос вездыхонных журналистов Надежда Филипповна. - В Москве у нас была незабываемая встреча (и это одно из сильных впечатлений от поездки) с руководителями партии. Но и там ни слова не было сказано о нашем желательном членстве в рядах "Единой России". Мы без чьей-либо агитации сами захотели вступить в нее. И в ближайшие дни это сделаем. Потому что за поездку близко узнали, какая это партия, - един-

ственная партия, которая обратила внимание на учительство, впервые с 1924 года...

А председатель Бурятского регионального отделения "Единой России" Михаил Кузьмич Кравченко, который тоже присутствовал на пресс-конференции, дополнил: "Поскольку главная наша задача - полезность, в программе партии есть строка: выявлять таланты, помогать росту профессионального мастерства."

Педагоги - первые, кого "Единая Россия" решила отблагодарить за труд. Хотим поощрить также медиков, потом коммунальчиков. И мы будем это делать, потому что хотим быть партией народной, нужной всем слоям населения".

Антонина ФАДЕЕВА.

НА СНИМКЕ: супруги Болоневы в Лувре.

можно ли было воспринять по-другому, если мы только слышали сердечный раскаты, как партия "Единая Россия" в августе пригласила всех учителей конкурса "Учитель года" (а их было 152 человек из 77 регионов) в путешествие по Западной Европе! И не пригласила, а позволила ехать с собой кого-нибудь из мужа, брата, сестры, или хочешь!) И полностью и дорого в оба конца на весь недельный тур по Германии - Франции, Бельгии, Англии, Франции. Организатор истории Селенской средней школы Тарбага-

тайского района из поселка Шалуты Надежда Филипповна Болонева, победитель республиканского конкурса "Учитель года", решила поехать вместе с мужем Николаем Лукичом: "Но, заполнив анкеты, опубликованные в "Учительской газете", мы с супругом как бы отошли в сторону. Золотое правило историка: все подвергай сомнению - сработало во мне и на сей раз". Иными словами, Надежда Филипповна не очень-то верила (как, потом выяснилось, и другие ее коллеги) в эту, пусть не авантюру, но, скажем помягче, затею. Тем радостнее был сюрприз, когда все произошло именно так, как обещалось. Более того, поездка была

ЯТАГ ДЭЭРЭ ИРАГУУ ХҮГЖЭМ ЗЭДЭЛҮҮЛЖЭ...

Үшөө нургуулида хуража байхдаа, аймагай гүбгэ ямар бэ даа концерт нааланда ошоходоо, ятаг дээрэ наадаха басагадые хараад, зосоом хайлагша нэн. Сурхарбаандаше, сагаалгандаше, нургуулин хүүгдэй конкурс-харалгандаше эднинэ шагнажа, шодрээ хужарлуулха гэжэ оролдогшо нэм. Ятаг дээрэ наадаад дууладаг басагад мүнөөнше намда найшаагладаг.

Энэ хабарай һуул багаар амаралтадаа ошоод ябахдаа, нургуулинуудай дунда эсэл бури үнээрхэ уран найханай харалга-конкурсын түгээхэй концертэд тушаалдаашоо нэм. Эхэлэндэ ятаг дээрэ наададаг басагад бэлтгэ шадабариа харуулан байна. Түнхэнэй аймагта ганса Галба һуурида эгээндэ хургадаг юм.

1988 ондо Зинаида Гомбоевна Шареева Улаан-Үдэ хотодо хүгжэмэй училищн дүүргээд, аймегай түбтэ хүгжэмэй нургуулида багшилжа эхлээ. Эндэ эсэл хүдэлөөд, түрэл Галбадаа ошоожо, ансамбль хэхэ эгнэн ишидхэбэри абаа.

Галбын нургуулида ямаршье хүгжэмэй инструмент үгы байгаа. Тэрэ үедэ нургуулин директор Валерий Михайлович Зомонов маанадта шэнэ ятаг захил хэхэ асаруулаа нэн. Ингэжэ басагадые сүүлүүлжэ, ансамбль байгуулаа нэмди. - гээд, Зинаида Гомбоевна хөөрлээ.

1990, 1991 онуудта ятагистнуудай ансамбль түрүүшынгээ эхэ амжалта туйлажа, ганса Түнхэн соогоо бэшэ, мүн республика дотороо мэдээжэ болоо. Тэдэ бүхэсоюзна фестивалин зоналын шатада дипломантын, удаань лауреадай нэрэ зэргээд хүртөө нэн.

Эгээл түрүүшын шабинар мүнөө булта найн хүдэлжэ байдаг, олонхи басагад хүгжэмэй харгыгаар дайшана. Алена

Цыбикова, Люба Попова, Женя Маланова, Эржена Цыремпилова болон бусад басагад болоно, - гээд, Зинаида Гомбоевна хөөрлээ.

Мүнөө үедэ ансамбльда 12 үхибүүд, тэрэ тоодо хоёр үхибүүд ябана. Эдэ булта бага наһанай бүтэлтэ оруулагданхай. Дунда ба эхэ наһанай бүтэл үгы юм. Юуб гэхэдэ, Зинаида Гомбоевнагай хэлээр, тэ наһанайхидай дунда хүгжэмдэ татабаритай хүүгэд үгы.

2001 ондо Улаан-Үдэдэ Наранбаатартай хөөрлэдээжэ, Монголоо 4 шэнэ ятаг худалдажа абаабди Басагадаймнай хубсаһан хуушараа. Түнхэнэй шэнэ хубсаһа абаха наһантайбди. Хэхээ, ямар мүнгөөр эгнэн асуудалинууд хүлгөөнэ, - гээд, Зинаида Гомбоевна хэллээ.

Хэхэ хүндэ саг байбашье, ансамблин үгы болгоогүй. Зинаида Гомбоевна нэхэ үедэ бүхы юумэ орхөөд ябашаха наһанай байна. Өврын хэхэ байһан ажлада аргагүй эхэ дуртай байһанһаа ябаша шадаагүй. Энэ хэрэгтэ тон эхэ хүсэ шадалуултөө «Ябахамгээд, ябашаха аргагүй байшооб», - гэжэ Зинаида Гомбоевна хэллээ. Ятаг дээрэ наададаг хүүбүүд, басагадай дуртай багша эдэнтээ хамти амжалта туйлахаа үлөө ёһотой. Удангүй Галбын ятаг дээрэ наададаг басагад тухай алдар суу боложо тараа.

Борис БАЛДАНОВ. Авторай фото.

«ИИГАНАН ТҮРЭНЭН АША ЗЭЭНЭРЭЙ ИИБИИБИ»

Дунэ гаран жэлдэ дүрнэл түгэс багшалан Светлана Махачеева багшан үхибүүдтэ, мүн хамта ажалаһан түхэдтөө шүлэг дуугаа зориуладг.

Гурбадахи номын хаяхан хэблэлтэ гараа «Багшын жаргал» гэжэ номһоо хоёр шүлэг дуралханабди.

ЭГЭШЭДЭЭ
Элһэнэй эхин классуудһаа
Эхлэжэ эгнэнэни багшаһан.
Эндэ мүнөө хото горогтоо
Эхэнэр хүнэй жаргал үлэжэ,
Иибий болоод ажалуудай.
Эгшүүжэй Галина басаганиши.
Эхэ байн буряад хэлнэй
Эрдэмэй киндиат боложо,
Эйр залуу оюутанай дунда
БГУ-гай байшангаар гүйхэдэг.
Багшаа зорижо, зүрхэлжэ,
Баргажангай нургуулиа

Бэрхэ шүрэн мэргэжэлтэд
Баабай эжин бүлгүүдые
Багшын жаргалай мэндэ

ЭГЭЭН ТҮРҮҮН
Эгээн түрүүн
Эжэл аха дүүнэрэй Эгнээби,
Эгээн түрүүн
Эжин жаргал үлэһэн Эхэнэрби.
Эгээн түрүүн
Ииганан түрэнэн аша эхэнэрэй
Иибийди.

Эгээн түрүүн
Эгээхи үүсхэлтэни ажалай

Эгээхэ эрмөөмэй харуулаа,
Энэ найхан замшаа
Мүнэ мнөөн мэргүүлэб,
Баргажан даадаа, Бархан
Баялаг сагаан багал даадаа

Элһэнэй халуун нарая,
Эрээд байһан байгааһаа,
Элһэнэй шулуунай гурхануудаа,
Элһэнэй хуулисагаа, хэ шонгайа

Бараниши, багшажа
Баабай эжинэрэй баян юрөөмэй,
Байдал һуудалай олон эиншальс,
Баяр зугаа, наада энээдэ,
Байн байн өндоо ороошье,
Багшын номин бузһан

Багашуул, үхибүүдэй жаргалтай
Бүлэглэн, октавалан зохсоноб.

Администрация Еравнинского района в Сосновоозерске 12-13 октября с.г. проводит Второй республиканский турнир по вольной борьбе на призы мастера спорта СССР Жамсо Дашнева. Участвуют мастера спорта международного класса Дугар Жамсуев, Константин Хангалов, Жаргал Дондунов, Бэлигто Жаргалов, Юрий Дашинмаев, Максим Молонов, Нима-Жаргал Нимаев и другие.

С УСПЕШНОЙ ЗАЩИТОЙ ДОКТОРСКОЙ ДИССЕРТАЦИИ

Дамбуева Полина Петровна в 1994 году окончила аспирантуру БНЦ СО РАН и под руководством проф. член-корр. РАН Рассадина В.И. защитила кандидатскую диссертацию по теме «Сопоставительно-типологическое исследование модальности в бурятском и русском языках», а в 2001 году защитила степень доктора наук по теме «Категория модальности в современном бурятском языке» по специальности 10.02.22 - языки народов зарубежных стран Европы, Азии, Африки, аборигенов Америки и Австралии (монгольские языки) в Институте монголоведения, буддологии и тибетологии СО РАН, г. Улан-Удэ.

зав. кафедрой русско-бурятской филологии, доктор филологических наук, профессор кафедры бурятской филологии БГУ.

Одновременно работает в ИИП Дамбуевой высокую оценку дали Дамбуева А.А. - доктор филологических наук, профессор Московского института языкознания, Митрошкина А.Г. - доктор филологических наук, профессор Иркутского государственного университета, Бабушкин С.М. - доктор педагогических наук, профессор кафедры русского языка БГУ, Годурова В.М. - кандидат филологических наук.

Полина Петровна отзывчивая, готовая всегда на помощь друзей, любит беседовать, мудрый наставник. Преподает в институте аспиранты БГУ, Позднину Петровну с успехом защитила диссертацию на тему «Модальность в бурятском языке».

Мэри ХАМУШИ кандидат филологических наук.

Детский фольклорный коллектив «СЭРГЭ» приглашает с 5 до 12 лет.

- ПРОГРАММА:**
1. Изучение бурятского языка, бытывае, традиций и обрядов.
 2. Бурятские народные, эстрадные песни, стихи и танцы.
 3. Национальные игры, загадки, поговорки, пословицы.
- Обращаться в Дворец детского юношеского творчества Бабушкина, 2, каб. 34, 35, по воскресеньям в 10 ч.

Семья Туртуевых скорбит о безвременной кончине племянницы, сестры **ДАШЕЕВОЙ-КУРИГАНОВОЙ Елены Николаевны.**

Иркутский дом «Буряад үгэн», Союз писателей Бурятии выражает глубокое соболезнование семье поэта, журналиста, лауреата премии имени Я.Гашека, заслуженного работника культуры РФ, редактора газеты «Буряад үгэн-Дүхэрэг» Дамбуевой Галины Хандуевны по поводу безвременной кончины матери и сестры **ДАШЕЕВОЙ-КУРИГАНОВОЙ Елены Николаевны.**

Медицинский центр «ВИТАВА»

Медицинский центр «ВИТАВА»
Адрес: пр. Восточный, 63
Автор-врач-психолог
Телефон: 21-99-99
Адрес: № 78 - 030397

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральная директор - ахамад редактор А.ЛАНГАРХАЕВ.
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: В.Е.ГУЛГОНОВ, В.В.ХИШЕЛОВ (Буряад Республикын Правительство), Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Б.М.Ж.БАЛДАНОВ (генеральная директор И-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшо), Б.В.Б.Б.ДИШЦЫРЕНОВ (секретарь адис хуули орлогшо) - генеральная директорай орлогшо), Д.Д.ОРДЫНШЕВА (харюусагата секретарь), таһагуудыг дайшаа: Н.Д.НАМСАРАЕВ, Д.Н.ХУБИТУЕВ, Я.Я.Н.ЕРГЕЛОВ, Г.В.САМБЯЛОВА, Л.А.ГОПЧИКОВА, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМЦИНОВА, Б.М.Ж.ЖИЖИГОВ - оршуулагша.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральная директорай - 21-50-96, приёмный - 21-54-54 (факс), ген. директорай И-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, редакторай орлогшынорой - 21-64-36, 21-33-61, секретарьтай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; сөөгтон болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершины» журналы «Буряад Республикын Хуулига шиндхэбэринуудэй сүт туулбарин» редакци - 21-55-97; залуушуудай, оюутгай ажабайдалан болон олоншын хуули орлогшо, «Одон» журналыг редакци - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламн - 21-62-62, коммерска ажалтай - 21-55-97; компьютерн гүбэй - 21-66-76, бугдаг терин - 21-23-67.

Редакция ороһон материалууд түгээхэ үйлдэгүй, мүн авторуудтай бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, шонгай орлуудай бичиг хэблэлтэ үлэжэ, хэблэлтэ аворуудыг харюусагатай. Редакциин хэблэлтэ авторайхтай адис бэшэ банжа магад.